



Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV Š. P. LESY SR BANSKÁ BYSTRICA ■ JÚL – AUGUST 2009

7-8

Téma mesiaca: Henrich Dávid Wilckens

Nové vedenie š. p. LESY SR

Minister v Uličí ■ Naj horár 2009

Chodiť po lese s otvorenými očami



LESNÍK

časopis zamestnancov
š. p. LESY SR
Banská Bystrica
JÚL – AUGUST 2009

Šéfredaktor:

Mgr. Peter Gogola

Redaktori:

Ing. Ján Mičovský, CSc.
Ing. Jozef Marko
Mgr. Anita Fáková
Ing. Rudolf Bruchánik, PhD.

Predseda redakčnej rady:

Ing. Arpád Kavečanky

Stáli prispievatelia:

Ing. Július Burkovský
Jiří Junek
Jozef Šabo
Ing. Boris Pekarovič
Ing. Ladislav Maxim
Mgr. Tatiana Figurová
Ladislav Malák
Peter Chytil
Ing. Dušan Mikuš
Ing. Jozef Brunčák
Ing. Igor Vizslai
Ing. Jaroslav Ďurík
Ludovít Šurina

Grafická úprava:

Stano Jendek | Renesans s. r. o.

Foto na titulnej strane:

Stano Jendek

Adresa redakcie:

LESY SR, š.p.
Námestie SNP č. 8
975 66 Banská Bystrica
tel. č. 048/4344 278
fax: 048/4344 191

ISSN 1337-9380

4



2 Obsah

3 Editorial

Anketa: Trávite letnú dovolenku radšej pri vode alebo v lese?

4 Téma mesiaca: Henrich Dávid Wilckens – Prvý lesnícky vysokoškolský pedagóg

5 Pamätník a chránené stromy profesora Wilckensa pri Repišti

6 Prvý na svete

V Repišti nájdete vzácné lesnícke miesto

7 „...Keď Štiavnica volá...“

Jubilejné zhromaždenie Krajinského lesníckeho spolku.

8 Nové vedenie š. p. LESY SR

Súčasná situácia podniku z pohľadu dozornej rady

9 Jednou vetou

Čo sa udialo...

10 Minister v Uličí

Očakáva sa zlúčenie LPM Ulič a LSR Banská Bystrica

7



11 Kúsok večnosti

12 Naj horár 2009

13 Čertovsky dobrý chodník

LNCH Kamjana

Aj na rovine!

Sobrančania bodovali

14 Žiadajú nápravu. Inak odchod!

Zlodejstvá v lese nesmú byť národným športom

15 Od práce lesníkov sa odvíjajú výsledky podniku

Vedúci lesníckej výroby OZ Námestovo
Ing. Kamil POLÁK

16 Kam sa človek pozrie, samý les

Z potuliek nekonečnou sibírskou tajgou

19 Kde je pravda?

Doklady o pôvode dreva

20 Bez návodu

Pred desiatimi rokmi vznikol náš podnik

22 Chodiť po lese s otvorenými očami

Dnes z LS Koškovce

24 Reakcia na podnety z lesníckej prevádzky

Na nové pravidlá samovýroby dreva v š. p. LESY SR
Ing. Alexandra Šağáta

25 Kalamita príbúda, riešenie (akoby) v neďohľadne

LHC Čadca má byť príkladom pre kalamitné časti Slovenska

27 Cena JDM

Reagujete

Z pošty

28 Školské hospodárstvo jubileje

29 Medzinárodný workshop o komunikácii

30 Rudolf Geschwind 1829–2009

Niekoľko postrehov z medzinárodného sympózia

31 100. výročie narodenia Miroslava Poliščuka (27. 5. 1909)

32 Prírode blízke obhospodarovanie lesa 20. výročie Pro Silva v Európe

14



33 Čistá hlava a opravený rebríček hodnôt

O cestovateľovi a horolezcovi Ing. Jozefovi SÁMELOVI

Stromy Extra

34 Čo sa udialo v lesníckom skanzene? Jún

Semenoles členom medzinárodnej semenárskej federácie ISF

Vyhlásenie súťaže o Lesoochranársky čin roka 2008

35 Budúcim lesníkom chýba prepojenie s praxou

Prečo mám rád les

Ivan Tuli Vojtek – herec

36 Uveríte?

Vtipy

Krížovka

37 Hobby – notafília 2. časť

Poľovnícky receptár

Poradňa

38 Pre deti

39 Spoločenská rubrika

Kalendár podujatí

Životné jubileá

Fotohádanka

40 Deň stromu...a čo všetko mu kedysi predchádzalo

35



Trávite letnú dovolenku radšej pri vode alebo v lese?



Radšej v lese.

Ján Pompura,
administratívny
pracovník, 38 r.



U mňa vyhráva more – voda. Bývam v horách, to asi preto.

František Súkenník,
riaditeľ
hotela, 50 r.



Vždy som sa lepšie cítil na dovolenke v prírode. Les bol môj najlepší kamarát. Teraz mi už trochu chýba, pretože žijem vo veľkomeste.

Ondrej Doboš,
dôchodca, 67 r.

Ja dovolenkujem najradšej v lese blízko vody a športovísk...

Ján Fábry, manažér, 42 r.



Keď sa dá, tak dovolenka v prírode, na Slovensku, v nej je stále čo obdivovať, vôňa horských bylín, pokosenej podhorskej trávy, štebot vtáčkov vysoko horách, hukot bystrín a potôčkov, horské maliny, jahody, čučoriedky a huby to sú zážitky, takéto relaxačné prechádzky nahradí žiadna zahraničná dovolenka. Slovensko ma krásne prírodné zakutia, je stále čo obdivovať a človek ma povinnosť tieto nádherné kúty ukázať ďalším generáciám...

Anton Szaló, vedecký pracovník, 57 r.



Les má čaro, vôňu, krásu, ukrýva tajomstvá, príbeh – takže LES!

Kamil Mueller, tetovač, 31 r.



Dovolenka, to sú chvíle duševného oddychu, pohody, ale aj aktívneho pohybu – to aby človek celkom nezlenivel. Najkrajšie pre mňa je túlanie sa prírodou, pokiaľ možno pod korunami lesných veľikánov. Už roky rokúce chodím stanovať alebo chatovať niekam do lesa – som vyznavačom trampin-

gu (voľné združenie Tarzanove šelmy) a tak spoznávam stále nové a nové čarovné zákutia hôr. Tam som sa spoznal aj s mojou manželkou a spolu s nami chodia na stanovačky aj naše deti.

A nielen dovolenky, ale aj voľné víkendy nás ťahajú do hôr. Často chodíme s priateľmi zo združenia Priaznivci Pustého hradu Zvolen do okolia tejto národnej kultúrnej pamiatky a pomáhame archeológom pri odhaľovaní minulosti ukrytej pod nánosmi stáročného lesa.

Martin Mázor, publicista a fotograf, 54 r.



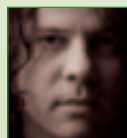
V lese.

Jana Dorčáková,
študentka, 24 r.



Dovolenkujem radšej v lese. Aj voda dobre padne, ak sa jedná o nejakú priehradu alebo bystrinu :)

Ružena Gabašová,
účtovníčka/ekonómka, 32 r.



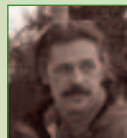
Dovolenku trávim rád pri vode v lese... Ale radšej v lese, kde je voňavo a príjemne.

Aty Béreš, muzikant, 35 r.



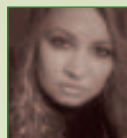
Pri mori.

Andrea Skalinová,
speváčka, 33 r.



Ani jedno, ani druhé. Letnú dovolenku trávim najradšej v meste, v galériách a pamiatkach...

Boris Kršňák, žurnalista,
48 r.



V lese, na lúke v stane, lebo každý deň môžem byť inde na inom mieste. Milujem prírodu a vôňu rána aká je len v lese.

Monika Coková, vedúca
programovej agentúry, 38 r.



Letné dvojčíslo nášho časopisu chcem otvoriť krátkou poviedkou. Len tak, na zamyslenie.

Dvaja vlci

Raz večer rozprával Indián svojmu vnukovi o bitke, ktorá prebieha vnútri každého človeka. Povedal mu: „Chlapče, tá bitka v každom z nás je medzi dvoma vlkami.

Jeden je zlý. Je to zlosť, závišť, žiarlivosť, smútok, sebeckosť, hrubosť, nenávisť, sebaľútosť, falošnosť, namyslenosť a ego.

Ten druhý je dobrý. Je to radosť, pokoj, láska, nádej, vyrovnanosť, skromnosť, láskavosť, štedrosť, vernosť, súcit, pokora a dôvera.“

Vnuk o tom všetkom premýšľal a po chvíli sa spýtal:

„A ktorý vlk vyhrá?“

Starý Indián odpovedal:

„Ten, ktorého kŕmiš.“

Áno, o tom je vlastne celý život. Deň čo deň nás stavia do situácií, kedy sa musíme rozhodovať. Celý život riešime najrôznejšie dilemy, a pritom kŕmime svojich vlkov – raz toho, druhýkrát onoho. Tento vnútorný súboj si každý musí vyriešiť sám. Najťažšie je rozhodnúť sa, „ktorého vlka kŕmiť“. Je len jediná slušná a poctivá cesta: zachovať si úctu pred sebou samým, ostať sám pred sebou čistým. Nie, určite nikto nie je svätý. Ale každý má v sebe tú pomyselnú deliacu čiaru, oddeľujúcu dobro a zlo. Tých dvoch vlkov. Tak skúsme kŕmiť toho správneho.

S úctou

Peter Gajdos

šéfredaktor



Prvý lesnícky vysokoškolský pedagóg

Henrich Dávid Wilckens sa významne zapísal do dejín lesníckeho vysokého školstva. Stal sa prvým profesorom Lesníckeho ústavu Baníckej akadémie v Banskej Štiavnici a mal veľkú zásluhu na jeho odbornom budovaní.

Narodil 14.11.1763 vo Wolfenbütteli pri Braunschweigu. Jeho otec, Michal Jakub, bol pivničným majstrom na kniežacom dvore. Vzdelania chvilu Willckens najskôr študoval na miestnom gymnáziu, potom v rokoch 1784 – 1787 na lekárskej fakulte v Helmstedte, v rokoch 1787 – 1788 na Baníckej akadémii vo Freibergu, v rokoch 1788 – 1789 na Matematicko-fyzikálnej fakulte univerzity v Göttingene a v rokoch 1793



Henrich David Wilckens – epitaf (archív LDM Zvolen)

–1795 študoval súkromne lesníctvo. Pracovné začiatky sa viažu k Matematicko-fyzikálnej fakulte Univerzity v Göttingene, kde v rokoch 1789 – 1791 pôsobil ako asistent. Do roku 1793 bol lekárnikom v Saarbrückene a v roku 1795 sa stal profesorom Bechsteinovho lesníckeho učilišťa v Kemnote pri Waltershausene, kde pôsobil aj v miestnej lesníckej a poľovníckej spoločnosti. V tomto období preorientoval svoj vedecký záujem na biologické vedy a lesníctvo, k čomu ho viedla túžba spoznať ďalší vedný odbor

a snaha prispieť k dosiahnutiu vyššej úrovne lesného hospodárstva. Lesníctvu sa venoval aj vo svojej súkromnej vedeckej práci v rokoch 1799 až 1808. V tomto období sa zdržiaval vo svojom rodnom kraji, odkiaľ cestoval za poznávaním banského lesného hospodárstva do pohoria Harz, Krušných hor a Rakúska. Keďže doma ne našiel vhodné uplatnenie, uchádzal sa o miesto profesora lesníctva na banskoštiavnickej akadémii. Z troch uchádzačov, ktorí sa do konkurzu prihlásili vybrala Dvorská komora H.D. Wilckensa, ktorý od roku 1808 až do roku 1832 pôsobil ako vedúci Lesníckeho ústavu na Baníckej akadémii v Banskej Štiavnici. Ešte v roku 1808 vypracoval prvý učebný plán Lesníckeho ústavu banskoštiavnickej akadémie, ktorý pozostával zo štyroch základných okruhov – všeobecný úvod do lesníctva, lesnícka veda, lesnícka technológia a lesnícke zákonodarstvo. Prvú prednášku z lesníctva pre poslucháčov baníctva predniesol 12. februára 1809, čím začala vysokoškolská výučba lesníctva na našom území. Do konca školského roka prednášal pre študentov baníctva encyklopédiu lesníctva. Od školského roka 1809/1810, kedy sa už na štúdium lesníctva prihlásilo 19 poslucháčov, prednášal predmety s prírodovedným, lesnícko-biologickým a lesnícko-technickým zameraním. Okrem teoretickej výchovy kládol profesor Wilckens veľký dôraz aj na praktickú výchovu svojich poslucháčov. Preto už v roku 1809 zaviedol v okolí Sklených Teplíc a Repišťa praktické cvičenia, pri ktorých vykonávali rôzne lesnícke činnosti a pokusy. V roku 1814 toto územie, ktoré dovtedy patrilo šášovskému komorskému panstvu, dostal do správy Lesnícky ústav Baníckej akadémie a profesor Wilckens sa stal riaditeľom vzniknutého školského poľesia.

Profesor Wilckens sa venoval aj výskumu, kde sa spočiatku zameriaval na matematiku, fyziku,

chémiu a ich dejinný vývoj, neskôr sa preorientoval na biologicko-lesnícke vedy a na výskum lesohospodárskych pomerov. Usiloval sa o aplikáciu poznatkov z prírodných vied v lesníctve, najmä pri obnove a hospodárskej úprave lesov. Ako poradca hlavného komorského grófa v Banskej Štiavnici mal značný vplyv na hospodárenie v lesoch. Obmedzoval exploatačné snahy banskej komory, odmietal biologicky neodôvodnené zásahy do porastov. V pestovateľskej činnosti propagoval prirodzenú obnovu lesov systémom postupných clonových výrubov a vykonávanie prebierok. Zaoberal sa aj introdukciou cudzokrajných a rýchlorastúcich drevín, racionalizáciou výroby dreveného uhlia, spracovávaním trieslovej kôry, zlepšovaním piliarskej technológie a výrobou cukru z javorovej šťavy. Spolupracoval s banskobystričským lesmajstrom Jozefom Dekrétom Matejovím a hlavným lesným inšpektorom F. Dušekom. V testamente časť svojej knižnice odkázal Evanjelickému lýceu v Banskej Štiavnici. Je autorom publikácií o povinnostiach a práci chemika, o otázkach matematiky, fyziky a chémie, o recipročných hodnotách, o poľovníckej terminológii, o lesných stanovištiach, o umelom pestovaní drevín a o prirodzenej obnove lesov. Základy lesníckej vedy zhrnul v učebnici pre poslucháčov lesníctva, ktorá má päť zväzkov. Pre



Henrich David Wilckens – pamätná tabuľa, botanická záhrada, Sopron

baníckych poslucháčov osobitne spracoval encyklopédiu lesníctva.

V roku 1831 začal profesor Wilckens chorľavieť a nemohol pokračovať vo svojej pedagogickej a vedecko-výskumnej práci. Zomrel po niekoľkomesačnej chorobe 25. mája 1832 vo veku 69 rokov. Pochovali ho na evanjelickom cintoríne v Banskej Štiavnici. Na náhrobku, ktorý sa nezachoval, bol latinský nápis, ktorý v preklade znie: „Vznešenému a vynikajúcemu mužovi Henrichovi Dávidovi Wilckensovi z Wolfenbüttelu, cisársko-kráľovskému banskému radcovi, doktorovi filozofie a medicíny, prvému vedúcemu lesníctva na banskoštiavnickej kráľovskej Baníckej akadémii, narodenému vo Wolfenbütteli 14. XI. 1763, zosnulému v Banskej Štiavnici 25. V. 1832, postavila vďačná dedička Katarína Haidefusová.“ (Wilckens bol slobodný, Haidefusová bola jeho gazdiná.) Na jeho pamiatku stojí pamätník aj v srdci bývalého školského poľesia pri Sklených Tepliaciach a pamätná tabuľa na Žemberovskom dome v Banskej Štiavnici.



Veduta Banskej Štiavnice okolo roku 1830 (SBM Banská Štiavnica)

MÁRIA ROŠKOVÁ

LESNÍCKE A DREVÁRSKE MÚZEUM ZVOLEN



Pracovníci Lesníckeho, drevárskeho a poľovníckeho múzea Antol, Ing. Július Foltán a Ing. Jozef Urgela na mieste budúceho obnoveného pamätníka. (Foto: archív LDM Zvolen)

Pamätník a chránené stromy profesora Wilckensa pri Repišti

Henrich David Wilckens patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenského lesníckeho školstva vedy. Bol prvým profesorom prvej akademickej lesníckej ustanovizne na Slovensku – Lesníckeho ústavu pri Banskej akadémii v Banskej Štiavnici. Pamiatke tohto skvelého odborníka a priekopníka je na Slovensku venovaných niekoľko pamätníkov či pamätných tabúl, spomedzi ktorých vyniká predovšetkým pamätník nachádzajúci v Štiavnických vrchoch pri odbočke zo štátnej cesty Banská Štiavnica – Sklené Teplice do chatovej osady Repišti.

Výnimočným ho robí lokalita v srdci bývalého školského poľsia, ktoré profesor Wilckens spravoval a kde viedol praktické cvičenia svojich žiakov, a tiež kontinuita – pamätníky na počesť profesora Wilckensa stoja na tomto mieste už bezmála 180 rokov.

Prvý pamätník tu vztýčili vďační profesori a žiaci pravdepodobne ešte počas jeho života. Tvoril ho neotesaný, do hora sa zužujúci kameň, na ktorom bol dnes už neznámy nápis v nemčine – v roku 1912 sa z textu dalo rozlúštiť iba Wilckensovo meno a slová *Schemnitzer Forstinstitut*. V spomenutom roku 1912, 31. mája, pri 80. výročí úmrtia profesora Wilckensova, dala Vysoká škola banícka a lesnícka v Banskej Štiavnici na zadnú stranu kameňa upevniť mramorovú dosku s maďarským nápisom *Na Wilckensovu pamiatku*. Slávnostný príhovor počas jej odhalenia, za účasti poslucháčov tretieho ročníka školy a pracovníkov Uhorského kráľovského lesného úradu v Žarnovici, predniesli profesor Eugen Vlkolínsky-Vadas a Gejza Muzsnay, prednosta lesného úradu. Pamätník stál na svojom mieste do roku 1920, jeho zvyšky až do roku 1956.

V 80. rokoch 20. storočia vyvinulo Lesnícke, drevárske a poľovnícke múzeum Antol snahu obnoviť pamätník na pôvodnom mieste. Odhalenie bolo plánované na november 1983

(k 220. výročiu Wilckensovho narodenia), no nakoniec k nemu nedošlo. Pamätník bol obnovený až 11. septembra 1987 pri príležitosti 180. výročia ustanovenia Lesníckeho ústavu pri Banskej akadémii v Banskej Štiavnici. Pamätník tvoril blok ružového andezitu, na ktorom bola upevnená kruhová bronzová tabuľa s nápisom „Pamätané miesto Prof. Dr. H. D. Wilckensa (1763-1832), priekopníka lesníckej vedy a školstva na Slovensku, založené 1912, obnovené 1987.“ Aj tento pamätník mal pohnuté osudy – bronzová tabuľa časom zmizla. Zachoval sa kameň, ktorý niekoľko rokov stál osirelý, kým nedostal novú tabuľu. Bola osadená za pomoci LESOV SR, š.p. a pamätník sa tak mohol opäť zaskvieť v plnej kráse a dôstojnosti. Stalo sa tak 3. júla



Otvorenie obnoveného Pamätného miesta profesora Wilckensa pri Repišti 11. septembra 1987. (Foto: archív LDM Zvolen)

2009, kedy bol pamätník s okolitými stromami vyhlásený za významné lesnícke miesto.

Tieto stromy – javory mliečne a smrekovce opadavé – taktiež pripomínajú profesora Wilckensa. Boli vysadené na jeho počesť okolo pôvodného pamätníka v roku 1892, pravdepodobne v rámci osláv otvorenia novej budovy Lesníckeho odboru Baníckej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici. V roku 1986 bolo deväť stromov na lokalite vyhlásených za chránenú prírodnú pamiatku. Postupom času sa ich počet redukoval, až v roku 1996 boli za chránené stromy vyhlásené už len ostávajúce štyri – dva javory mliečne a dva smrekovce opadavé.

Dôvody, prečo na Wilckensovu počesť boli vysadené práve javory a smrekovce, sa spájajú s jeho odbornou činnosťou. Profesor Wilckens sa snažil zlepšiť neutešený stav slovenských lesov, značne poškodených nadmernými ťažbami pre banský priemysel. Pri zalesňovaní holín a preriedených porastov v okolí Banskej Štiavnice smerom na Sklené Teplice používal okrem cudzokrajných drevín (napr. borovice hladkej) i domáce dreviny mimo ich pôvodného areálu, často smrekovec opadavý.

Javory mliečne súvisia s jeho výskumom získavania cukru z javorovej šťavy, keďže počas napoleonských vojen, vplyvom námornej blokády, nebolo možné dovážať trstinový cukor zo zahraničia. V tomto smere robil profesor Wilckens i laboratórne pokusy (a tiež terénne so snahou minimalizovať škody na kmeňoch stromov) a pravdepodobne mal vypracovanú celú technológiu získavania cukru – potenciálni výrobcovia sa mali obracať priamo na neho, alebo na profesora Michala Höringa taktiež z Banskej akadémie.

Počas vyhlásenia významného lesníckeho miesta pribudli k štyrom chráneným stromom tri stromy symbolické – lipa, jaseň (panónska forma) a dub. Symbolizujú živel slovenský, maďarský a nemecký. Všetky tri sa spájajú s profesorom Henrichom Davidom Wilckensom, neobyčajne významnou postavou slovenského lesníctva a lesníckeho školstva.

ING. MAREK VANGA
LESNÍCKE A DREVÁRSKE MÚZEUM ZVOLEN





V REPIŠTI NÁJDETE VZÁCNÉ LESNÍCKE MIESTO

Prvý na svete



Pamätník

Spomenutý kameň neďaleko Sklených Teplíc (OZ Žarnovica) označuje pamätne miesto profesora Wilckensa. Vybudovali ho ešte koncom XIX. storočia. Náš podnik sa spolu s obcou Repište podujal na jeho dôstojne obnovenie. Stalo sa tak 3. júla 2009, a to v súvislosti s akciou maďarských kolegov, ktorí si prišli do Banskej Štiavnice pripomenúť svoje lesnícke korene. Slávnosť v Repišti otvorili lesníci a hymny Slovenskej republiky i Európskej únie v podaní spevo-

Ten kameň osadili pri obci Repište ešte za „cisára pána“. Nápisy na ňom sa striedali spolu s dobou. Kedysi boli v maďarčine, potom žiadne, neskôr pribudli odliate z bronzu, aby ich následne postihol ponovembrový osud tohto kovu. Nech už to bolo s jazykom a materiálom pamätných tabúľ akokoľvek, vždy boli s úctou venované osobnosti, ktorá je ozdobou lesníctva nielen nášho – Henrichovi Davidovi Wilckensovi. Tento múdry človek prišiel do Banskej Štiavnice pred rovnými 200 rokmi, aby cez históriu jedinečného mesta vstúpil do panteónu osobností svetového lesníctva. Miesto v ňom mu naozaj patrí – veď ide o prvého vysokoškolského profesora lesníctva na svete. Nestalo sa tak náhodou, tento vynikajúci prírodovedec bol schopný rozoznať hodnoty lesa v časoch, keď sa ich drancovanie považovalo takmer za prednosť. O to viac sa dnes môžeme s obdivom zamýšľať nad jeho tvrdošíjnym (a často úspešným!) presadzovaním nutnosti kvalifikovaného obhospodarovania lesov.

kolu Hron. Prítomní boli viacerí vysokí lesnícki predstavitelia – štátny tajomník MP SR Ján Slabý, poslanci NR SR Tibor Lebocký a László Miklós, predseda Slovenskej lesníckej komory Ján Malko. Chlebom, soľou i slovom všetkých privítal starosta Repišťa Ladislav Šálkovský. Za maďarskú stranu prehovoril Benedek Fülöp, zástupca generálneho riaditeľa Správy národného majetku, a.s. Budapešť, ktorý spolu s Jánom Slabým odhalil na historickom kameni novú plaketu (autor Jozef Murín). Dubová ratolesť na nej je symbolom Nemecka, odkiaľ Wilckens prišiel, lípová Slovenska, kde nechal svoje lesnícke srdce. V spolupráci so Správou CHKO Štiavnické vrchy boli nanovo označené aj tunajšie chránené pamätne stromy. Ide o dva statné smrekovce a dva javory mliečne. Neboli vysadené náhodou. Práve na tieto miesta chodil profesor so svojimi žiakmi, pričom smrekovec bola jeho obľúbená drevina, ktorou



„Prišiel aj sám HDW“ (v podaní herca DJGT Zvolen, Vlada Rohoňa)

sa snažil oživiť lesy zničené banskou činnosťou. Javory zas pripomínajú jeho experimentovanie s výrobou cukru v časoch vojnového nedostatku. Tibor Lebocký spolu s Nagy



Osirelý pamätník po odcudzení pamätnej dosky



Odhalenie znovu obnoveného pamätníka 3. júla 2009



Tibor Lebocký a Ján Slabý
zasadili strom za Slovensko

Dánielom, vedúcim lesníckej sekcie Ministerstva pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja Maďarska, odhalil informačnú tabuľu, ktorou bola lokalita zaradená medzi významné lesnícke miesta. Záver peknej udalosti patrilo výsadbe troch nových pamätných stromov – duba, jaseňa a lípy, ako symbolov lesníckej kolegiality účastníkov z Nemecka, Maďarska a Slovenska.

Je nepochybne dobre občas sa pozrieť na súčasné smerovanie cez činy predkov. Pamätné miesto v Repišti je z tých, ktoré dávajú nielen spoznať, ale aj precítiť, že naša práca má dobré korene a trvalý zmysel.

JÁN MIČOVSKÝ

FOTO MAREK VANGA, EDUARD GENSEREK



Tabuľa významného lesníckeho miesta



Odhalenie tabule významného lesníckeho miesta a vysadenie symbolických stromov



Jubilejné zhromaždenie Krajinského lesníckeho spolku Keď Štiavnica volá...

V dňoch 3. a 4. júla 2009 sa uskutočnilo jubilejné 140. putovné zhromaždenie Krajinského lesníckeho spolku (Országos Erdészeti Egyesület – OEE). Keďže sa zhromaždenie konalo pri príležitosti 200. výročia vzniku lesníckej akadémie, pripravili a realizovali organizátori toto jubilejné zhromaždenie práve v Banskej Štiavnici – v kolíske lesníckeho školstva. Viac ako 700 členov OEE a pozvaných hostí z Maďarska a Slovenska sa dňa 3. júla najprv zúčastnili na stretnutí na Svätotrojčnom ná-



metí postupne predstavili situáciu v našom lesníctve. Všetci rečníci sa zhodli na tom, že i v dnešných časoch môžeme čerpať z histórie a v mnohom sa môžeme inšpirovať odkazom takých odborníkov v lesníctve, akými boli Jozef Dekrét Matejovie, alebo Karol Wágner. Taktiež hovorili o dôležitosti spolupráce medzi maďarskými a slovenskými lesníkmi. Súčasťou programu boli ocenenia zaslúžilých čle-



meštv v Banskej Štiavnici. Tu bola okrem iného odhalená pamätná tabuľa na Žemberovskom dome – na priechelí budovy Akadémie. Na stretnutí bol prítomný i podpredseda Národnej rady SR Miroslav Číž a s príhovormi vystúpili primátor mesta Banská Štiavnica Pavol Balžanka a prodekan lesníckej fakulty Technickej univerzity vo Zvolene Viliam Pichler. Potom sa členovia spolku a hostia zúčastnili na 16 exkurziách – špeciálne vybraných trasách po pamiatkach a prírode banskoštiavnického regiónu. Účastníci si so záujmom prezreli vrch Sitno, lesovňu v Kysihýbli, historické budovy v Banskej Štiavnici, botanickej záhradu, Kalváriu a iné zaujímavé miesta. V rámci trasy na Repište a do Sklených Teplíc bol slávnostne odhalený pamätník H. D. Wilckensa. Popoludní sa konalo slávnostné stretnutie členov spolku v areáli svätoantonského kaštieľa. Na zhromaždení sa zúčastnili i poslanci NR SR Tibor Lebocký a Ladislav Miklós, štátny tajomník Ministerstva pôdohospodárstva SR Ján Slabý a generálny riaditeľ Národného lesníckeho centra Martin Moravčík. Na slávnostnej schôdzi vystúpil s hlavným prejavom Pethő József – predseda spolku. Poďakoval zástupcom mesta Banská Štiavnica i Múzea vo Sv. Antone za príležitosť uskutočniť zhromaždenie v banskoštiavnickom regióne. Ako povedal, ostatné zhromaždenie sa v Banskej Štiavnici uskutočnilo v roku 1900, no „duch Štiavnice“ ostáva v každom lesníkovi navždy. Za slovenských lesníkov vystúpili s prejavmi generálny riaditeľ NLC Martin Moravčík, Ján Malko – predseda Slovenskej lesníckej komory a Milan Golis – predseda Rady združení vlastníkov nešťátnych lesov SR,



nov i symbolická rozlúčka s tými členmi spolku, ktorí zomreli v uplynulom roku. Účastníci zhromaždenia si so záujmom prehladli i expozície Múzea vo Sv. Antone. V rámci kultúrneho programu vystúpil folklorný súbor Szóttés a taktiež banický spevokol z Banskej Štiavnice. Program stretnutia pokračoval 4. júla exkurziami v maďarskom pohorí Börzsöny.

Nás teší, že putovné zhromaždenie Krajinského lesníckeho spolku v Banskej Štiavnici a vo Sv. Antone prispelo k rozvoju priateľstva medzi maďarskými a slovenskými lesníkmi.

MARIAN ČÍŽ

Poverený generálny riaditeľ Ing. Ján Beňa

- narodil sa v roku 1946 v Nitre
- je ženatý, má štyri deti
- promoval v roku 1970 na Lesníckej fakulte Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene
- od roku 1971 pracuje v štátnych lesoch. V štruktúre štátneho podniku prešiel viacerými riadiacimi pozíciami.
- v rokoch 1992 – 1994 pôsobil ako riaditeľ Odštepného lesného závodu Piešťany š.p. Západoslovenské lesy Bratislava.
- v rokoch 1997 – 1999 bol výrobo-technickým námestníkom š.p. Západoslovenské lesy Bratislava
- v rokoch 1999 – 2003 pôsobil na generálnom riaditeľstve š.p. LESY SR v Banskej Bystrici ako vedúci odboru riadenia lesníckych činností
- od augusta 2003 do júla 2009 bol riaditeľom OZ Trenčín
- od 10.7.2009 zastáva funkciu povereného generálneho riaditeľa š.p. LESY SR



Rozvojovo-technický riaditeľ Mgr. Peter Morong

- narodil sa v roku 1970 v Brezne
- je ženatý, má 2 synov
- absolvoval Strednú lesnícku školu v Liptovskom Hrádku
- promoval v roku 2002 na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
- od roku 1989 pracoval v štátnych lesoch
- v rokoch 2004 – 2006 pracoval ako vedúci Lesnej správy u Mestských lesov v Brezne
- od januára 2007 do júna 2009 pracoval v š.p. LESY SR ako riaditeľ Odštepného závodu Čierny Balog



Organizačný riaditeľ Ing. Arpád Kavečanky

- narodil sa v roku 1961 v Spišskej Novej Vsi
- je rozvedený, má 2 synov
- promoval v roku 1984 na Lesníckej fakulte VŠLD vo Zvolene
- v rokoch 1984 až 1992 pracoval v štátnych lesoch na Lesnom závode Rožňava, kde prešiel viacerými funkciami
- v rokoch 1992 až 1996 pracoval ako prednosta Lesného úradu v Rožňave
- v rokoch 1996 až 2003 pracoval na Okresnom úrade v Rožňave, odbor PPLH ako vedúci oddelenia LHaP
- v rokoch 2004 až 2006 pracoval na Krajskom lesnom úrade v Košiciach, z toho od januára 2004 do novembra 2006 ako prednosta Obvodného lesného úradu v Rožňave a od novembra do decembra 2006 ako samostatný radca
- od januára 2007 do júla 2009 pracoval v š.p. LESY SR ako riaditeľ OZ Rožňava



SÚČASNÁ SITUÁCIA PODNIKU z pohľadu dozornej rady

Uplynulé dni a týždne v podniku LESY SR, š.p. Banská Bystrica boli v znamení vážnych zmien, ktoré zasiahli nielen do hospodárenia podniku, ale i významne ovplyvnili personálne zloženie vedenia podniku. Dozorná rada podniku vnímala už od svojho augustového zasadnutia v roku 2008 zhoršujúcu sa ekonomickú situáciu podniku. Žiaľ, kroky vrcholového manažmentu podniku nesvedčili vždy o schopnosti riešiť dopady globálnej ekonomickej krízy na podnik i o schopnosti prijať a realizovať razantné a efektívne opatrenia na riešenie dôsledkov veternej a podkôrnikovej kalamity. Dozornou radou schválený úverový rámec sa začal v 2. polroku 2008 čerpať v podstate vyššom objeme, ako bolo manažmentom pôvodne avizované. Pred radou deklarované zvládanie dôsledkov kalamity v OZ Liptovský Hrádok sa postupne ukázalo ako katastrofálne zlyhanie riadiacich štruktúr na úrovni OZ i na úrovni podniku. S ohľadom na stále intenzívnejšie signály o vážnosti situácie v OZ Liptovský Hrádok som sa vo februári 2009, po dohode s ministrom pôdohospodárstva Stanislavom Becíkom, rozhodol o tom, že najbližšie zasadnutie rady po aprílovom zasadnutí bude priamo v Liptovskom Hrád-

ku ihneď po tom, ako budú k dispozícii výstupy z kontroly a inventarizácie.

Zhoda okolností chcela, že dozorná rada bola na prelome mesiacov jún a júl 2009 postavená pred úlohu urýchlene riešiť vážne nedostatky v riadení najvýznamnejšej lesníckej firmy v Slovenskej republike. Na svojom zasadnutí v závere mesiaca jún v Liptovskom Hrádku, za prítomnosti vedenia ministerstva pôdohospodárstva SR, rada riešila nielen situáciu v OZ Liptovský Hrádok, ale vyjadrila svoje hlboké znepokojenie nad situáciou, v ktorej sa ocitol podnik a ubezpečila zamestnancov podniku svojou podporou pri riešení tejto situácie. Podrobne sa zaoberala analýzou príčin vzniku tohto stavu. Vzhľadom na závažnosť tvrdení, obsiahnutých v podnetoch zamestnancov doručených rade, rozhodla o vytvorení troch kontrolných skupín, zložených z členov rady, na zabezpečenie ich urýchleného a dôkladného prešetrenia. Súčasne uložila generálnemu riaditeľovi podniku Jozefovi Mindášovi predložiť rade písomné stanovisko k jednotlivým tvrdeniam s tým, že následne sa rada stretne na mimoriadnom zasadnutí.

Na mimoriadnom zasadnutí rozhodla rada s ohľadom na doterajšie zistenia odporučiť ministrom pôdohospodárstva Stanislavo-

vi Becíkovi prijať rezignáciu Jozefa Mindáša na pozíciu generálneho riaditeľa podniku.

Nástup nového vedenia podniku na čele so skúseným lesníckym odborníkom a doterajším členom dozornej rady Jánom Beňom, vytvára dobré personálne podmienky na riešenie ťažkej situácie podniku. Dozorná rada bude naďalej venovať spoločne s novým manažmentom podniku značné úsilie na odstránenie nedostatkov v riadení podniku a v správe majetku štátu, podniku zverenému.

Súčasná hospodárska kríza spôsobuje veľké ekonomické i sociálne problémy. Tie sú smerom dovnútra podniku znásobené subjektívnymi faktormi. Prišli v čase, keď je katastrofálny stav v zdravotnom stave smrečín na Slovensku, stav, aký tu nikdy doposiaľ nebol. Za danej situácie spoliehať sa na prírodu by bolo nepochybne v rozpore so zdravým rozumom i so skúsenosťami predchádzajúcich generácií lesníkov. Bude preto nielen na orgánoch podniku, ale na všetkých zamestnancoch, aby svojou prácou dokázali prekonať dopady krízy a zachovať naše krásne slovenské lesy v dobrej kondícii pre budúce generácie.

JUDR. JURAJ PROCHÁZKA
PRESEDA DOZORNEJ RADY

Ekonomicko-obchodný riaditeľ Ing. Miloš Bílik

- narodil sa v roku 1960 v Modre
- je ženatý, má 2 deti
- promoval v roku 1984 na Lesníckej fakulte Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene
- v rokoch 1984 až 1993 pracoval v štátnych lesoch na Lesnom závode Smolenice
- od roku 1993 do roku 2007 podnikal v lesníctve
- v rokoch 2007 – 2009 pracoval v š.p. LESY SR ako riaditeľ Odštepného závodu Šaštín



Jednou vetou

- Vedenie š.p. LESY SR rozhodlo na tri mesiace pozastaviť mesačné prémie riaditeľom a vedúcim úsekov štyroch odštepných závodov. Dôvodom pre postih bol nekorektne zostavený plán OZ.
- OZ Šaštín postihla veterná kalamita. Vo štvrtok 23. 7. o 22:30 v lokalite LS Malacky vietor severozápadného smeru doslova rozvrátil porastové steny. Po asi desiatich minútach ležalo na zemi zhruba 60 tisíc kubických metrov kalamitnej hmoty.
- Štyri zariadenia, ktoré boli donedávna v pôsobnosti generálneho riaditeľstva, boli prevedené pod správu regionálne príslušných odštepných závodov. Sú to: Chata Donovaly (OZ Slovenská Ľupča), Hotel LESNÍK v Turčianskych Tepličiach (OZ Žilina), poľovnícky kaštieľ v Palárikove (OZ Palárikovo) a poľovnícky zámoček v Topoľčiankach (OZ Topoľčianky).
- Vo štvrtok 30. júla sa uskutočnilo slávnostné otvorenie zrekonštruovanej vodnej stavby „Protipožiarna nádrž Vyšný Tajch“. Otvorenia sa zúčastnil minister pôdohospodárstva Stanislav Bečík. O udalosti priniesieme reportáž v septembrovom vydaní Lesníka.

Čo sa udialo...

24. 6. Zamestnanec odboru komunikácie na generálnom riaditeľstve š. p. LESY SR Ján Mičovský poslal otvorený list generálnemu riaditeľovi Jozefovi Mindášovi. Vyjadril v ňom presvedčenie, že vývoj v štátnom podniku sa uberá smerom, ktorý je neakceptovateľný. Stovky zamestnancov v spontánnej reakcii (osobne, telefonicky, e-mailom) vyjadrilo podporu otvorenému listu.

Hovorkyňa Anita Fáková sa opakovane pokúšala získať stanovisko generálneho riaditeľa k otvorenému listu. Bezvýsledne.

25. 6. Zamestnanec odboru poľovníctva, rybárstva a lesoturistiky Marcel Lehocký reagoval na otvorený list Jána Mičovského podobným otvoreným listom, adresovaným generálnemu riaditeľovi, v ktorom na konkrétnych príkladoch poukázal na drancovanie štátnych poľných revírov. Na oba listy generálny riaditeľ Jozef Mindáš nereagoval.

Skupina zamestnancov generálneho riaditeľstva zvolala stretnutie zamestnancov, na ktorom prečítala znenie listu ministromi pôdohospodárstva a predsedovi vlády Slovenskej republiky. Zároveň list rozoslala na všetky odštepné závody s výzvou, aby list podpísali zamestnanci a faxovali podpisové hárky do kancelárie premiéra a ministra pôdohospodárstva. V krátkom čase podpísala list viac ako tretina zamestnancov.

Minister pôdohospodárstva Stanislav Bečík v hlavnej spravodajskej relácii TV Markíza označil otvorený list za „pamflet“.

26. 6. Generálny riaditeľ Jozef Mindáš zvolal tlačovú konferenciu, na ktorú prizval aj Jána Mičovského. Ostatných zamestnancov odboru komunikácie organizačná riaditeľka Edita Tomeková z tlačovej konferencie vykážala. Generálny riaditeľ prezentoval názor, že aktivity zamestnancov sú konšpiratívne a sú namierené proti jeho osobe.

Združenie závodných výborov Odborového zväzu Drevo – lesy – voda vydalo stanovisko, v ktorom „...**sa stotožňujú s otvoreným listom adresovaným ministromi pôdohospodárstva a predsedovi vlády do dňa 25. 6. 2009, ktorý poukazuje na znepokojujúcu situáciu v štátnom podniku LSR a spôsobom riešenia tejto situácie, na čo už ZZV OZ DLV otvorene poukázalo na svojich zasadnutiach za prítomnosti vedenia generálneho riaditeľstva LSR, š. p.**“

28. 6. Vznikol petičný výbor ĽUDIA PRE LESY. Členstvo v ňom prijali osobnosti kultúrneho života Ladislav Chudík, Ladislav Ťažký, Ľubomír Feldek, Tomáš Janovic, František Guldán a ďalších 24 osobností, známych z ve-

rejného života i lesníckeho prostredia. Cieľom petície je získať masívnu podporu verejnosti proti politickému drancovaniu lesov.

29. 6. Členovia petičného výboru odovzdali tajomníkovi Dozornej rady Františkovi Suchanovskému dokument, v ktorom v 27 bodoch zhrnuli podozrenia s nehospodárnym nakladaním s majetkom štátu v š. p. LESY SR.

Členovia petičného výboru predstavili text petície verejnosti a médiám na Námestí SNP v Banskej Bystrici.

30. 6. Dobrovoľníci na celom Slovensku začali zbierať podpisy pod petíciu.

1. 7. Členovia petičného výboru Ján Mičovský, Jozef Marko, Anita Fáková, Marcel Lehocký a Peter Gogola odovzdali na Okresnej prokuratúre v Banskej Bystrici dokument, v ktorom v 27 bodoch zhrnuli podozrenia s nehospodárnym nakladaním s majetkom štátu v š. p. LESY SR. Tento dokument odovzdali aj na Úrade vlády SR do rúk predsedovi Zboru poradcov predsedu vlády Vladimírovi Fajčovi. Predseda vlády Róbert Fico vyzval na rokovaní vlády ministra pôdohospodárstva Stanislava Bečíka, aby celé vedenie š. p. LESY SR odvolal.

Jozef Mindáš, generálny riaditeľ, pre televíznu stanicu TA3 povedal: „**Som pripravený odstúpiť z tejto funkcie, aby sa ďalej neeskalovalo to násilie, ktoré sa deje vonku na uliciach.**“

6. 7. Generálny riaditeľ Jozef Mindáš odovzdal ministromi pôdohospodárstva Stanislavovi Bečíkovi list, v ktorom oznámil svoje odstúpenie z funkcie.

8. 7. Z funkcie organizačnej riaditeľky bola na vlastnú žiadosť uvoľnená Edita Tomeková.

9. 7. Minister pôdohospodárstva Stanislav Bečík vyhovel žiadosti Jozefa Mindáša o uvoľnenie z funkcie generálneho riaditeľa.

10. 7. Minister pôdohospodárstva Stanislav Bečík poveril výkonom funkcie generálneho riaditeľa š. p. LESY SR dovtedajšieho riaditeľa OZ Trenčín Jána Beňu.

Z funkcie boli odvolaní rozvojovotechnický riaditeľ, ekonomický riaditeľ a obchodný riaditeľ.

13. 7. Poverení generálny riaditeľ Ján Beňa vymenoval nových úsekových riaditeľov: rozvojovotechnickým riaditeľom sa stal Peter Morong (doterajší riaditeľ OZ Čierny Balog), organizačným riaditeľom sa stal Arpád Kavečanky (doterajší riaditeľ OZ Rožňava)

17. 7. Riaditeľom zlúčeného ekonomicko-obchodného úseku sa stal Miloš Bílik (doterajší riaditeľ OZ Šaštín)

20. 7. Poverený generálny riaditeľ prezentoval novú organizačnú štruktúru generálneho riaditeľstva. Zároveň deklaroval zámer uskutočniť dôslednú reorganizáciu s cieľom racionalizovať a sprehľadniť riadenie š. p. LESY SR.

21. 7. V priebehu troch týždňov sa pod petíciu ĽUDIA PRE LESY podpísalo viac ako 11 tisíc občanov Slovenska.



nia. Vyše dvesto zamestnancom sa nemožno ani veľmi diviť – to, že tento divnokrásny kraj patrí na slovenské pomery stále k najchudobnejším platí aj desaťročia od Mňačkovej pamätnej reportáže.

Hoci nasledujúce stretnutie pána ministra s takmer tridsiatkou starostov sa odohrávalo už v komornejšej atmosfére obecného úradu, oveľa pokojnejšie nebolo. Starostovia ministromi zazlievali nešťastný postup, keď najprv rozhodol a potom ich prišiel presviedčať. Všetci za tým cítia veľké ohrozenie regiónu, pre ktorý je LPM najdôležitejším a v podstate jediným významným zamestnávateľom. Minister sa osobne zaručil, že obavy z prepúšťania sú neopodstatnené, naopak vo fúzii podnikov vidí záruku budúcej prosperity kraja. Starostom vytkol aj to, že nevyužívajú európske rozvojové programy. Tí oponovali, že do prípravy projektov už vložili veľké peniaze a vždy – neúspešne. „Pošlem vám sem na týždeň bezplatne expertov na eurofondy, využite ich a podrobne s nimi prekonzultujte programové možnosti“ ponúkol na otvore-

OČAKÁVA SA ZLÚČENIE LPM ULIČ A LSR BANSKÁ BYSTRICA MINISTER V ULIČI

Pri pohľade na súčasnú mapu organizačného členenia lesov si všimneme fakt, že lesný majetok štátu spravujú (ak obídeme osobitnú kategóriu lesov vojenských a TANAPu) len dva subjekty – LESY SR, š.p., Banská Bystrica a Lesopolnohospodársky majetok Ulič, š.p. Výmery týchto podnikov sú rozdielne: Bystrický podnik spravuje 950 000, uličský okolo 20 000 hektárov lesa. Tento nepomer akoby predurčoval myšlienku, že obidva štátne podniky raz splynú. A práve takéto rozhodnutie Ministerstva pôdohospodárstva SR rozčerilo pokoj kraja, kde – pomôžuc si Ladislavom Mňačkom – „...končia prašné cesty“. Argumenty rezortného ministra Stanislava Becíka sú však vážnejšie ako samotná rozdielnosť výmer. V pondelok 22. júna prišiel s nimi osobne oboznámiť starostov Uličskej doliny. Ich podstata spočíva v tom, že LPM Ulič nehospodári dostatočne efektívne, pričom – ako to osobitne vytkol aj v pozvánke – jeho vedenie ani nehľadá potrebné riešenia. Všetky ministrove výhrady sa týkajú poľnohospodárskej, najmä živočíšnej výroby. S lesníckou časťou práce podniku je totiž spokojný. „Nie je dobré, keď podnik vyváža zástavové telce, aby sme potom vo svete nakupovali drahú hovädzinu. Trestuhodne tak vyvážame z republiky prácu. Ak by to niekto urobil na mojom družstve, okamžite by skončil!“ prízvukoval Becík. Hneď po vystúpení z auta čakalo ministra spontánne stretnutie s pracovníkmi LPM Ulič, ktorí prišli s transparentmi vyjadriť svoj kategorický nesúhlas s plánovanou fúziou podnikov (pozri aj osobitný stĺpček). Vyčítali ministromi, že pri svojom zámere dostatočne nezvažuje miestne osobitosti. „Výrob-

no – ekonomické podmienky našej doliny sú zlé, porovnávať ich s inými regiónmi nie je spravodlivé“, zaznievalo z úst viacerých zamestnancov LPM. Ich pochopiteľným lajtmotívom bola najmä obava o stratu zamestna-

nej scény Becík. Fakt, že na túto slušnú ponuku reagovali starostovia bez väčšieho záujmu svedčí o tom, že skepsa kraja je naozaj veľká. Minister sa však nevzdal a ohlásil, že do mesiaca je opäť v Uliči. „Moja stolička je do-





časná, no chcem medzi vás prísť bez hanby aj kedykoľvek v budúcnosti. Verte mi, chcem vám dobre, nepočúvajte demagógov!“, lúčil sa minister.

Azda treba rozumieť obom stranám. Existencia malého štátneho lesného podniku je popri LSR trvalo naozaj neobhájiteľná. Najmä, ak hovoríme o silnom prosperujúcom štátnom podniku, čo je – bez ohľadu na súčasné vnútropodnikové „vetranie“ – zákonitě smerovanie najvýznamnejšieho lesníckeho subjektu na Slovensku. Snaha uličanov zachovať „malý, ale svoj“ podnik má však svoju logiku. Nielen z Bratislavy, ale aj z Banskej Bystrice je sem veľmi ďaleko. A to nielen v kilometroch. Ako lakonicky prízvukoval prítomný predseda Združenia miest a obcí snin-

ského regiónu, Jozef Gajdoš „**Naše poznatky s pomocou, prichádzajúcou zo vzdialených centier, sú mizerné!**“

V štátnych lesoch máme skúseností s reorganizáciami – žiaľ – až priveľa. Jedna z nich hovorí: ak sa rozhodneš pre odôvodnený, no nepopulárny krok, urob ho rýchlo. Inak sa materiálne i ideové straty s každým dňom zväčšujú priam geometricky. Možno by v podstate správny zámer napomohlo nasledovné riešenie: Podniky zlúčiť, avšak administratívne centrum v podobe odštepného závodu na Uličí ponechať. Tamojší kolegovia aj ich mimoriadne odľahlý región by si takýto postup určite zaslúžil.

JÁN MIČOVSKÝ
FOTO: ANITA FÁKOVÁ



GLOSA

Kúsok večnosti

Zakarcabskú republiku mám rád. Nepoznáte? Je to smutnoveselé pomenovanie uličskej doliny za sedlom Karcaba. „Republika“ je to krásna, no stále chudobná. Ako študent som do jej Bukovských hôr vstúpil s kreslenou mapou Dionýza Dugaša, vystrihnutou z Krás Slovenska a odvtedy sa do kraja drevených kostolíkov a dobrych ľudí vraciam s každou návštevou, ktorej chcem na Východnom Slovensku ukázať niečo pôsobivé. Podme však k veci.

Pracovné povinnosti ma 22. júna 2009 zastihli pred Obecným úradom v Uličí. Má sa tu stretnúť minister pôdohospodárstva Stanislav Becík so starostami regiónu vo veci pripravovaného zlúčenia LPM Ulič s LSR. Skôr ako k stretnutiu dôjde, očakáva ministra protestné zhromaždenie pracovníkov LPM. Horúca atmosféra, kategorické heslá, spontánna rétorika. Stanislav Becík však neuhýba, svojich vysokých úradníkov necháva stáť pozadu a razantne sa vnorí do priamej diskusie s desiatkami nespokojných. V jednej chvíli sa nechtiac stávam súčasťou deja. Michal Vajanský, ktorý je hovorcom Uličanov, si už na začiatku všimol moju prítomnosť a teraz ju využíva takto: „Páčilo sa mi, keď nás kedysi, tu pán Mičovský všetkých zvolal a otvorene povedal čo nás čaká, no už menej, keď si ma zavolať, že nemôžem byť správcom. Ale viete, musel, bola to jeho politická úloha...“

Vážení pán Vajanský, prítomní tejto vsuvke nemohli celkom porozumieť, a tak im ju dopovedzme: Nevideli sme sa od roku 1990, no na ten rozhovor si dobre pamätám. Sedeli ste u mňa dlho predtým, keď som vás chcel presvedčiť o dôvodoch svojho rozhodnutia. Nevracajme sa k detailom – obaja vieme, že v tom nebola politika. Na záver, keď sme si neústupčivo vymenili všetky argumenty a vy ste sa rozhodli od závodu odísť, zmierlivým, ba možno až trocha pobaveným tónom ste mi povedali pamätnú vetu: „Pán riaditeľ, vy možno ste statočný človek, ale viete – statoční ľudia majú prázdne peňaženky!“

Dobrá veta, naozaj. Je v nej naholo obsahnutá filozofia večného zápasu medzi „mať a nemať“. Kto z nás by ho aspoň niekedy nezakúsil?! Sprevdáza ľudstvo od pamäti, akurát väčší kus mamutieho stehna nahradili dnes sofistikovanejšie lahôdky.

A tak vám chcem, pán Vajanský, naozaj úprimne poďakovať. Za tú vetu i za to, že ste mi ju po 19 rokoch tak nečakane pripomenuli. Azda by sme k nej mohli spoločne, po rokoch múdrenia, pridať krátky dodatok: *Ale majú čisté svedomie! A svedomie – ako hovorí filozof Havel – je kúskom Večnosti v duši každého z nás.* Súhlasíte?

JÁN MIČOVSKÝ



Nástup súťažiacich



Vítavné družstvá



Víťazi v kategórii jednotlivcov



Novinárska sekerka

Naj horár 2009



Hneď na začiatok treba napísať to najdôležitejšie: piaty ročník súťaže Naj horár sa vydal. Po roku sa opäť stretli slovenskí lesníci, aby si v súťaži otestovali odborné vedomosti, silu a šikovnosť. Do areálu Hotela LESÁK v lesoch nad Tajovom, neďaleko Banskej Bystrice, sa 26. júna 2009 zišlo dvadsaťsedem trojčlenných družstiev z celého Slovenska, od Šaštína po Sobrance. Je potešiteľné, že napriek hospodárskej kríze a všetkým jej negatívnym dôsledkom v lesníctve, sa nezmenilo nadšenie organizátorov, podpora vedenia podniku, ani chuť lesníkov stretnúť sa a súťažiť. Lesníkov prišiel podporiť aj minister pôdohospodárstva Stanislav Becík. Okrem súťažiacich z dvadsiatich štyroch odšepných závodov š.p. LESY SR sa na súťaži zúčastnili tímy Štátnych lesov TANAPU, Mestských lesov Banská Bystrica a Vysokeškolského lesného podniku Zvolen. Obsadili pekné piate, šieste a ôsme miesto. V kategórii jednotlivcov zvíťazil Ing. Ladislav Vajcík, druhé miesto obsadil Juraj Piar (obaja z OZ Slovenská Ľupča), tretí bol Róbert Čar z OZ Sobrance. V súťaži družstiev bolo poradie podobné. Prvé bolo družstvo OZ Slovenská Ľupča, ktoré zvíťazilo tretíkrát a získalo tak putovný pohár do trvalého vlastníctva. Druhí boli lesníci z OZ Sobrance a tretie miesto obsadilo družstvo OZ Rimavská Sobota. Najúspešnejším súťažiacim bol Ing. Ladislav Vajcík – zvíťazil v disciplínach pestovania lesa a poľovníctvo. V meraní a odhade objemu dreva zvíťazil Ing. Dušan Ujházi z OZ Rožňava, v BOZP, PO a hodu obojstrannou sekerou Zoltán Fridrich z OZ Rimavská Sobota a v disciplíne ochrana lesa bol najúspešnejší Marián Marcin z OZ Sobrance.

Štyri predchádzajúce ročníky súťaží Naj Horár sa konali v krásnom prostredí okolo hotela LOMNISTÁ pri horehronskej obci Jasenie. Ale Tajov, jeho prostredie, možnosti a podmienky prekonal. Pozvanie sa nedalo odmietnuť, Tajov mne nie je miesto neznáme. Človek sa síce nemá vracieť „na miesta činu“, ale v tomto prípade to stálo zato. Nielen lesnícko – športové zápolenie, ale aj stretnutie so slovenskými kolegami a kamarátmi. Organizátori mali dobrý nápad, aby si zasúťažili aj novinári a trochu tak nahliadli do lesníckej profesie. V súťaži o NOVINÁRSKU SEKERKU sa stretli štyri tímy: Odbor komunikácie generálneho riaditeľstva ako výzývateľ a tímy Slovenskej televízie, Slovenského rozhlasu a televíznej relácie HALALI. Posledný menovaný tím si odniesol víťaznú sekerku.

Už tradične sa pretekalo v mimosúťažných disciplínach. Bezpochyby najpopulárnejšou bola disciplína v pití piva z fľaše. Bezkonkurenčne najlepší bol pravidelný víťaz tejto disciplíny Ing. Vladimír Masica, riaditeľ OZ Slovenská Ľupča a súťaže Naj horár. Ten sa vyjadril: „Pred súťažou som nemusel nijako zvlášť trénovať. Po organizačnom maratóne som bol tak vyprahlý, že pivo vo mne len zasycalo.“

Dúfam, že sa mi v budúcom roku podarí splniť pozvanie organizátorov súťaže Naj horár a priviesť do Tajova partiu súťaživých lesníkov z krajín Českých, Moravských a Sliezskych. I keď na prvýkrát budeme hlavne zbierať skúsenosti, ale za „príma stretnutie“ so slovenskými lesníkmi to bude stáť. A ja ako „nehrajúci kapitán“ ich podporím ako sparingpartner Vlada Masicu. Veď nech je aspoň veselo ...

JIŘÍ JUNEK



Slovo má minister





Chodník otvárajú (zľava): P. Začko, L. Martinák, L. Demko



Na Čertovom Kameni

LNCH KAMJANA ČERTOVSKE dobrý chodník

Pohraničné mestečko Medzilaborce je známe najmä galériou Andy Warhola. Od 16. júla rozšírilo svoju ponuku o možnosť návštevy Lesníckeho náučného chodníka Kamjana. Vybudoval ho OZ Vranov n/T. v spolupráci s miestnou samosprávou. Otvárací ceremoniál bol v znamení nevšedného stretnutia: Aktívne sa tu zišli ľudia, ktorí svoje lesnícke základy získali práve v tomto meste: Ľuboš Martinák (dnes poslanec NR SR), Ladislav Demko (primátor mesta), Ivan Solej (tamojší správca a poslanec prešovského kraja), Pavol Začko (riaditeľ OZ Vranov), Miroslav Porada (špecialista životného prostre-

dia a historik) či Vladimír Masica (tunajší rodák, riaditeľ OZ S. Ľupča), ktorý účastníkov pozdravil v mene generálneho riaditeľa LSR Jána Beňu. Aj autor tohto príspevku sa hlási k „svojím“ Medzilaborciam, v ktorých prežil desať krásnych rokov. Osobitne ho potešilo, že podujatia sa zúčastnil aj prvý z jeho vzácných kolegov, dnes už bezmála deväťdesiatročný Štefan Hrubý.

Chodník začína pred Mestským úradom, prechádza cez amfiteáter a potom už svojich návštevníkov uvedie do svahov Kamjanej, ktorej hrebeň lemuje mesto. Informačné tabule približujú funkcie lesa, pripomínajú históriu pálenia dreveného uhlia, odhaľujú kolobeh vody v lese, umožňujú spoznať dreviny lesa i jeho obyvateľov, aby napokon vytrvalého návštevníka (chodník má výše 4 km) priviedli na najatraktívnejšie miesto – Čertov Kameň. Tu sa ponúka nielen ďaleký výhľad, ale aj zaujímavý pohľad na geologickú stavbu územia, kde prekvapí má-

lo známy fakt, že sa tu až do 50 – tých rokov minulého storočia ťažila ropa.

Organizátorov potešilo, že sa počas odhalovania jednotlivých tabulí zakaždým rozprúdila neformálna diskusia, ktorá atmosféru podujatia dotvorila takmer na rodninu. Zaznel nejednej zaujímavý príbeh, aký by do programu nezakomponoval žiadny režisér: spomienky Židovky, ktorej drevené uhlie zachránilo život, pátranie po pôvode názvu Kamjana a i jej vrcholu Brúsy, krásna rusínska báseň, či história osídlenia kraja.

Na záver chcem vysloviť osobitné poďakovanie Martinovi Strmeňovi a Františkovi Čižmárovi z OZ Vranov. Táto tvorivá dvojica už neraz preukázala svoje schopnosti pri popularizácii lesníctva vo svojom regióne. A robia to veru dobre! Možno najväčšieho uznania sa im i všetkým tvorcom chodníka dostalo z úst jedného z domácich: „Konečne nielen v Tatrách, ale aj tu máme svoj chodník. Budem sem chodiť s deťmi..“

Pred nami všetkými je ešte dlhá cesta k plnému uznaniu lesníckej práce verejnosťou. Nič na nej nepreskočíme, každý jej úsek si musíme poctivo prejsť. Myslím, že sa nám z nej opäť podarilo ukrojiť celkom „slušný meter“, tento krát práve na Kamjanej.

JÁN MIČOVSKÝ
FOTO JIŘÍ JUNEK



Zľava: M. Porada, L. Demko

SOBRANČANIA BODOVALI

Aj na rovine!

Nejednému z našich náučných chodníkov sa ušiel nejaký prívlastok. Cyklistický, vodný, kúpeľný, poľovnícky... Aj v tomto prípade. Nemusíme si ho však osobitne pamätať, pretože je zahrnutý v názve: Lesnícky náučný chodník Park. A vskutku – uprostred Zemplínu, v obci Parchovany, nájdeme lesnícky náučný chodník priam parkový. Nie je tu niekde chyba? Lesnícky náučný chodník v parku?! Nie, je to v poriadku. Historický andrášiovský park sa nachádza v tesnom susedstve základnej školy a vybudoval pre jej žiakov náučný chodník ako živú učebňu prírodopisu, histórie a estetiky bolo správnym cieľom. Podujali sa naň pracovníci OZ Sobrance v spolupráci s miestnym Obecným úradom a Základnou školou. A podarilo sa! Výsledok poteší nielen žiakov, ale azda každého obyvateľa i návštevníka Parchovian. Na ôsmich zastávkach sa zoznámia s drevi-



nami v parku, s funkciami lesa i s prácou lesníka. Jedno stanovište je venované kaštieli, ktorý kedysi v parku stál a ktorý vraj patril k našim najkrajším novogotickým stavbám. Pýchou trasy je zastávka venovaná dvom vyše 300 ročným chráneným dubom, pôsobivo dotvárajúcim scenériu parku s blízkym rybníkom.

Otvorenie LNCH Park sa uskutočnilo v nedeľu 21. júna 2009 za účasti zástupcov LSR, obce i viacerých hostí. Milým prekvapením bola účasť Andreja Kuncu, špecialistu z NLC Zvolen, ktorý má na tunajší park spomienky z detstva.

Po príhovorech a vystúpení súboru Parchovianka si žiaci chodník sami slávnostne otvorili. Symbolickú bránu doň vybudovali priamo v blízkosti miniarboréta „Stromov poznania“ (ZŠ Parchovany je jednou z približne 1500 škôl, pri ktorých sú tieto stromy každoročne vysádzané). Chodníkom všetkých sprevádzal nesor zemplínskych lesníkov a ochrancov prírody Ladislav Maxim, ktorému patrí osobitné poďakovanie aj za dendrologickú inventarizáciu parku. Vďaka patrí aj starostovi obce Jánovi Hvozdkovi a riaditeľovi školy Ivanovi Račkovskému, ktorí myšlienku lesníkov nielen uvítali, ale jej realizácii aj výrazne pomohli. Nuž a hovoriť o nadšení, ktoré pri príprave i otvorení LNCH Park preukázali zamestnanci OZ Sobrance – osobitne Igor Nemec, Matúš Hanko, Marián Sejna a Jozef Staško – bude iba opakovaním poznania, že lesníci sú pri popularizácii hodnôt lesa schopní veľkej nápaditosti. Potvrdili to aj na rovinách málo lesnatého Zemplína, vo vzácnom parchovanskom parku.

JÁN MIČOVSKÝ



pani K. vyrúbali stromy aj na nelesnej ploche, susediacej s porastmi v správe š.p. LESY SR. Kontrolná skupina konala ďalej. „K spolupráci sme prizvali políciu. Pri ďalšom monitorovaní lokality Čachovka – sedlo Prie-raz sme skontrolovali 21. mája vetriesku, patriacu firme pani K., vezúcu palivové drevo. Vodič nemal pri sebe doklad oprávňujúci k odvozu dreva. Následne sme zistili, že išlo o ďalší nelegálny výrub neoznačených stromov, ktoré boli približne z porastu a zmanipulované na palivo. Kontrolovaná pracovná skupina sa nevedela preukázať ani súhlasom na ťažbu dreva v samovýrobe v poraste, kde drevo spracovávala. Ihneď bola z našej strany kontaktovaná polícia a jej príslušníci začali zisťovanie v predmetnej veci,“ hovorí Ing. Řezanka.

Riaditeľovi OZ Kriváň Ing. Ivanovi Gallovi bolo uložené splnenie nápravných opatrení, čiže preverenie ťažbovej činnosti v ostatných lokalitách LO Ráztoky a LO Hrnčiarky a v prípade zistenia nelegálneho výrubu podanie trestného oznámenia orgánom činným v trestnom konaní, ako aj uplatnenie právnej zodpovednosti v zmysle Zákonníka práce a vnútropodnikových predpisov voči zamestnancom zod-

ŽIADAJÚ NÁPRAVU. INAK ODCHOD!

ZLODEJSTVÁ V LESE NESMÚ BYŤ NÁRODNÝM ŠPORTOM

Celý prípad opakovane otvoril anonym. Opakovane preto, že už koncom minulého roka bol z pracovného pomeru v š.p. LESY SR prepustený otec bývalého zamestnanca podniku práve na základe upozornenia neznámeho človeka na nekorektné konanie v lese. Podarilo sa ho kontrolou v lesných porastoch preukázať zadržaním fúry dreva, vezenej na vetrieske bez dokladov. Privolaná polícia vypočula páchatelov a vzhľadom na výšku vzniknutej škody postúpila prípad na priestupkové konanie príslušnému orgánu štátnej správy. To ale rodinu pána K. vôbec neodradilo. Autor sťažnosti, poukazujúci na zlodejstvá v lese, nenapísal len list, ale poslal aj fotografie, ktoré okomentoval takto: Tieto fotografie sú z 27.3. a 28.3.2009 v časti Hrnčiarky zvanej Zelenáčka, teda Lesná správa Málinec, kedy vlastne zamestnanci firmy manželky pána K. veselo rúbu, aj keď vývozný deň je asi streda, alebo sa mýlim, nakladajú palivové drevo na vetriesku, aj veselo ďalej odpredávajú pre vlastný zisk v obciach, asi Cinobaňa, Katarínska Huta, alebo neviem, kde. No toto drancovanie sa nepáči nielen mne, ale ani širokej verejnosti v okolí, ktorá je ticho a rozprávajú sa o rodine K. (anonym uvádza celé mená, náš časopis ich vzhľadom na prebiehajúce vyšetrovanie zverejniť nemôže – pozn. redakcie) len medzi sebou a nič nekonajú. Nemienim sa vyhrážať vám a ani nikomu, ale ak si to neprídete skontrolovať vy, tak tieto fotografie obdrží kriminálna polícia v Lucenci. Tak veľa šťastia pri odhaľovaní krádeží.

Kontrolná skupina z generálneho riaditeľstva š.p. LESY SR v zložení Ing. Milan Voskár a Ing. Jozef Řezanka, vyslaná preveriť túto sťažnosť, ani veľa šťastia nepotrebovala. Výrub neoznačených stromov veľkého rozsa-

hu zistili kontrolóri po niekoľkých pochôdzkach nielen v lokalite Hrnčiarky – Zelenáčka na Lesnom obvode Ráztoky, ale aj v ďalších lokalitách tohto LO – doliny Žliebskeho a Ráztočného potoka. Zamestnanci firmy

povedným za zistené nedostatky. Podľa slov Ing. Galla sa uskutočnili pohovory so všetkými zainteresovanými a nasledovali zo strany vedenia jasné upozornenia, že ak nebude uskutočnená náprava, budú musieť niektorí ďalší pracovníci zo štruktúry odštepneho závod odísť. „Môžem povedať, že prostredie je dnes v lesníckej prevádzke iné a naši kolegovia si uvedomujú, že nesmú pripustiť, aby sa takéto prípady opakovali.“

JOZEF MARKO

Podľa slov kontrolórov z generálneho riaditeľstva sa stávajú podobné krádeže, aké sú popísané v článku, v niektorých lokalitách Slovenska doslova národným športom a vítanou zárobkovou možnosťou. Je preto nepochopiteľné, že niekto rozhodol o znížení počtu kontrolórov za ostatné mesiace z pôvodných 23 na 11... Ukazuje sa, že kontrolnú činnosť bude nutné posilniť nielen z podnikovej úrovne, ale aj z úrovne OZ a pracovníkov lesníckej prevádzky. V opačnom prípade budú malé či väčšie zlodejstvá v lese pribúdať a aký to bude mať dopad na meno lesníkov vo vnímaní verejnosti, o tom azda netreba ani hovoriť.

VEDÚCI LESNÍCKEJ VÝROBY OZ NÁMESTOVO ING. KAMIL POLÁK

Od práce lesníkov sa odvíjajú výsledky podniku



Rodák z Oravskej Jasenice zasvätil celý svoj profesný lesnícky život čarokrásnej a drsnej Orave. Nepochádza z lesníckej rodiny a neštudoval na strednej lesníckej škole. Ale už ako školák chodil vypomáhať do lesa pri zalesňovaní, vyžínaní a uhadzovaní haluziny. Robota v lese sa mu natolko zapáčila, že sa po ukončení štúdiá na strednej všeobecno-vzdelávacej škole prihlásil na Lesnícku fakultu vo Zvolene. Po jej úspešnom absolvovaní začal pracovať pre štátne lesy. Od roku 1976 až do roku 1987 na Lesnej správe Námestovo na pozícii samostatného technika pre ťažbu dreva. Ďalších šetnásť rokov pôsobil ako vedúci Lesnej správy Námestovo, po jej zlúčení s LS Mútne bol správcom do roku 2005 a ďalšie dva roky si odkrútil ako odborný lesný hospodár na LS Oravská Polhora. Od roku 2007 pracuje na ústredí OZ Námestovo najskôr v pozícii vedúceho obchodu a logistiky a v súčasnosti na poste vedúceho lesníckej výroby. Lesnícku robotu si teda vyskúšal z viacerých uhlov pohľadu a preto môže dnes 56-ročný Ing. Kamil Polák porovnávať, hodnotiť i prichádzať s vlastnými návrhmi.

„Ked' som začínal, lesník vtedy ešte ničो znamenalo. Za socializmu sme zažili stabilitu, ale po roku 1992, kedy sa začalo s odovzdávaním lesných pozemkov súkromným vlastníkom, sa postupne plocha štátom obhospodarovávaných lesov znižuje a my ideme z jednej organizačnej zmeny do druhej. Najhoršie je, že sa menia aj výmery a usporiadania lesných správ a lesných obvodov. Lesníci sú prehadzovaní z miesta na miesto. Som presvedčený o tom, že ak sa nám nepodarí do budúcnosti zastabilizovať aspoň lesné obvody a lesníkov na nich, tak nemôžeme očakávať lepšie hospodárske výsledky. Lesníci potrebujú cítiť určitú pracovnú a sociálnu stabilitu, ktorá je najdôležitejším aspektom ich vnútornej spokojnosti, vzťahu k rodine a určite aj prístupu k lesníckej roboty. Vrátime im záujem o ňu až vtedy, ak budú mať garanciu, že sa ďalšie zmeny a presuny neudejú skôr ako po uplynutí platnosti lesného hospodárskeho plánu. Apelujem na všetkých kompetentných, aby brali do úvahy, že od práce lesníkov sa odvíjajú, odvíjajú a budú odvíjať výsledky podniku,“ zdôrazňuje na úvod nášho stretnutia Ing. Polák.

Drevo ostáva jedinou tržbonosnou aktivitou

Jeho lesnícke curriculum vitae dokazuje, že za tých viac ako tridsať rokov v štátnych lesoch prežil rôzne modely rozdelenia kompetencií a právomocí v lesníckej prevádzke. Pýtam sa, ktorý bol podľa jeho názoru za tie roky ten optimálny? Odpovedá, že najlepšie fungovala organizácia lesníckej práce v teréne vtedy, keď vedúci lesného obvodu bol zároveň aj odborným lesným hospodárom, zodpovedným na výmere 800 až 1 000 hektárov za pestovnú a ťažbovú činnosť, ako aj za dodržiava-

nie zákona o lesoch vo vzťahu k štátnej správe. V súčasnosti je zodpovedný za výkon činnosti OLH vedúci lesnej správy, ktorý ale pri terajších výmerách lesov obhospodarovávaných lesnými správami nemôže tento nápor podľa Ing. Poláka zvládať k plnej spokojnosti – svojej i nadriadených. „Som presvedčený o tom, že aj teraz je možné nájsť model, ktorý bude vyhovovať súčasným prevádzkovým podmienkam a dodávateľskému prostrediu. V tomto modeli by sme sa mali snažiť odbremeniť lesníkov od merania dreva a využívať naplno funkčný informačný systém. Teraz sme svedkami toho, že z lesníkov máme akýchsi pisárov, ktorých výdaj dreva núti hlavne pri rozdrobenom štátnom majetku neustále sa presúvať z miesta na miesto. Za nesprávne považujem, že nám ostáva postupne jediná tržbonosná aktivita – predaj dreva. Ostatné aktivity končia. Domnievam sa, že v pôsobnosti každej lesnej správy malo ostať jedno – dve ubytovacie zariadenia, ktorým sme sa mali ďalej venovať, zvelaďovať ich a propagovať. Takisto na každom odštepnom závode mali ostať jeden – dva režijné revíry. Na našom závode nemáme už ani jeden... A ešte ničö. Stále sa nám nedarí lepšie zhodnotiť možnosti prevádzok drevárskej výroby,“ zamýšľa sa Ing. Polák.

Poľskí lesníci majú iný kredit ako slovenskí

Rozprávame sa krátko po tom, ako bola zverejnená výška manka na ES Čierny Váh. Táto informácia len rozmnožila reči, podľa ktorých by vraj hocijaká súkromná firma hospodárila v lesoch lepšie ako štátny podnik. Ing. Polák ale rezolútne tvrdí: V žiadnom prípade. „Aj štátne lesy v Poľsku mali veľké problémy, ale podarilo sa im ztransparentniť celú cenovú po-

litiku, stanovili minimálne ceny, začali využívať elektronické aukcie a postupne si získali dôveru obchodných partnerov aj verejnosti. Objem finančných prostriedkov, vytvorený v ekonomicky dobrých časoch, majú poľské štátne lesy na svojom účte a do štátnej kasy odvádzajú iba určité percento zo zisku. V prípade potreby tak môžu siahnúť na vytvorené rezervy. Myslím, že toto je správna cesta a aj vďaka nej majú poľskí lesníci v spoločnosti iný kredit ako my. Štát by nám preto mal umožniť konať rovnako.“ Ing. Poláka mrzí, že hospodárska kríza neprišla o tri roky neskôr. Námestovskí lesníci by tak ešte stihli nielen spracovať kalamitu, s ktorou sa boria od roku 2005 a podiel náhodnej ťažby u nich presahuje 90 percent, ale stihli by spracovanú hmotu predať za prijateľné ceny. Boli by tak podľa neho bližšie k normálnemu spôsobu hospodárenia v lesoch, v ktorých súčasný rozpad smrečín už nie je možné zastaviť, iba spomaliť. „Nielen u nás na Slovensku, ale v celej Európe skutočne nie sme schopní v dôsledku klimatických zmien a rozsiahleho pôsobenia biotických škodlivých činiteľov zastaviť rozpad smrekových porastov. Aj my lesníci máme svoj podiel viny na tomto stave. Mali sme napríklad začať skôr a viac sa venovať aktívnym chrobačiarom, navrhovaným lapačom, pozemnej aplikácii chemických a biologických látok v spolupráci so ŠOP. Starostlivosť o lesy je predsa naša lesnícka parketa. V súčasnosti je u nás na Orave potrebné urobiť v spolupráci s obvodným úradom životného prostredia revíziu Prírodných rezervácií Pilsko, Babia Hora, Paráč, Šrámková, v ktorých pôvodné lesy už prakticky neexistujú. Obávame sa, čo bude s nimi ďalej,“ dodáva Ing. Polák. Ešte dlho spolu rozprávame o tom, ako je čoraz zložitejšie v týchto spoločenských a ekonomických podmienkach efektívne chrániť majetok štátu. Ako veľmi potrebujeme, aby aj z tohto dôvodu bola pripravovaná organizačná zmena trvalejšia, ako všetky predchádzajúce, hlavne v lesníckej prevádzke, ktorá vytvára rozhodujúce hodnoty. Ruky na rozlúčku si podávame v nádeji, že hlas lesníckeho ľudu doleťí až k tým, ktorí rozhodnú o jeho budúcnosti.

JOZEF MARKO



A budú stúpacie pásky na zimnú lyžovačku



Vľavo za pobrežným porastom ústí dolina Boty s pravdepodobne najdlhšou jaskyňou na svete

Z POTULIEK NEKONEČNOU SIBÍRSKOU TAJGOU

Kam sa človek pozrie, samý les

Je len málo miest na svete, ktoré vedú tak hlboko zapôsobiť na človeka ako nekonečná rozľahlosť lesov Sibíri, porovnateľná hádam len s pohľadom na oceán. Človek sa nevdajak neubrání tomu, aby sa nezamyslel nad sebou a svojím snažením v konfrontácii so silou prírody. Po pár utŕžených zauchách od života som bol prinútený prehodnotiť hierarchiu hodnôt a postaviť si zakaždým iné malé a veľké ciele, ktorými by som si naplňoval svoje dávne sny. Človek tejto doby väčšinou svet nepozná vôbec, alebo len cez televíznu obrazovku, internet alebo kúpený zájazd. Cez to všetko kategoricky hodnotí a vyjadruje sa k veciam, o ktorých má len povrchné a sprostredkované informácie. Pobyt vo svete posudzuje len podľa toho ako pohodlne cestoval, ako bol spokojný so stravou, ako sa vyspal, aké boli služby a čo nakúpil. Uvedomujúc si tento fakt a najmä ťarchu Backmanovho zákona o relativite rýchlosti plynutia času v závislosti na veku, rozhodol som sa, vďaka šťastnej náhode, ktorá ma spojila s neúnavným organizátorom expedícií, jaskyniarom a publicistom Ing. Petrom Holúbekom, pre vymalenie sa z kolotoča stereotypu a pre priame poznávanie. Dvojnásobne lákavé je pre mňa, ako vášnivého dendrológa, poznať nové druhy drevín a ich prostredie. V nie poslednom rade aj získanie nových druhov do zbierok Hrádockého arboréta. A tak sa cieľom nášho snaženia stala krajina, kde sme chodili za socializmu za odmenu spoznávať budovateľské úspechy, kupovať lacnú vodku a kaviár.

Osvedčenou trasou: Bratislava – Moskva – Irkutsk, sme sa ocitli na južnom okraji najrozsiahlejšieho lesa na planéte – sibírskej tajgy, ktorá má v tejto časti šírku viac ako 2500 km. Sibír – krajina lesov, čistých riek, zlata, drahých kameňov a šamanov nás privítala všetkým čo mala k dispozícii. Nám sa však za krátky čas jedného mesiaca podarilo vidieť a zažiť len malý zlomok. Aj to však stačilo na zážitky a skúsenosti, ktoré sa vryjú do pamäti nadobrnúť. Irkutský kraj je viac ako trikrát väčší ako Veľká Británia a žije tu okolo dvesto národov a národností vo svornosti a bez predsudkov. Naše snaženie sa odohrávalo v povodí horného toku Leny, deviatej najväčšej rie-

ky na svete. Tento impozantný kolos, vymykajúci sa akýmkoľvek európskym prirovnaniam a predstavám, má dĺžku 4 400 km, priemerný ročný prietok až 17 000 m³ (maximum 200 000 m³), s hĺbkou pri ústí 16 až 20 m, šírkou 2 km a výkyvom výšky hladiny až 22 m. Delta je taktiež jednou z najväčších, rozprestiera sa na ploche vyše 30 000 km² a neustále rastie za pomoci 11 mil. ton nánosov, ktoré rieka ročne donesie. Pramení na západných svahoch Bajkalského chrbta, v nadmorskej výške 930 m, len 7 km od Bajkalského jazera. Od prameňa po mestečko Kačug tečie v úzkej doline, nepresahujúcej sto metrov. Od Kačugu je rieka splavná až po ústie do mora Laptevovcov. Vďaka ohromnej šírke záujmov Ing. Holúbeka naše expedície nie sú jednostranne zamerané, ale majú okrem jaskyniarskeho prieskumu aj náplň geologickú, etnografickú, či botanickú. Len pre zaujímavosť, v Irkutsku sme objavili stopy nášho rodáka z Liptovského Mikuláša, bývalého tajného radcu cára a neskôr aj Lenina, priekopníka stenografie v Rusku, spoluzakladateľa irkutskej univerzity a veľkého polyglota – ovládal 43 jazykov a dokonca v nich písal aj básne – ktorým bol Krvoš. Dokonca aj J. Hašek tu bol krátko gubernátorom.

Zásoba drevnej hmoty je 9,1 mld. m³!

No vráťme sa k tajge a jej lesom. Utkvelá predstava, vytvorená filmami je, že tajga je riedkolesie, vytvorené pomerne nízkymi smrekmi a brezami



Brakaner

v obrovskej močaristej krajine. To však platí v oblasti severnej tajgy. V hornom toku Leny sú to úžasné lesy o priemernej výške 20 až 35 m, s vysokým zakmenením. Jediné volné priestory, lúčne plochy, sú okolo Leny a v okolí dedín. No aj tieto postupne zanikajú v dôsledku zániku kolchozov. Miestne vedenie rozhodlo, že lodná doprava na hornom toku je neekonomická a zrušilo ju. Následne zanikli kolchozy. V nadväznosti na to v oblasti, v ktorej sme sa pohybovali, zostali z asi trinástich dedín len tri či štyri. Opustené polia postupne obsadzujú les. Podľa informácie miestnych obyvateľov, boli polia opustené 2-3 roky. Keď som však rozhrnul trávu, nevychádzal som z údivu nad náletom lesných drevín. Je úžasné, akú vitalitu má tajga v týchto krutých klimatických podmienkach, kde maximálna teplota dosahuje 38 °C a minimálna – 56 °C. Krátke vegetačné obdobie je využité veľmi efektívne a človek nevychádza z údivu nad silou života. Prvýkrát v živote som mal stiesnený pocit, ba zmocňovala sa ma až posvätná hrôza v tomto bezhraničnom lese, zrovnateľnom len s pohľadom na oceán. Európan sa tu cíti beznádejne stratený. Vari len vesmír, oceán a tento les môžu vzbudzovať v človeku takýto pocit bezhraničného priestoru a pocitu nesmiernej slobody, ktorá je aj odrazom širokej ruskej duše.

Kde sa človek pozrie, samý les. Neviem si predstaviť ako tu vlastne poľujú, keď sme nenatrafili na žiadnu lúčku, či vhodné miesto na postavenie posedu s dobrým výhľadom. Les je v údoliach nepreniknuteľný a tu poznávame, čo je to Urman, ako miestni volajú nepreniknuteľný les. Kto vraj nezažil Urman, nezažil strach. Je to doslova spleť krov



Nekonečná tajga

tvorených ríbežľami, malinníkmi, jelšou zelenou, vrbami, vysokým porastom hornej etáže a bezodným rašelinníkom. Táto masa sa sústavne pri každom kroku poddáva a človek má pocit, akoby šliapal v hlbokom prachovom snehu, či tlačil kapustu. Po neľudskej námahe nepostúpí ani o meter. Jedinými vynikajúcimi orientačnými a schodnými miestami sú geologické polygóny, ktoré presekali tajgou geológovia pri geologickom prieskume. Tieto však prechádzajú krajinou po priamkach, bez ohľadu na tvar terénu. Podliehajú vitálnej agresii lesa, ktorý je vzhľadom na uvedené klimatické podmienky pomerne druhovo pestrý.

Lesníctvo a poľovníctvo sú tu oddelené činnosti. Zatiaľ čo lesníctvo je v podstate len ťažobný priemysel drevnej hmoty, poľovníctvo je organizované cez cestovné kancelárie a lovecké družstvá. Pestovanie lesa v týchto oblastiach v klasickom stredoeurópskom poňatí neexistuje. Les sa vyťažuje ťažobnými spoločnosťami a o obnovu sa postará príroda. Tento fakt je o to zaujímavejší, keď si uvedomíme, že vegetačná doba tu trvá len v priemere od 26. – 30. mája do 16. – 20. septembra, čiže necelé štyri mesiace a za túto dobu je les schopný veľmi zadarmo regenerovať a produkovať. Lesnícku činnosť zabezpečuje v Irkutskej oblasti 58 leschozov, ktoré hospodária na 58,3 mil. hektárovej rozlohe lesov, v šiestich lesohospodárskych rajónoch. Zásoba drevnej hmoty predstavuje pre nás fantastické číslo 9,1 mld. m³, s priemernou hektárovou zásobou 180 až 240 m³. Lesnatosť 75%. Na obyvateľa pripadá 20,6 ha lesa a 3199 m³ dreva. Ťažba predstavuje v priemere 28,5 mil. m³. Z toho 12% – export. Zostávajúcu drevnú hmotu spracovávajú dva lesopriemyselné komplexy.

Na semenách limby je založený celý priemysel

Sibirjaci využívajú aj iné dary prírody. Vo veľkom zberajú a spracovávajú brusnicu, na naše počudovanie čučoriedku močiarnu, ktorú v našej literatúre všade popisujú ako jedovatú a čudujú sa svete, tu je prúdko jedlá. Naša známa čučoriedka je tu veľmi zriedkavá. Veľký záujem je aj o všetky druhy ríbežlí. Tieto plody zberajú zberákmi podobnými naším, no

s oveľa väčšou kapacitou, ktorá hravo presahuje dva litre. Maliny tiež nie sú mimo záujmu domácich, no nado všetko sú oriešky limby. Na tieto plody Sibíri vyrážajú celé expedície a v sezóne možno na trhoch vidieť a kúpiť celé šišky pražené aj varené. Taktiež semená, rôzne upravované, celé aj lúpané. Na semenách limby je založený osobitný priemysel. Spracováva sa v cukrovinkárstve ako prímies výborných čokolád a bonboniér. Ochucuje sa ňou vodka, ktorú zjemňuje a dodáva výbornú chuť. A dokonca už extraktmi z limbového semena ochucujú aj dovážané tzv. osviežujúce nápoje. Používajú sa v kozmetike aj vo farmaceutickom priemysle. Má veľmi široké využitie a nadovšetko ho obľubujú medvede, ktoré berú limbové porasty v čase dozrievania šišíek frontálnym útokom. Po takýchto útokoch ostávajú z niektorých límb len torzá. Čo nedokáže medveď striasť, to oláme. Je obdivuhodné, ako dokáže mohutnými pazúrami a zubami vylúskáť šišku bez toho, aby zjedol čo len jeden plodolist. Nepočul som, že by naše medvede javili taký obrovský záujem o limbové semeno ako sibírske.

No vráťme sa k „Sibirjakom“, nie sú to len zberači, ale hlavne lovci. Keď sme prišli v doline Boty do zrubu, tu nazývaného „zimovejka“, stretli sme sa s domácimi. Vysvetlili sme im, kto sme a čo tu hľadáme a hlavne, že by sme tu radi prenocovali, no stretli sme sa s pomerne chladným prijatím. Nie sú to také srdečné stretnutia, aké sme poznali z obdobia spoločného budovania komunizmu. Ľudia si tu držia pri prvom stretnutí skôr odstup. Zdôvodnenie bolo: My ochotníky! Po chvíľke nás však prijali a ukázali, kde môžeme prenocovať. Vybalili sme sa a pozvali oboch na pohár slivovice. Po jednom – dvoch pohárikoch sa nám zdôverili, že oni nie sú ochotníky, tólko ľubiteľmi ochoty. A po ďalšom kole: nu što skazať, my brakaneri. A bolo to jasné. Po zmene režimu v Rusku nastal v týchto oblastiach, ako som už spomínal úpadok. Zanikla lodná doprava z hľadiska ekonomického. Následne zaniklo množstvo kolchozov a tým aj pracovných príležitostí. Starší brakaner Kuprikov V. Prokopič mal deväť detí, tak ako vyžiť? Pytliaci!! Za losa dostane sedem – osem tisíc rubľov, za sobola šesťsto až sedem tisíc, za veвериčku sto, za kilo pstruha deväťdesiat a za lipňa sto rubľov. Jeho mladší partner mal len šesťnásť rokov a ulovil už dvoch medvedov, losov nevedel ani porátať. Na otázku, čo chceš robiť, či čím chceš byť, jeho odpoveď bola: brakaner. Zábrany padli, domáci videli, že im nemôžeme nijak uškodiť pri ich zámeroch a tak nás pohostili zas oní údeným losom, losou polievkou a lipňami. Naučili nás jesť ich v surovom stave. Treba povedať, že chutili vynikajúco. Koža sa z nich dala stiahnuť ako keď sa vyzlieka kabát. Mäsko bolo priehľadné, jemné a s troškou soli to nemalo chybu, kým nás nezačali presviedčať, aká je dobrá surová hlava. Po chvíľke presviedčania a stakane slivovice som sa dal uhovoriť. A nebanoval som. Hlava bola naozaj chutná, ba možno chutnejšia ako ostatok. Bolo ju však treba len riadne požuť a vysať všetku rozžutú kašu, čo asi pre stredoeurópskych gurmánov nie je moc príjemná procedúra. Ale stálo to za to.



Pohľad na Lenu s pozostatkami Gulagu Malodžnyj na ľavom brehu

Druhý deň nás pozvali na rybačku. Spoza trámov zrubu vylovili udiče a cestou k rieke si starší odskočil. Vzápätí sa zjavil so starou dvojhlavňovou hamerleskou. Rybačka bol nezabudnuteľný zážitok. Lipne brali na červíky-dážďovky. Za pol hodiny sme mali viac ako dvadsať kusov. Popri tom ešte stihli napnúť sieť a čosi uloviť aj do nej. Proste raj. A čo ochranári, napadlo nám. Ved' sme v národnom parku. Odpoveď bola: Ved' aj oni chcú žiť, ich je málo a nás moc. Druhou vecou je, že pytliak si nevydrancuje lovisko, ale mení pôsobnosť v obrovskom priestore Tajgy. Potrebuje z niečoho žiť. Sú tu však aj iní lovci. S úžasom sme počúvali o tom, že tam na východ za Lenou pagiblo mnoho Kitajcev. Vysvetlili nám to tak, že Číňanom sa nelení prekročiť tajne hranice a putovať Sibí-

rou stovky kilometrov za vidinou zbohatnutia – zlatom. Niektorým sa ho podarí nájsť a keď ho majú už dosť, nastúpia na scénu domáci, zlato ulúpia a Čiňanom sa stane Sibír hrobom. Zmiznú bez stopy.

Labyrint chodieb a pätnásť vyhnaných medvedov

Na hlavný lov, t.j. lov kožušinovej zveri a za obživou vyrážajú koncom októbra. Do krošne naložia základné potraviny, so sebou zoberú 5 – 6 lajok, ktoré si cenia nadovšetko a vrátia sa až koncom januára, resp. kým nenapadne snehu viac ako po kolená. Putujú poľujúc od izbušky k izbuške, čo je malý zrub resp. zemľanka na jedno prenocovanie, vždy na deň pochodu vzdialená jedna od druhej. Základné zrubby zimovejky sú od seba na vzdialenosť týždenného pochodu. Základom je však pravidlo: Ideš na jeden deň, ber zásoby na týždeň, ideš na týždeň, ber na mesiac. 50 km proti toku Leny od nášho zrubu (zimovejky) pri prítoku menom Šalenaja, bol pozostatok gulagu Molodožnyj. Stála tam už len jedna chalupa, v ktorej žil so svojou manželkou ded Larionov. Navštívili sme ich, no 86-ročný ded nebol doma. Bol na ochote a jeho babuška trepezlivo apaticky sedela na lavici civejúc do okna a naša návšteva sa jej ani nedotkla. Babuška bola len o dva roky mladšia. Žili tam úplne sami. Dlhovekosť v tomto ťažkom, drevorubačskom gulagu zrejme nebola taká nezvyčajná. V okolí sme našli hroby s množstvom starých ľudí a bol tam aj trestanec vyše 102-ročný. Tábor „hostil“ odsúdencom na 15 rokov až doživotie. Niektorí teda s úradmi riadne vykúvali.

No vráťme sa späť k miestu nášho jaskyniarskeho pôsobenia v doline Boty. Zhruba 16 km od Leny sa nachádza systém jaskynných chodieb v mramorovej vrstve hrubej 8 až 10 m, ktorý je s najväčšou pravdepodobnosťou najväčším jaskynným systémom Ruskej federácie. Dostali sme sa sem zložitou cestou z Irkutska do Žigalova mikrobusedom – maršrutkou, 250 km po Kačug, kde pobudol vo vyhnanstve náš spomínaný rodák Krivoš,



Pohľad do interiéru tajgy s podrastom *Ledum decumbens*

kým ho tu Lenin neobjavil a nepovolal k sebe ako svojho poradcu. Konečná maršrutka bola ešte 130 km ďalej v dedine Žigalovo s krásnou babuškou ako vystríhnutou z ruských rozprávok, katoraja vsjo znajet. Tak nám ju predstavili dvaja chlapi, ktorých sme sa pýtali na ubytovanie. Babuška vlastnila a prevádzkovala bar Viktoria. Človek mal dojem, že riadi celú dedinu. Obratom ruky zariadila ubytovanie v miestnom mládežníckom klube, zariadila stretnutie so starostom a tento nám veľkoryso zariadil dopravu zdarma svojím služobným UAZ-om do 30 km vzdialenej Ust' Il'gy. Z Ust' Il'gy po gulag Molodožnyj nás previezol nezisťne starosta a odtiaľ po Gruznovku, asi 22 km sme šliapali pešo a ostávajúcu, poslednú etapu v dĺžke 30 km sme absolvovali na čne za 800 rublov, údajne miestnym obyvateľom, ktorého však nikto z miestnych nepoznal. Náš prepravca bol vraj v Čečenskej vojne a veľmi, až podozrivo, sa zaujímal o to, či sme prihlásení na políciu. Spomenuli sme si pri tej príležitosti na rady starostu Ust' Il'gy, aby sme nenechávali tábor bez dozoru a na stráži aby sme boli aspoň dvaja. Je to krajina banditov a utečencov, čo sme sa dozvedeli až na spiatocnej ceste v Irkutsku. Takýto ľudia idú Sibírou s nikým nevedú dlhé reči a čo potrebujú, to si vezmú. Beda tomu kto sa vzoprie – má smolu. No naše stretnutie dopadlo dobre, možno aj vďaka tomu, že sme mali bumašky o registrácii a zásoby preventívnej slivovice proti zažívacím problémom, ktoré sa osvedčili aj ako vhodný komunikačný materiál. Od Leny ešte 6 km bola vzdialená základňa Irkutských jaskyniarov, kde sme sa večer stretli už s našimi známymi brakanermi.

Jaskyňa je úžasným labyrintom chodieb, z ktorých je preskúmaných viac ako 60 km. Podľa hustoty chodieb plochy masívu sa predbežný odhad dĺžky chodieb pohybuje okolo 1 000 km. Priestory však nie sú tých rozmerov ako sme zvyknutí u nás a nemajú skoro žiadnu výzdobu. Sú to väčšinou úzke chodby s najväčšími priestormi o veľkosti izby v rodinnom dome. Zaujímavosťou je, že do týchto jaskýň chodia zimovať medvede. Ir-



Banka na sibírsky spôsob

kutskí jaskyniari navštevujú tieto oblasti v zime, kedy je tento kraj po zamrznutej Lene najľahšie dostupný. No problém je s medvedmi. Najprv je potrebné chlpáčov zobudiť a potom vyhnať delobuchmi. Rok pred našou návštevou jaskyniari takto vyhli 15 medvedov a ešte nebolo isté, či je to konečná cifra. Stal sa prípad, že z neopatrného jaskyniara našli len biedne pozostatky. Kým moji kolegovia snorili v jaskyni, ja som sa túlal po okolí v lesoch zdaniavo bez konca. Lesoch bohatých, zdravých a plných divých zverí, čo bolo badať z množstva stôp. Príbližiť sa však v tomto teréne k zveri si neviem predstaviť. Na to zrejme treba dlhoročné skúsenosti. Jedinou zverou s ktorou som sa stretol boli hlucháne a zdivené kone.

Je úžasné ako tieto pôvodne domáce kone sa dokázali prispôbiť krutým sibírskym podmienkam. Ako dokážu prežiť v snehu a silných mrazoch klesajúcich až pod –55 stupňov. A ako dokážu odolať vlkom a medvedom. Tu sa prejaví výhoda kolektívneho života a obrany. Kone sa sem dostali vďaka vysídľovaniu týchto oblastí. Ľudia v mestách kone nepotrebujú a tak sa tieto stali sebestačné. No nevychádzal som z údivu ani nad tým, ako vedú miestni ľudia využiť možnosti, ktoré im ponúka prostredie a situácia. Divé kone vedú byť v období ruje veľmi agresívne a tak sa stalo, že už spomínanému pytliaкови Kuprikovi zabil divý žrebec koňa, lebo ten neúspešne bránil svoju kobyľku. Dokázal využiť komplet celú mršinu a práve sprichádzali na záver nášho pobytu v tejto oblasti, keď spracovával poslednú časť kože. Kože z časti nôh nad kopytami. Vraj na stúpacie pásy na lyže. Obdivuhodné, ako títo ľudia dokážu bezodpadovo hospodáriť. Ukázal nám aj zaručený liek na popáleniny – ljušku sušenú, čiže jaštericu a proti prekliatosti Sibíre, komárom, majú v lekárňach „zaručenú“ ochranu: „džogoť“, čo je brezový decht. Po jeho aplikácii sme vyzerali ako indiáni na vojnovom chodníku, no komárom sme chutiť neprestali. No aj tu nám náš domáci priateľ poradil. Džogoť pomáha, ale musí ho byť centimetrová vrstva.

ONDREJ MAKARA

Večer nám Kuprikov na rozlúčku pripravil vynikajúcu rybaciu polievku – uchu a po neskutočnej nočnej búrke svitlo pre krásne tiché ráno. Vstal som o niečo skôr a šiel som sa rozlúčiť s týmto prekrásnym kútom sveta. Ranné slnko už osvetľovalo väčšinu tajgy, keď som prišiel k Lene. Mohutná rieka sa bezhlučne a s neuveriteľnou rýchlosťou valila údolím v ústrety Severnému ľadovému oceánu – moru Laptevovcov, majúc pred sebou viac ako štyri tisíc kilometrov. Okolité lesy sa len nespoko preberali z nočnej búrky. Až teraz som si uvedomil, že na rozdiel od nášho príchodu sa začali osiky a brezy sfarbovať jesennými farbami. Neskutočne jasný vzduch a ticho odrazu prerušil ohromný praskot padajúceho stromu a jeho ozvena sa niekoľkonásobne niesla tajgou všetkými smermi. Ostal som ako primrznutý stĺp a trvalo mi hodnú chvíľu, kým som zaregistroval nášho priateľa Kuprikova. Čo to bolo? Nič, to si len staré stromy lňajú, odpovedal mi a šiel nabráť vodu na čaj. Bol to pre mňa veľmi silný zážitok a dodnes počujem ten zvláštny zvuk. U nás v bezvetrú už starobou stromy padajú len tak ľahko nepočujeme. Po krátkych raňajkách sme sa rýchlo zbalili a vyrazili na päťdesiatkilometrový pochod k najbližšej dedine, kde bola prvá šanca na inú ako pešiu dopravu smer Irkutsk, aby sme stihli ešte ďalšiu časť našej expedície – Bajkal. Ale o tom možno niekedy nabadúce.

Kde je pravda?

Článok z pera Róberta Oružinského má ambíciu mapovať jeden z problémov lesného hospodárstva. Je napísaný čítavo a verím, že s dobrým úmyslom. Nemyslím si však, že by bol presný. Nepochybne však stojí za zamyslenie. A práve o to chcem čitateľov požiadať. Ak sa postavím na obranu systému vnútro podnikovej prepravy dreva (OM – ES), tak v mnohom musím s autorom nesúhlasiť: Odvozný lístok je prísne zúčtovateľné tlačivo, ktoré si nemôže lesník vytrhávať a prepisovať „podľa potreby“. Sú na ňom uvedené kusy, ich rozmery a sortiment. Ak niečo skladníkovi neseďí – množstvo alebo kvalita – náklad zloží bokom, urobí pozastávku a prizve lesníka za prítomnosti zástupcu závodu na jej riešenie. Ak by tak vedúci ES neurobil, nemá právo nič opraviť na LA 43. Tak sme to roky robili na závode v Humennom a naozaj to fungovalo. Predpokladám, že je to štandard, na ktorom nieto veľmi čo meniť. Už menej istoty mám pri preprave dreva v smere ES – SO, resp. OM – SO. Tu by však mali fungovať rovnaké princípy. Znepokojuje ma, ak počúvam,

že pozastávky sa na skladoch niektorých odberateľov vybavujú tak, že sa údaje o množstve, prípadne kvalite tam opravujú bez našej prítomnosti. Ak by to bola pravda, potom je to dôvod na viac ako len zamyslenie. A ešte jedna poznámka ku kontrole. Nestihol som si overiť, ako je to s kompetenciami polície a lesných úradov. Nemožno však spochybniť kompetenciu našu vlastnú. Môžeme a sme povinní kontrolovať to, čo nakladáme. Ešte raz sa vrátim do Humenného: Stávalo sa, že sme auto odberateľa s naloženou fúrou vychádzajúce z ES náhodne zastavili, dali náklad zložiť a porovnali skutočnosť s deklaráciou na doklade. Sám som tak osobne viac krát urobil a nebývali to veru len negatívne zistenia. Možno by sme autorovi článku mohli zakontrovať práve počtom a výsledkami takýchto kontrol. Toto sú však samozrejme len moje subjektívne a navyše neaktuálne postrehy. Prosím však, aby sme súčasný stav zmapovali spoločne a citlivé miesta toku dreva – ak existujú – otvorene pomenovali. Veci, podniku i nám všetkým to môže len pomôcť. K problematike sa podrobne vrátíme v nasledujúcom čísle.

JÁN MIČOVSKÝ

Doklady o pôvode dreva

Doklady o pôvode dreva sú achillovou pätou obchodu s drevom. A ten sa začína práve v lesoch – pri jeho ťažbe a nakladaní na odvozný dopravný prostriedok. Tento problém je preto primárnym problémom lesného hospodárstva na Slovensku. A je to vážny problém. V konečnom dôsledku je to aj problém štátu ako celku, a to nielen kvôli nemalým stratám na daniach. Je to problém celospoločenský – hospodársky, environmentálny, sociálny a morálny.

Nastavenie súčasného systému evidencie a kontroly vyťaženej a následne prepravovaného dreva je živnou pôdou pre čiernu ekonomiku. Vo verejnej sfére umožňuje tento „systém“ veľmi účinne a takmer beztretné tunelovať verejné zdroje. Drevo stromov rastúcich na štátnych lesných pozemkoch verejným zdrojom nesporne je. Doklady o pôvode dreva sú v systéme jeho evidencie a kontroly kľúčovým ohnívkom celého reťazca začínajúceho u lesného hospodára a končiaceho na pilách a gátroch, či v našich obývačkách.

Jediní, kto dnes môže za falšovanie dokladov o pôvode dreva vyvolať aspoň nejaké sankcie, sú obvodné lesné úrady (§ 60 ods. 1 písm. o zákona o lesoch). Priestupkových konaní voči falšovateľom je však ako šafranu a postihy sú nedostatočné, pretože v posudzovaní závažnosti priestupkov je v lesnícko-drevárskych kruhoch väčšinou veľká benevolencia, často založená na falošnej spolupatričnosti a ilúziách o spoločenskej výnimočnosti lesníckeho stavu. Prax jasne ukazuje, že kontrolná a represívna zložka v tejto oblasti na plnej čiare zlyháva. A prax jasne dokazuje, že úradníci na lesných úradoch sú na nečestných lesných „hospodárov“ a prepravcov dreva prikrátki.

Polícia je bezmocná. Na rozdiel od lesných úradov ju však nemožno priamo viniť z nečinnosti. Falšovanie dokladov o pôvode dreva totiž nie je trestným činom, a preto polícia nemôže žiadny podozrivý náklad dreva zadržať a preskúmať (na rozdiel od napríklad ich rakúskych kolegov). Takmer nemožné je vymáhanie sankcií od cudzích štátnych príslušníkov prepravujúcich drevo. Tam sú nemohúce akékoľvek štátne orgány.

V doklade o pôvode dreva sa neuvádza kvalita dreva, hoci je to kľúčový ukazovateľ, od ktorého sa odvíja hodnota prepravovaného dreva. Rozdiely v rámci kvalitatívnych (sortimentových) tried sú naozaj značné – môžu dosahovať až niekoľko tisíc korún na každý meter kubický dreva.

Ďalší veľký problém prepravy dreva súvisí s údajom o množstve prepravovaného dreva. Hoci je povinný, možnosť jeho falšovania dáva podvodníkom do rúk ďalší silný nástroj na „priame“ kradnutie dreva. Preukázať, či je údaj o množstve dreva uvedený v doklade o pôvode dreva totožný so skutočným množstvom je nereálne. Polícia to urobiť nemôže, lebo zákon jej to nedovoľuje (museli by náklad zložiť, aby sa dali zmerať všetky kmene) a kompetentný pracovník lesného úradu má väčšinou iné starosti ako v súčinnosti s políciou zastavovať kamióny, skladať a premeriavať drevo, či nebudaj vstupovať na tenký ľad určovania kvalitatívnych (sortimentových) tried.

Problematikou dokladov o pôvode dreva sa zaoberalo aj Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky. Pred tromi rokmi vykonali jeho pracovníci hĺbkovú kontrolu, zameranú na vývoz dreva do zahraničia. Spracovali vyše 20 tisíc dokladov o pôvode dreva, dovedna 30 tisíc strán, ktoré boli použité pri vývoze dreva a drevnej hmoty v objeme 670 tisíc jednotiek (v správe Daňového riaditeľstva sa zámerne používa pojem „jednotky“, pretože v kontrolovaných dokladoch bolo uvádzaných niekoľko druhov rozličných jednotiek množstva, resp. objemu). **Až 80% z 30 tisíc strán nemalo uvedené všetky povinné údaje.** Napríklad číslo dokladu (t.j. najzákladnejší údaj!) nemalo uvedených takmer 9 tisíc preukazov. Ak doklad nemá uvedené číslo, je možné použiť ho

viackrát. Na jeden doklad s neuvedeným číslom je možné vyviezť teoreticky neobmedzené množstvo fúr dreva.

Podľa prepočtov Daňového riaditeľstva mohlo dôjsť u kontrolovaných subjektov k úniku až 400 miliónov korún do čiernej ekonomiky. A to hovorme „iba“ o relatívne malej vzorke subjektov prepravujúcich drevo. V stručnosti uvediem závery z kontroly vykonanej Daňovým riaditeľstvom:

Kontrola poskytla dostatočný obraz o súčasnom stave v sektore obchodu s drevom. „Preukazy“ v mnohých prípadoch poskytujú minimum informácií, ktoré by umožnili zistiť pôvod dreva, jeho skutočné množstvo, kvalitu a druh. Na základe uvedeného stavu sa môžeme domnievať, že dochádza:

- k zatajovaniu vývozu dreva
- k úmyselne nesprávnej identifikácii sortimentu a kvality dreva a drevnej hmoty, čo umožňuje nepriznávať časť tržieb (zámena vyššej kvality za nižšiu a zinkasovaniu rozdielu bez evidencie)
- k zatajovaniu pôvodu dreva, čo umožňuje legalizáciu kradnutého alebo „načierneho“ vyťaženej dreva

Celkovo bolo konštatované, že tento stav je absolútne neprijateľný, nakoľko sa úplne spolieha na tie údaje, ktoré uvádza producent dreva v preukaze o pôvode dreva a prakticky znemožňuje možnosť kontroly ním uvádzaných údajov.

Kompetencie slovenskej polície konať v tejto sfére sú rozpitvané, nad ktorou súdnu človeku zostáva rozum stáť. Inšpirovaní zisteniami Daňového riaditeľstva SR sa rozhodli vykonať kontrolu zameranú na nákladné autá prepravujúce drevo do Poľska aj pracovníci Prezídia policajného zboru SR. Na hraničnom prechode Vyšný Komárnik bolo počas dvoch dní skontrolovaných 30 kamiónov s drevom. Ani jedna preprava nebola v súlade so zákonom. Jeden kamión dokonca viezol neoznačené (neociachované) drevo.

Väčšina dreva, ktoré sa vyvážalo, bolo zo štátnych lesov a predávalo sa cez priekupníkov ďalej. Aj jediný zaznamenaný dovoz dreva z Poľska mal naložené drevo označené bardejovskými ciachmi štátnych lesov.

Zistenia Daňového riaditeľstva sa teda potvrdili v celom rozsahu aj námatkovou kontrolou vykonanou Prezidiom policajného zboru. Jeden príklad z policajnej kontroly, ktorý by mal rozsvietiť aj v hlavách najväčších odporcov zmien súčasného skorumpovaného systému evidencie a kontroly dreva: Policajti zastavili kamión, ktorý nemal v poriadku doklad o pôvode dreva. Za šoférom (ne jeho privolanie) prišiel nejaký človek (zrejme vlastník špeditárskej firmy), ktorý starý doklad roztrhal a vypísal nový. Áno, aj toto je možné urobiť s dokladom o pôvode dreva, a dokonca pred zrakmi policajtov priamo z prezídia. Beztretno.

„Tlačivo dokladu nie je oficiálne evidované a dá sa stiahnuť z internetu. Je na úvahe prepravcu, akým spôsobom si ho upraví,“ potvrdil pred dvoma rokmi zdroj z prostredia polície pre Hospodárske noviny. Odtedy sa však nič nezlepšilo. Skôr naopak.

Nelegálny obchod s drevom má vážny dopad na daňové príjmy štátu, podporuje čiernu ekonomiku napojenú na pochybné živly a v konečnom dôsledku morálne rozkladá spoločnosť zvnútra. Toto by trápilo nielen politikov, ale aj každého slušného a čestného lesníka.

RÓBERT ORUŽINSKÝ
lesník a ekológ

PRED DESIATIMI ROKMI VZNIKOL NÁŠ PODNIK

Pred niekoľkými dňami sme si mohli pripomenúť okrúhle výročie: 1. júla 1999 podpísal vtedajší minister pôdohospodárstva Pavol Koncoš historické rozhodnutie, ktorým zo siedmich samostatných lesníckych subjektov vytvoril spoločný štátny podnik LESY Slovenskej republiky. Tým na Slovensku po prvý krát vznikla organizácia jednotne zastrešujúca správu lesného majetku štátu. Hoci podnik prešiel za decénium zložitým politickým, hospodárskym a ekonomickým vývojom, nenašiel sa významnejší hlas, ktorý by rozhodnutie o jeho vzniku spochybnil. Tento fakt je pre jubilanta azda tým najkrajším ocenením. Vo chvíli výročia sa žiada vyloviť meno s ktorým história už natrvalo spojí pozíciu prvého generálneho riaditeľa LESOV SR, š.p. Banská Bystrica. Blažej MOŽUCHA.



Bez návodu

Myslím, že o opodstatnenosti vzniku spoločného podniku nemá zmysel polemizovať. Vznikol na poslednú chvíľu, doslova o päť dvadsiť. Nielen preto, že sme boli prakticky posledným lesníckym významným štátom v strednej Európe, ktorý nemal lesný majetok štátu spravovaný jedným subjektom. Dôležitejšou bola skutočnosť, že tri zo siedmich podnikov boli na pokraji bankrotu a brali si úver aj na mzdy. Ľudia majú krátku pamäť, no to, že drevári nás vtedy mali takmer na lopatkách, dlhovali nám stovky miliónov – z ktorých väčšinu nikdy nesplátili – si určite pamätajú. Jediným riešením bol silný subjekt. Je prirodzenou úlohou štátu postarať sa o všetky lesy, vyrovnávať diferenciálnu rentu, a to sa dá len vo veľkom podniku. Ak by sme nedokázali zabezpečiť riadne hospodárenie aj na tých najhorších bonitách, tak potom by sme museli zabudnúť na to, že tu existoval nejaký Jozef Dekret, ktorý obnovoval práve najťažšie lokality.

Čo predchádzalo vytvoreniu LESOV SR?

Referenčná úloha č. 5, ktorá bola daná ešte za ministra Petra Baca. Zrealizoval ju však až

Pavol Koncoš, ktorému expertná skupina takýto krok jednoznačne odporučila.

Bol si jej členom, poznal si dobre ministra a odtiaľ zrejme viedla tvoja cesta do kresla šéfa nového podniku...

Nebol som jej členom, bol som podnikovým riaditeľom Stredoslovenských lesov v Banskej Bystrici. Ministra som videl dovtedy dvakrát a keď bol vypísaný konkurz, prihlásil som sa. Priznám sa, bola to aj snaha podporiť, aby sídlo podniku bolo v Bystrici, pretože sa hovorilo aj o Žiline. Konkurzom sme prešli do užšieho výberu dvaja – s pánom Beláčkom. Nevieť, na čo sa spýtal minister jeho, ja som mu musel odpovedať na mnoho konkrétnych otázok. Už som bol vo dverách, keď za mnou zavolať: „Pán riaditeľ, ako si predstavujete svoju budúcnosť, keď sa ne-

stanete generálnym riaditeľom?“ „Pán minister, ja som lesník a budem spokojný s každou funkciou, aj za horára rád pôjdem.“ Keď ma na druhý deň zavolali do Bratislavy, nebolo mi všetko jedno. Slávnostné odovzdanie dekrétu, výložiek i prvá tlačovka, to všetko prebehlo ako vo sne. Vrátil som sa do Bystrice a vtedy to na mňa spadlo: čakala ma obrovská úloha, na ktorú neexistoval návod. Keď sme neskôr išli na súd zapísať nový podnik do obchodného registra – stalo sa tak 29. októbra 1999 – viezli sme tri dodávky papierov! Vtedy som to ešte len tušil, ale naozaj sa začínali najťažšie roky môjho života. Už by som ich nikdy nepodstúpil! Pamätné bolo „blahoželanie“ jedného známeho experta lesníckej ekonomiky: „Tento váš podnik neprežije ani rok!“

Ale prežil. A to je asi tvoj najväčší úspech.

Nie, to bola len moja najväčšia povinnosť. Ak už hovoriť o mojom podiele na úspechu, tak ten bol hlavne v tom, že som sa dokázal obklopiť správnymi ľuďmi...

...ktorých ti nanominovali vtedajšie strany...

Kdeže! Vybral som si ich sám a minister mi povedal len jedno: „Je to tvoj výber, ty dávaš hlavu na klát. Ak to nebude fungovať, tak o ňu prídeš!“ Nezisťoval som si politické pozadie kolegov, ver mi. Bol som prekvapený, keď mi predseda jednej opozičnej strany raz poďakoval. A za čo? – spytujem sa. „Za to, že ste ponechali vo funkcii riaditeľov toľko našich členov“. Tak to som naozaj nevedel.

Občas sa ti potichu vyčítalo, že podnik v skutočnosti riadi organizačný riaditeľ, pán Holienčík...

Niet neschopných ľudí, len nesprávne umiestnených. A v tom spočíva umenie riadiť – dať každému to správne miesto. Miro ho dostal. Urobil obrovský kus precíznej organizačnej práce, ktorá bola v prvej fáze rozhodujúca. To, že bol tak trochu „pes“, to je pravda, no to bolo aj potrebné, takéhoto človeka potrebuje každý riaditeľ. A o tom, že občas jednal aj poza môj chrbát, som vedel. Musel som však všetko vnímať komplexne. Riadenie nie je čiernobiela záležitosť.

Aha... To teda potvrdzuješ, že len s čistými motívmi sa riadiť nedá...?

Ak máš na mysli nekorektný predaj dreva, prenájmy revírov, či predaj majetku, tak to tam



pokojne napíš – nikdy som nekonal proti záujmom podniku! Tým samozrejme netvrdím, že neboli tlaky. Ojoj! A ako často sa oháňali práve ministrom. Vždy som mu zavolať a odpoveď bývala rovnaká – nepočúvaj a rob čo máš! A myslím, že sme aj robili: odstránili sme obrovskú zadĺženosť, radikálne sme znížili pohľadávky, vytvorili fungujúci systém, stabilizovali firmu.

Tvoj odchod z funkcie v roku 2003 však nebol práve v znamení ocenenia zásluh, naopak, zazneli vážne výhrady. Prišiel Karol Vinš, ktorý sprvu vzbudil veľkú nevôľu, ale s odstupom času sme v ňom spoznali človeka, ktorý mal ambíciu podnik potiahnuť dopredu...

Ja neberiem pánovi Vinšovi jeho odborný i ľudský rozmer, no vždy budem presvedčený, že firmu musia riadiť odborníci od fachu. Netrúfol by som si na kreslo šéfa banky a myslím, že bankár nemôže rozumieť riadeniu lesa. Les a zisk, to je mimoriadne citlivá rovnica. A má len jedno riešenie – každá zarobená koruna sa musí v nejakej podobe do lesa vrátiť. Všetky Vinšove obvinenia sa po čase ukázali ako falošné, ba až smiešne. Môj vzťah k nemu je poznačený nedôstojnou formou ukončenia môjho pôsobenia na podniku. Nikdy mi ani nenapadlo, že by som od štátnych lesov odišiel a bol som naozaj ochotný prijať akékoľvek miesto. Odpoveď však znela: „Musíte odísť!“

Je možné, aby ste si niekedy ešte podali ruku? Napríklad na Dni stromu, lesníckom sviatku, ktorý si práve ty v roku 2002 odštartoval?

Ja pochádzam z rodiny jednoduchého lesného robotníka, kde poctivosť a slušnosť patrila k prvému prikázaniu. Ak raz bude pán Vinš cítiť takú potrebu, nebudem nezdvoriť.

Aké boli tvoje osudy po odchode z podniku?

Ešte vo funkcii som sa na konferencii v Palárikove zoznámil s generálnym riaditeľom poľských štátnych lesov. Pár dní po mojom odídení mi zavolať, čo sa deje, že by mi rád pomohol. Bral som to ako kolegiálnu zdvorilosť, no do týždňa som dostal letenku do Varšavy a naspäť som sa už vracal so zmluvou poradcu generálneho riaditeľa Lasow Państwowych. Bola to cenná skúsenosť. Spoznal som, že Poliaci majú nielen veľký podnik, ale aj veľký vzťah k svojim lesom. Lesníci tam požívajú mimoriadnu úctu, za tri a pol roka som prechodil ce-



lé Poľsko a videl som to na vlastné oči. Ich práca s verejnosťou je mimoriadne úspešná...

...snažíme sa aj my, napríklad – minulý týždeň sme v Medzilaborciach otvorili 24. lesnícky náučný chodník...

Prepáč, že som sa zasmial – Poliaci ich majú stovky! A budujú ďalšie. Ak to s lesmi myslíme vážne, aktivít pre verejnosť nikdy nebude dosť. A nejde len o chodníky, v Poľsku majú lesníci vlastné festivaly, vlastných biskupov, vlastné literárne súťaže i výberové lesnícke bratstvo, kde som jediným zahraničným členom. V Poľsku je lesník naozaj niekto! Prešiel som s nimi veľa európskych lesníckych podujatí, kde sa ukážkovo prezentovali, žiaľ, našich som tam väčšinou nestretol. Vypracoval som pre poľské ministerstvo viacero správ, napríklad o dôsledkoch tatarskej kalamity na poľský trh s drevom. Naše colnice podchytili 180 tisíc kubíkov vyvezených do Poľska, no Poliaci ich za to isté obdobie zaevidovali vyše milióna... A ešte niečo – sme slovanské národy, no zdá sa mi, že Poliaci si zachovali viac srdečnosti ako my. Veľa tu hovoríme o sociálnosti, ale nesprávame sa tak!

Dnes opäť zastávaš pozíciu riaditeľa, tento krát Mestských lesov v Banskej Bystrici. Zdá sa, že keď sa už raz niekto narodí „v čepci“, tak to funguje nafurt...

Asi chceš povedať, že mi tú životnú cestu stále niekto vystiela? Po skončení poľského pobytu som mal všetko pripravené na pôsobenie v Kanade. Zoznámil som sa s chlapom, ktorý mi ponúkol v štátnych lesoch provincie Britská Kolumbia prácu lesného inšpektora. Už bola s tým uzročená aj rodina, keď som si prečítal o výberovom konaní. Hovorím si: ešte to tu skúsím.



Inžinierovi Možuchovi historické prvenstvo v najvyššom kresle LESOV SR už nik nezoberie. O čo by však ešte mohol prísť, je dobré meno – pokiaľ by sa preukázalo, že svoj niekdajší úrad nezastával s úmyslom najlepším. Myslím však, že mu to nehrozí. Vo svojej dobe urobil čo mal. Navyše vedel vytvoriť dobrú pracovnú atmosféru. Možno aj preto v ňom dnes stretávame vyrovnaného človeka, ktorý si našiel svoje miesto pod slnkom. „Keď si sadnem vysoko nad Bystrickou dolinou, zapozieram sa na kraj a odrazu ti prejde cezo mňa taký pocit, no neviem ho dobre popísať.... azda to poznáš.... nikde inde ako v lese to nezažijem. Som naozaj rád lesníkom. A myslím, že všetko je tak, ako má byť...“.

Azda je, Blažej. A aby som nezabudol: Ďakujeme Ti.

Na magistráte mi bolo „pošepkané“, že už je rozhodnuté a preto nemám šancu... Do druhého kola sme postúpili dvaja. To už prebiehalo pred celým mestským predstavenstvom. Odpovedal som tam poctivo na všetko. Potom si predstavenstvo odhlasovalo zmenu verejného hlasovania na tajné. V ňom som dostal všetky hlasy. Myslíš, že mi to niekto zariadil?

Ako sa ti darí v súčasnosti?

Dobre, naozaj. Som v hore od rána do večera. Dovoľenku si nevyberám, nepotrebujem ju. Mesto rešpektuje našu lesnícku pozíciu, mám vynikajúcich kolegov, nádherné lesy, darí sa nám v obchode s drevom, v poľovníctve, s pomocou fondov rekonštruujeme lesné cesty...

U vás nie je kríza..?

Chvalabohu, že je! Práve kríza mi umožnila všimnúť si aj to, čo som doposiaľ prehliadal. Najlepšie zarobené euro je – ušetrené euro! A tvrdo jednáme o každé ďalšie – pri nákupe i predaji. Nedávno prišiel – nehnevaj sa, ale od vás – dodávateľ prác a pýtal za kubík 23 €. „Zbláznili ste sa, ja som starý normovač, na mňa to neskúšajte!“ hovorím. Nezbláznil, odpovedá mi, ale veď sedem pôjde naspäť vám, tak ako všade... „Len vy pekne robte za 16 a je to v poriadku!“ Až sa mu v očiach od radosti zablysko. Rovnako som sa vždy správal pri predaji dreva. „Pánboh vás skára za tie ceny, pán Možuča!“, odkázal mi ešte do kancelárie generálneho riaditeľa jeden z najväčších slovenských odberateľov. Neskáral, nemal začo. Aj poľovný revír máme svoj, intenzívne sa oň staráme a on nám prináša zisk. Hoci záujemcov oň bolo! To však nejde – les potrebuje komplexnú starostlivosť, vrátane poľovníctva a ochrany prírody. Aj o tom sa môžeme chodiť učiť do Poľska.

Akú perspektívu majú podľa teba LESY SR do ďalšieho decénia?

Veľkú. Nevieť, či sa ešte naša generácia dozije toho, aby takýto dôležitý podnik mohol vždy konať len v súlade so svojím najvyšším poslaním a bez postranného zasahovania, no nič iné ako to nemôže byť vaším cieľom. Možno by sme v tejto chvíli chceli od politikov až priveľa, ale je tu záujem verejnosti a tá môže mať silný hlas. Napokon, niečo ste si už o tom zistili aj sami...

JÁN MIČOVSKÝ

Lesná správa Koškovce sídli spolu s ďalšími dvoma lesnými správami Odštepného závodu Vranov nad Topľou – Humenné a Turcovce v budove bývalého Lesného závodu Humenné v centre mesta. Zo sídla správy je to do obce Koškovce, ktorá je vstupnou bránou do komplexu lesa obhospodarovaného pracovníkmi správy, takmer 18 kilometrov smerom na Medzilaborce. Takže vzdialenosť od ústredia podniku v Banskej Bystrici je viac ako tristo kilometrov. Podľa slov vedúceho LS Koškovce Ing. Jána Hruškovića sú tak miestni lesníci až priveľmi vzdialení od sídla podniku a vnímajú tento fakt ako vážny hendikep. Na druhej strane ale uznávajú, že sústredením pracovníkov troch správ do jedného objektu sa podarilo ušetriť významne náklady na prevádzku. Nuž, každá minca má..., ale veď to poznáte.

DNES Z LS KOŠKOVCE

Chodiť po lese s otvorenými očami



Ing. Hasinová, technička LS nad porastovou mapou

V debate so správcom Ing. Hruškovicom, ktorý nadobudol počas svojej praxe bohaté skúsenosti na viacerých pracovných pozíciách – odborného lesného hospodára, referenta prípravy výroby, referenta dopravy, vedúceho lesnej správy a výrobného námestníka na závode – začíname od piky, teda od najdôležitejšej otázky: Aká má byť pozícia lesníka a OLH v lesníckej prevádzke? „Myslím, že jednoznačným cieľom nášho podniku by malo byť znamienko lesník rovná sa OLH. Viete, ono je to tak. Ani šoférovať sa nikto nenaučí hneď. Ak to ale niekto nedokáže ani po piatich rokoch, tak už nikdy. Je nevyhnutné, aby sme si aj sami urobili poriadok vo vlastných radoch. Napríklad na našej správe máme na šiestich lesných obvodoch s priemernou výmerou 700 hektárov dvoch kvalitných a štyroch priemerných lesníkov. Vyhovoval by mi ale opačný pomer. Možno mám ako nadriadený v nárokoch na prácu lesníkov vysoko nastavenú latku, ale ja si predstavujem kvalitného lesníka ako kolegu, ktorý nebude za mnou chodiť s každou hlúposťou a iba mi bude stačiť, ak ma priebežne poinformuje o tom, čo urobil v lese a prečo. Kvalitný lesník musí podľa môjho názoru chodiť po lese s otvorenými očami. To je základný predpoklad. Aj keď rieši konkrétny problém, musí vidieť v lese všetko podstatné. Kvalita lesníckej roboty nie je založená len na jeho vzťahu k lesu, ale aj na vzdelaní a prirodzených vloách, vďaka ktorým dokáže dobrý lesník vidieť a ovplyvňovať dianie v lese na niekoľko rokov dopredu. Dobrý lesník je skrátka schopný si predstaviť, ako zareaguje les na konkrétne postupy a opatrenia“ argumentuje Ing. Hruškovic.

Nemôže rozhodovať len výmera, ale aj objem výrobných úloh

Inšpiratívne sú aj jeho vyjadrenia k ďalšiemu kľúčovému problému, ktorý bude potrebné definitívne vyriešiť pri optimalizovaní fungovania lesníckej prevádzky – stanovenie výmery LO. Podľa slov skúseného správcu nemôže byť kritériom len rozloha lesného pôdneho fon-

du a katastrálna výmera LO, ale rozhodovať musí predovšetkým objem výrobných úloh, zaeďňovaný v plánovacích jednotkách. „Predstavte si, že máte jedného dobrého a jedného priemerného lesníka, hospodáriacich v rovnakých podmienkach. Ten dobrý zvládne všetky svoje úlohy na tisícke hektárov, ten priemerný sa bude trápiť aj na siedmich stovkách hektárov. Zohľadnenie plánovacích jednotiek je osobitne dôležité. Sú totiž lesné správy s prevažujúcim zastúpením sto a viacročných rubných porastov a sú správy s lesnými celkami, na ktorých už rubná ťažba prebehla a dôraz kladú na prebiecky. Nielen objem ťažby, ale aj úlohy v zakladaní, ochrane a výchove porastov je nutné brať do úvahy. A ešte niečo. Rozumné bude určiť optimálnu plánovaciu jednotku nie na dobrého, ale na priemerného lesníka a nechať ho pracovať na obvo-

de aspoň desať rokov.“ zamýšľa sa Ing. Hruškovic a končí úvahu na tému postavenia lesníkov v lesníckej prevádzke: „Určite by mali byť lesníci lepšie zaplatení, ale peniaze nie sú všetko a riešia problém možno u polovice v súčasnosti priemerných lesníkov. Druhú polovicu by sme vyriešili tým, že by sme im mali viac dýchať na chrbát. Ak by prišli mladí so záujmom o robotu, zvýšila by sa konkurencia, ale aj v tejto oblasti máme rezervy. Nefunguje v podniku systém premysleného odovzdávania funkcií. Rok – dva pred odchodom do dôchodku z ktorejkoľvek funkcie by mal nástupca získavať praktické grify, ktoré je nutné pri výkone danej pracovnej pozície v konkrétnych podmienkach ovládať. V súčasnosti naopak odchádzajúci pracovníci nechávajú mnohokrát po sebe veľa vecí nedorobných a nasledovníci v nich dlho tápajú.“



Ing. Hruškovic

Inak, ako tomu bývalo pred rokmi, je to aj v poľovníctve. Správcu mrzí nedôvera vo výkone poľovníckeho práva. Lesník v režijnom revíre by mal mať celoročnú povolenku. Vedúci lesnej správy býval aj poľovným hospodárom, zodpovedným za tržby, ale teraz je všetko ohľadne vydávania povoleniek a ostatných náležitostí ovplyvňované z úrovne závodu a niekedy dokonca aj podniku. Na lesnú správu pošlú zodpovední z odštepného závodu plán nákladov a výnosov bez toho, aby mohli jeho tvorbu ovplyvniť. Niet divu, že takýto spôsob riadenia poľovníctva považujú za mierne povedané chorý...

Normálne nie je podľa názoru správcu ani to, na čo sa sťažujú lesníci z celého Slovenska – číselníky. Prvýkrát je drevo merané a evidované pri vyznačení ťažby, potom by malo byť pri ťažbe, tretíkrát na odvoznom mieste a aby toho nebolo dosť, ešte aj na expedičnom sklade. „V súčasnosti číselníky neplnia funkciu ako kedysi, keď sa robili predstínky a existovala lokalita peň. Dnes robíme prúdovú výrobu a o tri dni je drevo na expedičnom sklade. Tvá-



Pracovníci LS majú dôvod na úsmev. Buk výborne zmladzuje

rime sa, že to tak musí byť, ale v skutočnosti nie je, nemeráme predsa drevo v lese, nevidujeme plusy a straty pri manipulácii surových kmeňov na odvoznú dĺžku, neškrabeme sa pravou rukou nad ľavým uchom... alebo áno...?“ Na LS Koškovce navrhujú, aby bolo drevo na odvozných miestach premerané lesníkom iba raz prvého v mesiaci a k tomu urobený číselník. Podľa nich to úplne stačí, navyše by nemusel lesník v priebehu mesiaca neustále vypisovať číselníky napríklad k 700 kubikom dreva, ktoré mu prejdú jedným OM, ale len napríklad k 60 kubikom, ktoré by mu na danom OM ostali na konci mesiaca. Podobne je to aj pri odvoze dreva. „Ak máme naďalej vozit drevo na naše expedičné sklady, tak už každý v rámci našej firmy mal byť vybavený váhami, čo je investícia za 20 000 €. To je u mňa úspora času pre lesníka. Zároveň by váha odbúrala problém v množstve prijateľného dreva medzi majstrom na ES, lesníkom a dodávateľom. Zjednodušenie merania, evidencie a označovania dreva je už roky vážnym a otvoreným problémom. Kedy ho už kompetentní začnú konečne efektívne riešiť? Alebo sme takí bohatí, že

si môžeme dovoliť kvôli zastaranému systému plyvať časom a energiou kľúčových ľudí v lesníckej prevádzke?!“, pýta sa Ing. Hruškovic.

Na flyši sa dá normálne robiť len tri mesiace v roku

O veľkej vzdialenosti, ktorá delí lesníkov z Humenného od ústredia podniku už reč bola. Aj jej pripisujú priepastné rozdiely vo vnímaní hospodárenia vo flyšovom pásme a násled-



Vyčistená potažbová plocha

nej tvorby noriem, ktoré podľa miestnych lesníkov zďaleka nezodpovedajú sťaženým podmienkam ťažby a približovania dreva v „mydle“. Tak hovorila blatu, ktoré vzniká na flyši po každom daždi. „Okrem Lesnej správy v Zamutove všetky ostatné lesné správy nášho OZ Vranov môžu normálne ťažiť a približovať drevo v porastoch len tri mesiace v roku. Normálne znamená, že musí byť vonku mínus 15 stupňov Celzia, alebo musí byť sucho. Po zvyšok roka je obhospodarovanie lesov na flyši veľkým trápením. Je veľký rozdiel, ak napríklad traktorista na flyši spotrebuje na priblíženie kubika dreva 2,5 litra nafty, pričom traktor mimo flyšového pásma má spotrebu na kubík jeden liter nafty. Podľa smernice o práci vo flyšových oblastiach by sme nemali ísť dva dni po daždi do lesa a tak ďalej. Neverili by ste, ako sa dokáže blato ponatláčať počas približovania aj do tých najnútovejších častí strojov a mechanizmov! Preto treba jasne povedať, že prirážka 20 percent za flyš dodávateľom prác nemôže stačiť. Takéto normy sú v našich podmienkach odtrhnuté od života,“ zdôrazňuje Ing. Hruškovic. S hospodárením na flyši, ktoré závisí od vrtochov počasia, súvisí aj nerovno-



Aj takto to vyzerá v rozmočenom flyši

mernosť výroby a prerušovaný prísun vyťaženej hmoty na expedičné sklady. Preto tunajší lesníci volajú po zvýšenom percente limitu zásob, ktoré by reálne zohľadňovalo ich závislosť na počasí. Tá sa zvyšuje aj tým, že nemajú dostatok finančných prostriedkov na údržbu lesnej cestnej siete. Kým v roku 2007 mohli použiť na tento účel 2,8 mil. Sk, v minulom roku bola táto suma znížená na 1,4 mil. Sk a v tomto roku – škoda hovoriť. Stačí si predstaviť, že hraničnou hĺbkou vyjazdnených koľají je 20 až 30 centimetrov. A čo dodať na záver? Možno to znie pre niekoho neuveriteľne, ale na tunajších približovacích cestách musia používať traktoristi reťaze na pneumatikách nielen v zime, ale niekedy aj v lete.

Pýchou lesníkov z LS Koškovce je podiel prirodzeného zmladenia. Ich cieľom je každoročne prevýšiť hranicu 80 percent. Využívajú výborné zmladzovanie buka a na niektorých lokalitách aj duba. V umelej obnove porastov zalesňujú iba s dubom zimným a snažia sa tak zvýšiť jeho podiel v mladinách na 20 percent. V súvislosti s aplikáciou zásad prírode blízkych spôsobov obhospodarovania lesov, zariadených hnutím Pro Silva, vyslovuje vedúci lesnej správy zaujímavú myšlienku: „Viete, čo v tomto smere kazí našich lesníkov? Ťažbové mapy so zakreslenými východiskami od taxátorov. Lesníci už nemusia rozmýšľať, ako v lese ďalej. Hlavne starší lesníci sú zvyknutí takto pracovať. S tým musíme niečo robiť!“

JOZEF MARKO

V teréne mám možnosť presvedčiť sa o tom, že na LS Koškovce sa snažia robiť svoju robotu profesionálne. Pre úplnosť treba povedať, že hospodária na katastrálnej výmere prevyšujúcej 11 000 hektárov. Z celkovej porastovej plochy 4 461 hektárov pripadá na kmeňové štátne lesy 4 257 hektárov a na neštátne neodovzdané lesy takmer 200 hektárov. Problém so súkromníkmi teda nemajú. Ani s kalamitami. V tomto roku plánujú vyťažiť 31 400 m³ dreva, z toho na obnovnú úmyselnú ťažbu pripadá 28 000 m³. A ich bučiny sú vskutku výstavné. Presvedčili sa o tom nedávno nemeckí lesníci, ktorí prišli nakúpiť na Slovensko semená buka a obdivovali porasty bez dvojákov. Podľa slov mojich sprievodcov boli doslova užasnutí. Chvalabohu, hovorím si. Už len aby sme mohli postupne doriešiť všetky problémy – aj tie, o ktorých rozprával Ing. Hruškovic. Potom by sme možno boli užasnutí aj my sami, keby sme videli, čo všetko dokážeme, keď nemáme politicky zviazané ruky...

NA NOVÉ PRAVIDLÁ SAMOVÝROBY DREVA V Š. P. LESY SR ING. ALEXANDRA ŠAGÁTA

Reakcia na podnety z lesníckej prevádzky

Vedenie š.p. LESY SR v polovici júna tohto roka schválilo ďalšie zmeny v smernici o samovýrobe dreva v podmienkach štátneho podniku LESY SR, z ktorej bola po pripomienke členov vedenia napríklad vypustená pôvodne zapracovaná možnosť spracovania hrúbia v porastoch pred vykonaním ťažbového zásahu okrem výkonu prerezávok a prebierok do 50 rokov, v ktorých si samovýrobcovia budú môcť svojpomocne pripraviť aj hrúbie. Tvorcom novelizovanej smernice je Ing. Alexander ŠAGÁT z Odboru usmerňovania lesníckych činností na generálnom riaditeľstve, ktorému sme za vás položili niekoľko zásadných otázok.

Prečo bolo nutné zmeniť smernicu o samovýrobe dreva a odkedy je účinná nová smernica?

- Ako sa hovorí, „život je zmena“, tak sa i smernice prispôbujú potrebám prevádzky a životu. V priebehu účinnosti smernice o samovýrobe sa ukázalo, že je potrebné urobiť zmeny na základe požiadaviek a podnetov z vonkajšej prevádzky. Avšak nielen z prevádzky, ale aj pohľad vedenia podnik na samovýrobu dreva sa za ten čas zmenil. Preto vzniklo vydanie č. 3 smernice „Samovýroba dreva v podmienkach štátneho podniku LESY SR“, ktorej platnosť je od 1.7.2009.

Aké sú zásadné zmeny v samovýrobe dreva oproti doterajšiemu stavu?

- Hlavné zmeny novej smernice sú vo filozofii základných pojmov, ako je pojem samovýroba, kde sa jednoznačne hovorí o fyzickej osobe, ktorá si môže o samovýrobu dreva požiadať. Týmto sa vylúčilo takzvané privyrábanie si kšeftárov s drevom zo samovýroby. Ďalšou zmenou je znova rozdelenie samovýroby hrúbia a nehrúbia, ktoré v starej smernici nebolo. Samovýroba nehrúbia – jej filozofia ostala nezmenená tak, ako je v starej smernici, avšak pribudla možnosť v prerezávkových porastoch dať samovýrobu do vyznačených porastov (teda nemusí byť vykonaný zásah). Samovýroba hrúbia – v tejto stati pribudli nasledovné body:

1. zvyšky po vykonaných náhodných a úmyselných ťažbách, z ktorých nie je možné vyrobiť úžitkové sortimenty (okrem paliva).
2. realizáciu vyznačených výchovných zásahov (VÚ do 50 r. rokov) v tých JPRL, v ktorých výrobné náklady prekračujú predpokladané tržby za vyrobené sortimenty.
3. hmotu hrúbia z prerezávkových porastov po vykonaní zásahu, alebo pred vykonaním zásahu po vyznačení prerezávky.

„Pribudla možnosť spracovania nerentabilných prebierok“

Najdôležitejším bodom je tu bod 2, ktorý si žiadala vonkajšia prevádzka, a to je možnosť spracovania nerentabilných prebierok, nakoľko sa nedarí predat tieto porasty ani predajom dreva na pni. Ostatné body novej



Ing. Alexander Šagát

smernice sú nezmenené oproti starej smernici. Zmenená je príloha k smernici a to „Cenník dreva v samovýrobe“, kde je zmenený výpočet samovýroby s ohľadom na možnosť predaja aj iných sortimentov ako je palivo. Ide hlavne o samovýrobu hrúbia už v spomínanom bode 2 (VÚ do 50 r.) ale aj v prerezávkach.

Na čo chcete kolegov z OZ a LS osobitne upozorniť v súvislosti s dodržiavaním pravidiel v samovýrobe dreva podľa inovovanej smernice?

- Osobitne ich chcem upozorniť na jedno obmedzenie, ktoré sa objavilo v bode 2.1 smernice a to v pojme „Samovýrobca“. Je možné, že je to napísané stroho, ide o maximálne množstvo odsúhlaseného objemu samovýroby, ktorý je stanovený na 10 m³. Chcel by som objasniť, ako to má byť chápané. Na jeden súhlas na ťažbu je možné nachystať max. 10 m³ na jednu fyzickú osobu za jeden rok.

A ešte jedna poznámka, ktorou chcem upozorniť, že v prílohe „Súhlas na samovýrobu dreva“ je doba platnosti buď do 14 dní – to platí od dátumu vystavenia súhlasu. V prípade, že nie je možné samovýrobu dreva v priebehu 14 dní pripraviť, je možné po dohode zadať dátum na dobu nevyhnutne nutnú na prípravu samovýroby.

JOZEF MARKO

V rokoch 2000–2008 spracovali lesníci OZ Čadca 1,7 mil. m³ kalamitnej hmoty. Smrečiny na Kysuciach začali podľa nich rapídne hynúť po roku 2003. Stačí porovnať dve veľavravné čísla. Kým za rok 2004 bolo spracovaných 145 000 kubíkov kalamitného dreva, za minulý rok bol tento údaj nepomerne vyšší – 400 000 kubíkov. Spolupôsobenie imisií, sucha, vetra, snehu, podpňovky a podkôrneho hmyzu je neodškriepiteľné. Diskusie vznikajú, opakujú sa a zatiaľ nikam nevedú v hľadani účinných postupov, smerujúcich k zastaveniu zhoršujúceho sa zdravotného stavu smrekových porastov a to nielen na Kysuciach, ale aj na Orave, vo Vysokých a Nízkych Tatrách, na Považí, Spiši a v ďalších regiónoch Slovenska.



Stav kysuckých smrečín z júna 2009. Pohľad z Veľkej Rače. Foto P. Bunčák

LHC ČADCA MÁ BYŤ PRÍKLADOM PRE KALAMITNÉ ČASTI SLOVENSKA

Kalamita pribúda, riešenie (akoby) v nedohľadne

Začiatkom júla sa v budove LS Čadca uskutočnilo vyhodnotenie štátneho autorského dozoru, realizovaného pracovníkmi Krajského lesného úradu v Žiline na LHC Čadca. Na stretnutí štátnych lesníkov a pracovníkov štátnej správy lesného hospodárstva nechýbal ani generálny riaditeľ Sekcie lesníckej MP SR prof. Július Novotný: „*Nie som spokojný s tým, ako sme sa vysporiadali s kalamitou v hospodárskych lesoch. Problém je na strane obhospodarovateľov lesov aj štátnej správy. Zámerom sekcie lesníckej je nastaviť práve tu na Kysuciach model opatrení, ktorý budeme môcť postupne aplikovať aj v ostatných*

kalamitných regiónoch Slovenska. Aj tu ale vidíme, že objem kalamity pribúda a my sme neurobili nič, aby tomu tak nebolo. Nehovorme preto o paragrafoch, ale o konsenze. Ak nedokážeme zoptimalizovať ťažbu kalamitnej hmoty, jej zobchodovanie a zalesňovanie kalamitných plôch, tak sa nepohneme ďalej. Veľkým problémom je zvládanie kalamity v neštátnom lesníckom sektore, osobitne treba riešiť problém neštátnych neodovzdaných lesov. Ten bude v opačnom prípade vážnou brzdou pri vysporiadaní sa s kalamitou. Musíme nájsť mechanizmus ako spracovávať kalamitu včas aj v neštátnych neodovzdaných lesoch!“

Opatrenia štátnych orgánov musia platiť pre všetkých rovnako

Na LHC Čadca je 60 percent lesov odovzdaných a z ostávajúcej plochy 40 percent, obhospodarovanej š.p. LESY SR, pripadá až polovica na neštátne neodovzdané lesy. Podľa slov riaditeľa OZ Čadca Ing. Alojza Riška v nich predstavuje priemerná výmera vlastnenej parcely 0,25 až 0,35 hektára a doteraz neexistuje spôsob, ako donútiť vlastníkov takýchto malých kúskov lesnej pôdy, aby si majetkovoprávne usporiadali svoje vzťahy k nim a reálne



Kalamitné porasty na teritóriu LS Oščadnica

začali hospodáriť na svojom lesnom majetku. Naopak, v prípade, že štátni lesníci dostanú rozhodnutie lesného úradu spracovať kalamitu aj v týchto lesoch, domnelí či reálni vlastníci im v naplnení tejto povinnosti bránia rôznymi prostriedkami a spôsobmi. O to prekvapujúcejšie spočiatku vyznela žiadosť prednesená na stretnutí prednostom KLÚ v Žiline Ing. Petrom Bunčákom smerovaná na OZ Čadca, aby štátni lesníci zdokumentovali všetky ich pokusy a snahy o riešenie problému spracovania kalamity v neštátnych neodovzdaných lesoch. Vyznelo to tak, akoby štátni úradníci doteraz o tomto probléme ani nechýrovali! Podľa ich názoru a skúseností ale existuje možnosť vypovedať zo strany štátneho podniku zákonný nájom a prípadne zatlačiť na nadpolovičnú väčšinu známych vlastníkov, aby si plnila zákonné povinnosti. Čo ale v prípade častí lesných pozemkov, na ktorých doteraz ROEP-y neprebehli a vlastnícka štruktúra je neúplná, resp. väčšia časť vlastníkov je neznáma? To zatiaľ pravdepodobne nikto nevie... „Pri spracovávaní kalamity zápasíme takto s dial'kovým prenosom podkôrneho hmyzu, súkromné lesy obklopujú nami obhospodarované porasty sprava i zľava a preto nemôžeme chcieť nič iné, len aby všetky opatrenia štátnych orgánov platili nielen pre štátne, ale aj pre neštátne lesy. Skrátka musia platiť pre všetkých rovnako! Ďalej treba povedať, že pre nás nie je kapacitný alebo technický problém zrúbať aj celú kalamitnú dolinu za dva – tri mesiace, ale otázku je, čo ďalej s kalamitnou hmotou? Je to majetok štátu a našou povinnosťou je ho efektívne zhodnotiť. V súčasnej situácii na trhu s drevom je veľmi zložitá umiestniť na trh obrovské objemy vyťaženej kalamitnej hmoty,“ zdôraznil Ing. Riško.

Riaditeľ čadčianskeho OZ na stretnutí vyčítal pracovníkom štátnej správy úradnícky pohľad na problematiku spracovania kalamity v reálnych podmienkach. V čom spočíva? Podľa ich reakcie len na tom, že trvajú na dodržiavaní zákona. A ako si to štátni úradníci konkrétne predstavujú? Vysvetlenie podal Ing. Bunčák: „Správne konanie sa od začiatku snažíme viesť tak, aby štátne lesy mohli prijať v praxi realizovateľné nápravné opatrenia. Zameriavame sa pritom na ťaženie aktívnych chrobačiarov. Žiaľ, situácia je taká, že doteraz štátni lesníci vstupujú do napadnutých porastov neskoro, nejdú pred, ale za chrobákom a ťažia na lokalitách, v ktorých je boj o ochranu lesa už prehratý. Môžeme svoje tvrdenia ilustrovať na viacerých príkladoch. Uvedomme si, že teraz sa už nemôžeme vyhovárať na ochrancov prírody, pretože je to náš – lesnícky problém. Vo veľkom počte prípadov nedokážu LESY SR ani v režime paragrafu 23 zákona o lesoch v šesťmesačnej lehote spracovať kalamitu. Pre ochranu lesa tento moment síce nie je kľúčový, ale ak sa tak už deje a nebola dodržaná zákonná lehota, spracujte kalamitu neskôr a spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Trváme na spracovaní harmonogramu s naplánovaním plnenia si zalesňovacích povinností aj za cenu odloženia spracovania kalamity o dva roky. Ak skutočne štátne lesy nedokážu existujúcu kalamitu zo zákona do šiestich mesiacov spracovať, pretože starej kalamite je objektívne veľa, navrhnutie a schválenie harmonogramu je zo zákona povinné. Pritom lesníci majú vypracovanie harmonogramu vo vlastných rukách a môžu ho spracovať podľa svojich kapacitných možností, ekonomických prepočtov a filozofie obhospodarovania lesa. Ak sa ale raz na danom harmonograme dohodneme, budeme z našej pozície dozorovať realizáciu naplánovaných úloh.“

To, čo štátna správa považuje za zákonné, vníma lesnícka prevádzka ako nereálne

Ing. Bunčák upozornil zástupcov OZ a odborných lesných hospodárov, že štátna správa bude vyžadovať v rámci správneho konania aj aktualizáciu stavu kalamity z hľadiska pasívnych a aktívnych zón, v ktorých trvá na vyhľadávaní a včasnom vyťažení aktívnych chrobačiarov. Na to sa opýtal Ing. Riško, ktoré stromy sú napríklad v kalamitou úplne deklasovanej Oščadnici aktívne chrobačiare...? Diskusia sa teda vyvíjala ani nie tak smerom k zosúladeniu oboch pohľadov, ale skôr k ich ďalšiemu rozdeľovaniu. To, čo štátna správa považuje za zákonné, vníma lesnícka prevádzka ako nereálne. Logicky sa teda objavil názor, že treba realite v smrečinách prispôsobiť aj legislatívu. Ing. Ján Štefánik zodpovedný za komplexnú ochranu lesa v rámci š.p. LESY SR na margo tejto témy povedal: „Ukazuje sa, že doteraz zaužívaným spôsobom sa smrečiny v kalamitných oblastiach obhospodarovať nedajú. Zotrvávame na legislatíve, ktorá nám neumožňuje znížiť kalamitný základ a preto len roky chytáme obrazne povedané kalamitu za chvost. Podľa môjho názoru je nevyhnutné zasiahnuť do zákona o lesoch tak, aby sme mohli v súlade so zákonom operatívne zasahovať do kalamitných porastov. Napríklad naši chorvátski kolegovia môžu robiť trvalú obnovu LHP a permanentne do plánu vstupovať podľa vývoja situácie v priebehu celého decénia.“ Ing. Marián Ondrejčák zo Sekcie lesníckej MP SR nevidí problém v LHP, ale v zotrvávaní na štandardných modeloch hospodárenia v kalamitných smrečinách. V nich ide o mimoriadnu situáciu a v nej treba uplatňovať mimoriadne prístupy, ktoré podľa jeho názoru aj súčasný zákon definovaný má.

JOZEF MARKO

Summa summarum, stretnutie, ktoré pôvodne malo ambíciu byť vzorovým ako začiatok novej cesty vo zvládnutí rastúceho objemu úloh v spracovaní smrekovej kalamity na Slovensku a vo vyriešení problémov, ktoré účinnému spracovaniu kalamity bránia, ostalo len ďalším v rade pokusov. Pokusov, ktoré nepovedú k úspechu, pokiaľ ostane riešenie zhoršujúceho sa stavu len na radových lesníkoch a úradníkoch. Ak ho začnú riešiť komplexne a systémove aj zákonodarcovia a najvyšší štátni úradníci, potom je reálna šanca, že lesníci z praxe si s ním v teréne veľmi rýchlo poradia. Takýto poznatok som si odniesol zo stretnutia v Čadci, ale možno sa vo svojom úsudku mýlim. Preto v redakcii Lesníka uvítame každý názor, ktorý načrtnie reálne východisko zo stavu, ktorý nás lesníkov, či už v prevádzke alebo v úradoch, rozhodne nechtí. Tešíme sa už teraz na vaše príspevky do diskusie k tejto téme a vopred za ne ďakujeme.

Cena JDM

Po tretí krát sa na Dni stromu udeľovala Cena Jozefa Dekreta Matejovie. Slovenská lesnícka komora a LESY SR ju spoločne priznávajú osobnosti, ktorá konkrétnym činom, výrazne a v dobrom poznačila lesnícke dianie. To v plnej miere platí o Ing. Júliusovi BURKOVSKOM (69), tohtoročnom laureátovi ceny. Nestor slovenských lesníkov a ochranárov, vložil a stále vkladá svoje vedomosti i um do mnohých projektov. To, že jeho meno nachádzame v tíráži množstva odborných i popularizačných diel je prirodzeným dôsledkom všestrannosti tohto lesníckeho polyhista. A to, že Julko Burkovský má zázračnú schopnosť nachádzať dobré riešenia aj tam, kde iní nedohľadia žiadneho východiska, je zase potvrdením veľkosti nielen odbornej, ale aj ľudskej. Cena je v dobrých rukách. Gratulujeme!



JÁN MIČOVSKÝ

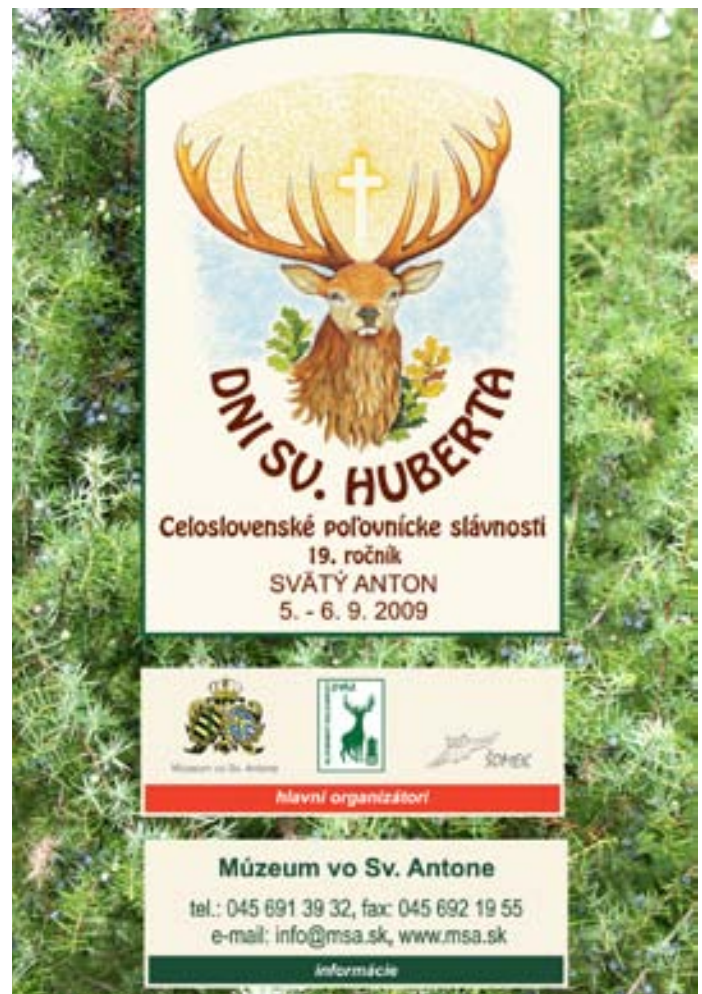


Július Burkovský prijíma gratuláciu k získaniu ceny J. D. Matejovie od prezidenta republiky

Z POŠTY

Rada by som sa touto cestou poďakovala p. Jánovi Andrášovi, ktorý nám nezištne pomohol s naším automobilom a vďaka ktorému sme prežili aj napriek počítačným problémom krásny víkend na jednej z Vašich chatiek. Pán Andráš nás s odpadnutou polosou odtiahol do najbližšieho servisu a tak sme mohli ísť na chatu Bukovec, kde sa nám nesmierne páčilo. Za svoju pomoc nechcel žiadnu odmenu, so smiechom len povedal, že budeme šíriť o Štátnych lesoch „dobrú zvesť“ v Žiline. A to teda šíriť budeme, to je fakt. Málokedy sa dnes stretne s tak ochotným a ústretovým, veselým a priateľským človekom, ako je on. Ešte raz mu touto cestou srdečne ďakujem za to, čo pre nás a náš pobyt urobil. Ten pobyt na chatke Bukovec bol napokon naozaj krásny a to, čo som si predstavovala pod romantickým víkendom v horách, sa mi naozaj splnilo len vďaka nemu a ja som sa na ten pobyt netešila zbytočne. Nemýlila som sa teda, keď hovorím, že lesníci sú najlepší ľudia na svete.

ANNA SLOVÁKOVÁ, ŽILINA



REAGUJETE

ad/ Ladislav Malák: Šperky našich lesov (LESNÍK 5/09)

Dlhoročnému fachovému kolegovi a priateľovi adresujem niekoľko riadkov o jeho vzácnom botanickom náleze – jazyku jeleňom celolistom (*Phyllitis scolopendrium* /L.)

Súhlasím s ním, že v bežne dostupných atlasoch rastlín sa jeho popis nenachádza. Keďže viem, že rád putuje nielen po východnej časti Slovenského Rudohoria, zalistoval som v mojej skromnej knižnici v tituloch ochrannárskej literatúry, aby som mu ponúkol aj iné lokality výskytu vzácnej a (aspoň v platnej legislatíve) prísne chránenej rastliny:

Jelení jazyk celistvolistý je zaujímavý druh papradín s vždy zelenými prezimujúcimi listami jazykového tvaru. Na Slovensku je známy predovšetkým z vápencových území, Mimoriadne zaujímavý je výskyt v severnej časti Nízkych Beskýd v Štátnej prírodnej rezervácii Becherovská tisina. Rastie tu na balvanitej sutine, ktorá je porastená javorovou bučinou. Zaslúhuje si prísnu ochranu.

V Národnom parku Poloniny rastie v sutinovej bučine Kamennej lúky, vo výške 960 m n. m., v Národnej rezervácii Riaba skala, 1163 m n. m., v doline Zbojského potoka pri najzápadnejšom pramenisku pod Ďurkovcom, 750 m n. m. V pohorí Vihorlat a v Bieszczadoch nebol výskyt zistený. Uvedené lokality môžu zaujať aj ďalších, botanicky orientovaných návštevníkov týchto vzácných končín východoslovenského regiónu...

Týmto krátkymi exkurzmi som kolegovi zisťoval možnosti vidieť vzácnu rastlinu aj mimo lesných komplexov Slovenského Rudohoria. Budem veľmi rád, ak uvedené lokality zaeviduje ako malú pozornosť k nedávnomu jubileu 65. narodením, ktoré oslávil v tohtoročnom mesiaci lesov.

ING. LADISLAV MAXIM
SOBRANCE, 20. JÚNA 2009

Školské hospodárstvo SLŠ Prešov so sídlom na Cemjate je špecifickou organizáciou, ktorá prioritne plní výsostne vzdelávaciu funkciu a súčasne sa podieľa na výrobných a hospodárskych úlohách súvisiacich s lesníckou činnosťou a službami v tomto dôležitom odbore. Účelové zariadenie obhospodaruje 1218 ha lesnej pôdy a jeho hlavným poslaním je zabezpečovanie praktickej výučby žiakov, budovanie lesníckych objektov a zariadení, spolupráca s vedeckými, výskumnými a odbornými subjektmi, ďalej rozvoj pedagogickej práce učiteľov na vysokej profesionálnej úrovni a iné. Cennou devízou Školského hospodárstva je prestížny certifikát FSC, udelený dňa 13. januára 2009. Dlhoročným riaditeľom ŠH je Ing. Jozef Šoltys, ktorý so svojim erudovaným tímom má zásluhu na mnohých aktivitách v oblasti zveľadovania lesného hospodárstva. Inštitúcia pod pôvodným názvom Školské lesy bola založená 5. marca 1959 a v súlade s novým školským zákonom sa dňa 1. 09. 2008 pretransformovala na Školské hospodárstvo. V tomto roku si teda pripomína jubilejné 50. výročie svojho vzniku.

Školské hospodárstvo jubiluje

Medzi početné objekty, ktoré spadajú pod správu Školského hospodárstva patrí tiež významné arborétum, situované v lokalite Ortáš. Na jeho existenciu upozorňuje informačná tabuľa, z ktorej sa možno dozvedieť o funkcii a zámeroch rozsiahleho dendrologického areálu s komplexom vzácných domácich i cudzokrajných drevín. Štúdijná plocha s vysadenými taxónmi už niekoľko desaťročí slúži k pedagogickým, náučným i vedeckým účelom a v blízkej budúcnosti sa plánuje s jej sprístupnením aj pre širokú verejnosť.

Arborétum je akosi vstupnou bránou do príľahlého lesoparku, v ktorom je vybudovaný okružný náučný chodník s deviatimi zastávkami o dĺžke 4 km. Počas nenáročnej trasy s prevýšením 100 m návštevníci môžu získať ucelenú predstavu o geomorfológii, flóre a faune, minerálnych prameňoch a ďalších zaujímavostiach vymedzeného teritória v tejto časti Šarišskej vrchoviny.

Pri príležitosti otvorenia tretieho ročníka Lesníckych dní v apríli tohto roku Školské hospodárstvo pripravilo pre záujemcov príjemné prekvapenie: nový náučný chodník pod názvom Zabíjaná. Slávnostné otvorenie sa nieslo v znamení celosvetového Dňa zeme a bolo spojené s významnou udalosťou jubilejného výročia realizátorskej organizácie. Na veľkolepom podujatí sa okrem zamestnancov ŠH a študujúcej mládeže zúčastnili aj početní hostia a zástupcovia verejného či spoločenského života na čele s primátorom mesta Prešov Pavlom Hagyarim.

Po úvodnom ceremoniáli za zvukov dychovej kapely odznel prejav riaditeľa ŠH Ing. Jozefa Šoltysa, ktorý poukázal na mimoriadny význam lesov pre súčasnú civilizáciu. Poďakoval všetkým zamestnancom Školského hospodárstva, ktorí v spolupráci s prešovskými školami lesníckeho zamerania v rekordne krátkom čase dokázali pripraviť náučný chodník pre uvedenie do prevádzky. Osobne vyzdvihol záslužnú prácu stolárskej dielne pod vedením majstra Miro-

slava Harčára. Práve z jeho rúk vzišli rezbárske umelecké diela, lemujúce nielen vstupný areál, ale i celú upravenú trasu. Poďakovanie a ocenenie si aktéri vypočuli aj z úst prešovského primátora.

Na trase náučného chodníka je osadených 14 informačných panelov s infor-

Jozef Luzsenszky, a to aj napriek skutočnosti, že v tejto dobe súboje už boli úradne zakázané.

Dĺžka trasy nového náučného chodníka s nenáročným prevýšením 70 m meria 3100 metrov a poľahky ju absolvujú všetky vekové kategórie v každom ročnom období. Chodník bol vybudovaný v rámci programu práce s verejnosťou vo vlastnej réžii, pričom bol použitý výlučne prírodný materiál, prevažne drevo a kameň. Vari najväčšej pozornosti sa teší ohradený zverník s výstavnými exemplármi diviakov, chovaných pre systematický výcvik poľovních psov, tzv. duričov. Rovnako upúta Petöfihovo buk, do ktorého kôry je vyryté meno najväčšieho maďarského revolučného básnika 19. storočia ako pamiatka na návštevu

Prešova v roku 1845. Tento pamätný strom bol v roku 1970 vyhlásený za chránený a jeho vek sa odhaduje na 170-200 rokov. Žiaľ, symbolický buk v súčasnosti zjavne vysycha na starobu.

Novootvorený okruh čo do počtu prispel k vyše dvom stovkám existujúcich náuč-



Vstupný areál

máciami o histórii a zaujímavostiach príľahlého územia v okolí bývalého kúpeľného strediska Cemjata. Náučný chodník je opatrený veľkoplošnou orientačnou mapou a začína na kóte Zabíjaná, pomenovanou podľa rarity v celoslovenskom kontexte. Prízemný kamenný náhrobok prezrádza, že je to pamätné miesto posledného duelu bývalých šľachticov. Stalo sa tak 8. januára 1881, keď tu padol mladý barón

ných chodníkov, ktoré sa nachádzajú na území celého Slovenska. Navyše jeho úvodná etapa je súčasťou už prevádzkovanej zóny atraktívnej formy relaxácie vo voľnej prírode pre našich imobilných spoluobčanov, ktorá v spolupráci so Školským hospodárstvom bola vybudovaná ako vôbec prvá trasa svojho druhu na Slovensku.

TAMARA HRABKOVÁ
FOTO: AUTORKA



Lada Matoušková Prylová a Ingwald Schwandt

MEDZINÁRODNÝ WORKSHOP O KOMUNIKÁCI

Z iniciatívy Ministerstva zemédelství ČR sa v Pardubickom kraji od 3. do 5. júna 2009 konal medzinárodný workshop na podporu Akčného plánu EÚ pre lesníctvo „TAKING US OUT OF THE WOODS“. Bol zameraný na podporu výmeny skúseností medzi jednotlivými členskými štátmi o environmentálnom vzdelávaní a informačných kampaniach, o podpore využívania dreva a o komunikačných stratégiách. Workshop sa uskutočnil v rámci českého predsedníctva v Rade EÚ v spolupráci s medzinárodným tímom špecialistov na komunikáciu v lesníctve (Forest Communicators' Network) a za organizačnej podpory Pardubického kraja a mesta Chrudim.

Prvé dva dni workshopu prebiehali prezentácie a brainstorming k návrhu obsahu budúcej komunikačnej stratégie EÚ v lesníctve. So zaujímavými a podnetnými prezentáciami vystúpili RNDr. Marcel Riedl, CSc. (Fakulta lesnícka a drevárska ČZU v Prahe), o nadstavbovom kurze pre lesných pedagógov hovorila Ing. Alice Palacká (SLŠ Hranice na Moravě), výsledky práce s deťmi so zvláštnymi potrebami prezentoval Ing. Jan Zasadil (LESY ČR) a Ing. Jan Řezáč (Nadácia Dřevo pro život) hovoril o súťaži Dřevěný dům a ďalších aktivitách Nadácie. Záujem svojou prezentáciou o komunikačnej stratégii lesníctva vyvolal Colin Morton (Forestry Commission, Veľká Británia), ale tak tiež Andrea Perlis z lesníckej sekcie FAO v Ríme, ktorá bilancovala minuloročný Európsky týždeň lesov. Diskusia, nadväzujúca na prezentácie účastníkov konferencie, priniesli mnoho hodnotných podnetov pre následnú SWOT analýzu lesníckej komunikácie ako východiska pre formulovanie stratégie komunikácie pre lesníctvo v Európe. Dôstojné a pritom príjemné prostredie Múzea mesta Chrudim boli svedkami vzniku základov dokumentu, ktorý, ako povedal tímlíder Forest Communicators Network Ingwald Gschwandt „... bude v nasledujúcom období významným spôsobom ovplyvňovať ko-

munikáciu lesníckych subjektov európskej dvadsaťsedmičky“.

Posledný, tretí deň workshopu bol venovaný exkurzii do žrebčína v Slatiňanoch, kde sa účastníci zoznámili s českým národným plemenom kladrubskeho koňa. Exkurzia pokračovala do zvernice Janovice, ktorá je majet-



Exkurzia

kom štátneho podniku Lesy ČR. Po minuloročnej veternej kalamite tu lesníci prebudovávajú vetrom zničené porasty na ohryzové plochy, políčka pre zver ale i ohradenú lokalitu, určenú na zalesnenie. Terénna ukážka bola rukolapným dôkazom vysokej profesionality českých lesníkov. Záver exkurzie mal športový charakter – pre účastníkov bol pripravený „rýchlokurz golfu“.

Finálny výstup workshopu – východiská pre komunikačnú stratégiu – boli prezentované na desiatom stretnutí riaditeľov európskych lesníckych firiem (CESFO – Conference of European State Forestry Organizations) v Senohrabochoch pri Prahe v dňoch 9. a 10. júna a následne na rokovaní Stáleho lesníckeho výboru v Bruseli a na Stretnutí predstaviteľov štátnej správy lesov členských štátov



Otvorenie workshopu, zľava Martin Žižka (MZe), Jiří Novák (MZe), Roman Línek (Pardubický kraj), Jiří Dolejší (ÚHÚL) a Lada Matoušková Prylová



Účastníci workshopu

EU 22. až 26. júna, na Stálom lesníckom výbore v Bruseli a na stretnutí FCN na jeseň vo Švajčiarsku.

Správa z workshopu včítane prezentácií a zborníka je na webovej stránke www.uhul.cz /mezinárodní aktivity.

PETER GOGOLA



Geschwindove ruže sort Mercedes a Aurelia Liffa v zbierkach Arboréta Borová hora.



Rudolf Geschwind

Rudolf Geschwind 1829–2009

Niekoľko postrehov z medzinárodného sympózia

V dňoch 11. a 12. júna 2009 pri príležitosti 180. výročia narodenia Rudolfa Geschwinda usporiadalo Mesto Krupina, Technická univerzita vo Zvolene – Arborétum Borová hora a Mestské lesy v Krupine medzinárodné sympóziu, ktoré pripomenulo tohto významného lesníka a zároveň svetoznámeho pestovateľa ruží.



Výstava Rosa klubu Zvolen Krása ruží a tvarov opantala zmysly – zrak i čuch.



Najslávnejšia Geschwindova ruža Gruss an Teplitz (Pozdrav Teplíciam) vyšľachtená v roku 1897, bola v roku 2000 zaradená do Medzinárodnej siene slávy starých ruží v Montreali.



Účastníci sympózia pri prehliadke zbierky ruží v Arboréte Borová hora vo Zvolene.

Rudolf Jozef Geschwind sa narodil 21. (alebo 23.) augusta 1829 v českej obci Hředle v nemeckej rodine a vyrastal v neďalekých Teplíciach. Študoval na Vysoké škole technickej v Prahe a v rokoch 1851-52 na Baníckej a lesníckej akadémii v Banskej Štiavnici. Pracoval ako komorský lesník v Brode (pri Žarnovici) a od roku 1872 ako lesmajster mesta Krupina. Tu strávil viac ako tri desaťročia naplnené tvrdou prácou pri správe mestského lesného majetku – kreslil mapy, zalesňoval, ťažil. Modernizoval. Založil *Lesopark kráľovnej Alžbety*. Výnosy z mestských lesov boli za jeho čias hlavným zdrojom príjmov pre mestskú pokladnicu. V Krupine rozvinul i svoju záľubu – šľachtiteľstvo. Venoval sa hybridizácii lesných drevín (napr. krížil dub letný so zimným) i šľachteniu ruží. Táto záľuba ho preslávila v Uhorsku i vo svete. Podľa vlastných záznamov vyšľachtiteľ vyše 700 odrôd ruží, medzi ktorými mali významné miesto popínavé, mrazuvzdorné a ča-

ové sorty. Do výslužby odišiel Geschwind v roku 1905 a päť rokov nato umrel.

Prvý deň sympózia bol venovaný prednáškam a odohral sa v Krupine. Odprednášané príspevky bolo možno rozdeliť do dvoch skupín: jeden okruh tém sa venoval predovšetkým ružiam, druhá skupina referátov si zoberala za cieľ samotného Geschwinda – ako lesníka, obyvateľa mesta či predka. Príspevky odzneli v slovenčine a nemčine, zahraniční účastníci sympózia prišli z Rakúska (odborník na ruže) a Maďarska (Geschwindovi potomkovia).

Z lesníckeho pohľadu bol zaujímavý najmä príspevok Ing. Ladislava Greussa, CSc. o Geschwindovi ako priekopníkovi hybridizácie lesných drevín a príspevok PhDr. Miroslava Lukáča o interakciách medzi Rudolfom Geschwindom a mestom Krupina. Po prednáškovej časti nasledovala prehliadka geschwindových ruží rastúcich v záhrade Múzea Andreja Sládkoviča v Krupine, kde bola pokresaná i kniha Františka Glváča *Kráľovná kvetín*. Na záver dňa boli na krupinskom cintoríne k hrobu Rudolfa Geschwinda položené vence.

Aj druhý deň, „zvolenský“, sa niesol v znamení ruží. Účastníci seminára sa zúčastnili otvorenia výstavy *Kráša ruží a tvarov* v Arborete Borová hora a následne si prehliadli rozárium i dendrologickú zbierku arboréta s výkladom jeho pracovníkov. Nato bolo sympóziom ukončené spoločným posedením.

Záverom možno skonštatovať, že sympóziom bolo pútavé a podnetné. Geschwinda, verejnosti známeho najmä v spojení s ružami, predstavilo predovšetkým ako šľachtiteľa ruží. Prednášajúci však neobišli ani témy ako Geschwind-lesník a Geschwind-ochranca prírody, a keďže to boli dotyky iba letmé, odhalili potrebu tieto námety hlbšie preskúmať.

MAREK VANGA
LESNÍCKE A DREVÁRSKE
MÚZEUM ZVOLENE



Vladimír Ježovič z Arboreta Borová hora označuje menovkami ruže rastúce v záhrade Múzea Andreja Sládkoviča v Krupine.



Informácie o súčasných Mestských lesoch v Krupine sprostredkoval publiku ich konateľ Albert Macko.

100. výročie narodenia MIROSLAVA POLIŠČUKA (27. 5. 1909)

Osud mi doprial, aby som nestora ochrany prírody v Poloninách po prvýkrát stretol v LZ Stakčín v septembri 1964. Na mojom prvom pracovisku po ukončení štúdia na LF VŠLD vo Zvolene ma Ing. Miroslav Poliščuk oslovil po návrate zo základnej vojenskej služby. Už prvý rozhovor bol pre mňa príležitosťou začať pracovať ako dobrovoľný pracovník štátnej ochrany prírody pre o. Humenné. Dodnes mám v archíve preukaz č. Hé/3 orgánu štátnej ochrany prírody, vydaný odborom školstva a kultúry ONV Humenné, platný od 1. 1. 1965. Neskôr sme sa začali stretávať častejšie aj z titulu pracovných povinností – ako pracovníci dvoch susedných lesných závodov – Stakčín a Ulič. Zvláštnosťou zemepisnej polohy bolo, že hraničili s dvoma štátmi – bývalým ZSSR a Poľskom... Záverčná fáza lesníckej prvovýroby v podobe dodávok dreva sa realizovala v tom istom priestore – areáli železničnej stanice ČSD Stakčín. Tu boli umiestnené dva expedičné sklady – zvlášť pre každý LZ. Najviac nás však zblížila dobrovoľná ochrana prírody, najmä po vzniku Zboru ochrancov prírody okresu Humenné so sídlom v Uliči v roku 1965. Bol prvý vo Východoslovenskom kraji a jeden z prvých na Slovensku vôbec pod metodickým usmerňovaním Národného múzea v Prahe. Skromná členská základňa orientovala svoju činnosť na propagáciu Dní ochrany prírody (21. marec – 1. apríl) na ZŠ v okolí a na sprievodcovské služby v obvode LZ Ulič, najmä do vtedajších ŠPR. Členovia sa podieľali aj na označovaní týchto chránených území. Od 18. júna 1969, kedy bol ustanovujúci zjazd Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny, sa náplň dobrovoľnej ochrany výrazne zmenila. Medzníkom v oživení činnosti bola až pracovná porada (vtedy už v Lesoplošnohospodárskom závode Ulič) dňa 30. augusta 1973. Účelom a cieľom pracovného rokovania bolo za prítomnosti všetkých zainteresovaných inštitúcií okresu a zástupcov Slovenského ústavu štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody (ŠÚPSOP) posúdiť návrh komplexných preventívnych opatrení ochrany prírody na území okresu Humenné. Návrh vypracoval ŠÚPSOP v Bratislave. Rada ONV v Humennom koncepciu v novembri 1973 schválila, pričom rešpektovala podnetné návrhy a pripomienky. Časť prijatých úloh pripadla aj pre okresnú organizáciu SZOPK. Nie je účelom týchto riadkov vymenúvať aktivity, ktoré realizovala OO SZOPK pod vedením Ing. Poliščuka ako predsedu a neskôr podpredsedu.

Stručne zo životopisu:

Narodil sa 27. mája 1909 v Zadmiešowke v Poľsku. Stredoškolské a vysokoškolské štúdiá absolvoval v Lemberku – súčasnom Ľvove, kde v r. 1939 získal diplom lesného inžiniera. Po ukončení štúdia začal pracovať v štátnych lesoch. Po 2. svetovej vojne jeho životná cesta pokračovala v SV časti Slovenska. Najskôr v LZ Stakčín a potom v Uliči od r. 1952 až do konca roku 1974, kedy ukončil pracovnú činnosť odchodom do dô-



Poliščukov zať pri náučnom chodníku svojho slávneho svokra

chodku. Najdlhšie pracoval vo funkcii hlavného inžiniera LZ Ulič – vyše dve decéniá ...

Ing. Miroslava Poliščuka poznali spolupracovníci, kolegovia z mnohých lesných závodov i z podnikového riaditeľstva v Košiciach, priatelia, známi a obyvatelia Uličskej doliny ako skromného, čestného človeka s nenapodobiteľne pozitívnym vzťahom k lesu a ochrane prírody. Argumentmi, viditeľne hodnotiacimi jeho prácu, stále dôslednú a zodpovednú s pečatou odbornosti vedomostnej i praktickej, boli kvalitné porasty v celom LZ Ulič. Prístupom – naoko veľmi prísny – dokázal vytvárať vzájomne dôverný vzťah aj s jednotlivými profesiami, ktoré vlastnou prácou plnili jeho myšlienky a predsavzatia – stále v prospech zveladenia daného stavu lesa ...

Láska k lesu, ku karpatskej prírode a v nej k zachovaniu skvostov pralesových porastov v ŠPR Stužica, Riaba skala, Rožok, Pľaša, Havešová, kvetnaté horské lúky – poloniny boli od začiatkov ochrannárskej orientácie poznačené nevyhnutnosťou zachovať ich pre budúce generácie.

Neoceniteľné boli aktivity pre mládež a s mládežou vhodnými formami zdôrazňovať budovanie pozitívneho vzťahu k ochrane prírody, k lesu i životnému prostrediu. Ing. Poliščuk ich umocňoval rozprávačským talentom a aj tým vedel nadchnúť mnohých pre cieľ a potreby ochrany prírody.

Svoj život naplnil ďaleko od domova, v tom druhom, ktorý našiel na SV Slovensku. Nebol ľahký, ale takmer vždy dokázal vyriešiť aj zdanlivo neriešiteľné problémy.

Všetky pozitívne ľudské i pracovné vlastnosti a schopnosti zasvätil ochrane a zvelaďovaniu prírodných hodnôt východných Karpát. Už v povojnovom čase začal byť svetlým zjavom a osobnosťou ochrany prírody. Takým zostal nielen v pamäti, ale aj v srdciach mnohých, ktorí ho bližšie poznali, aj po odchode do večnosti 29. mája 1997. Svoj večný sen sníva na cintoríne v Uliči.

Pri spomienke na osobnosť Ing. Miroslava Poliščuka je potrebné podakovať všetkým, ktorí sa pričínili o vybudovanie náučného chodníka s jeho menom. Bol slávnostne otvorený – symbolicky – 27. mája 2000. Zároveň bola odhalená pamätná tabuľa venovaná jeho osobnosti ako symbolu lásky a úcty k prírode, k jej krásam a hodnotám. Začína pred obecným úradom v Uliči, tvorí ho desať zastávok s 277 m prevýšením a pochôdzka trvá štyri hodiny.

LADISLAV MAXIM

PRÍRODE BLÍZKE OBHOSPODAROVANIE LESA

20. výročie

Pro Silva v Európe



Odbornou konferenciou k prírode blízkeho obhospodarovaniu lesa si 21. mája 2009 vo Zvolene prívrženci tohto pestovateľského smeru pripomenuli 20. výročie založenia organizácie Pro Silva v Európe. Za uvedené obdobie sa z pôvodne 11 zakladajúcich krajín rozrástla do celej Európy a v súčasnosti 25 lesnícky vyspelých európskych krajín sa aktívne hlási a participuje na vzájomnej komunikácii a spolupráci. Zo 4 celoeurópskych kongresov, ktoré boli zorganizované, prelomovým pre nás sa stal 3. kongres vo Falingbosteli (Spolková republika Nemecko), na ktorom sa zúčastnila početná skupina pracovníkov vtedy sa formujúceho štátneho podniku Lesy SR. Presvedčivé argumenty o pozitívach, ktoré prírode blízke hospodárenie prináša lesníckej výrobe a lesu samotnému, sa postupne začali šíriť medzi pracovníkmi štátneho podniku, z ktorých mnohí sa k hnutiu aktívne pripojili priamou realizáciou myšlienok Pro Silva. Založili a zadokumentovali spolu 137 objektov Pro Silva na celkovej výmere 23 023 ha, kde v rôznych stanovištných a terénnych podmienkach a v rôznom drevinovom zložení overujú použiteľnosť rôznych postupov pestovania lesa prírode blízky spôsobom. Viacerí z nich už mali možnosť prezentovať svoje zábery a výsledky počas lesníckych dní Pro Silva, ktoré sa zvyčajne konajú pod odbornou gesciou prof. Sanígu z TU Zvolen ako vedúceho predstaviteľa Pro Silva Slovakia.

O tom, že u nás sú práve Lesy SR lídrom v presadzovaní prírode blízkeho obhospodarovania lesa, svedčilo i prevládajúce zastúpenie zamestnancov podniku vo výše 90 členom auditóriu konferencie, ktorú otváral svojim vstupným referátom prof. Saníga. Nezamerl sa však na bilanciu uplynulého obdobia, ako viacerí očakávali, ale svojim vystúpením jasne poukázal na prínos pestovania lesa prírode blízky spôsobom pre budúcnosť lesného hospodárstva. Ekono-

mická kríza sa stáva nielen dôvodom na minimalizáciu finančných prostriedkov, ale mala by vyburcovať k hľadaniu hospodárskych postupov, ktoré už svojou podstatou sú založené na minimálnych nákladoch a pritom i na predpokladaných vyšších ziskoch z dopestovania kvalitnejších sortimentov. V pestovaní lesa sa tvorí ekonomika lesného podniku a preto každý odborný lesný hospodár a lesník by mali svojim hospodárením ovplyvňovať vývoj každého lesného porastu tak, aby v mladších vývojových štádiách sa náklady na jeho zabezpečenie a následnú výchovu minimalizovali využitím prírodných autoregulačných a autoredukčných procesov a vo veľku dozrievania využil potenciál každého cieľového stromu na vystupňovaní prírastku a kvalitatívnych znakov. V uplatňovaní týchto princípov však nesmú prevádzkovi pracovníci zostať osamotení, ale mali by sa s nimi oboznámiť aj manažéri na lesných správach a odštepných závo-

doch a presadzovať ich všade tam, kde sú opodstatnené z pohľadu budúceho stavu lesa, využitia jeho ekonomického potenciálu a zabezpečenia jeho stability. Práve o narušenej stabilite lesa, konkrétne smrekových porastov na hornej Orave a Spiši, referovali nasledujúce dva príspevky. Ing. Dendys z OZ Námestovo predstavil koncepciu prírode blízkeho hospodárenia vo väzbe na novodobé odumieranie smrečín, ktorú začal realizovať s celým kolektívom spolupracovníkov na LS Paráč. Ing. Jenduch z cirkevných lesov Pro Populo poukázal na vývoj smrekovej kalamity v nimi obhospodarovovaných lesoch a oboznámil prítomných s riešením ochrany a obnovy lesa na kalamitných plochách.

Po odznení uvedených referátov sa účastníci konferencie presunuli do terénu, konkrétne do buko-jedľovej prírodnej rezervácie Badínsky prales, kde si už zanedlho pripomenieme 100 rokov bezzásahového režimu. Práve na prírodných procesoch, ktoré prebiehajú v pralese v rôznych štádiách jeho vývoja, sa prof. Saníga snažil prítomným vysvetliť možnosť ich využitia a simulácie v hospodárskych lesoch, kde s pričinením lesného hospodára sa dajú akcelerovať a nasmerovať na žiaduci vývoj lesného porastu. O toto sa snažia pri hospodárení v lesoch ŠLP Zvolen, kde už dlhšiu dobu postupným odobieraním porastovej zásoby v kvalitných dubo-bukových porastoch nielen zabezpečujú optimalizáciu rubej zrelosti cieľových stromov, indukujú podmienky pre postupnú spontánnu prirodzenú obnovu, ale zároveň vytvárajú mozaikovitú štruktúru porastu, blízku prírodnému lesu.

Krátkym spoločným posedením spojeným s občerstvením sa konferencia uzavrela. Určite sa však neuzavrela snaženia všetkých tých, ktorí už princípy Pro Silva prijali za svoje a reálne ich prakticky uplatňujú ako aj tých, ktorí o nich informujú, argumentujú a získavajú ďalších pre ich akceptáciu.

RUDOLF BRUCHÁNIK



Ako chlapec býval začitáný do kníh, v ktorých dobro vyhrávalo nad zlom vďaka hrdinom typu Zorra alebo rytiera Ivanhoe. Ale hlavne – dominovalo v nich dobrodružstvo. To lákalo Jozefa Sámela v detstve najviac. Keď pioniersky dom robil v roku 1975 nábor do horolezeckého krúžku, dvanásťročnému chlapcovi to pripadalo ako úžasné dobrodružstvo a tak sa na to dal.

O CESTOVATEĽOVI
A HOROLEZCOVI
JOZEF OVI SÁMELOVI

Čistá hlava a opravený rebríček hodnôt

„Po každom lezení som s tým chcel prestať. V Jakube pri Banskej Bystrici, kde teraz žijem aj s rodinkou sme liezli na skalu, ktorú všetci zdolali, iba ja som sa zo strachu odviazal a ušiel. Keď sme išli prvýkrát liezť do Vysokých Tatier, takisto som bol pevne rozhodnutý, že s horolezectvom kvôli vlastnej bezpečnosti radšej definitívne skončím. Ibaže – a teraz s odstupom času to chápem – vždy sa do mňa vrátila jedinečnosť zážitku pri lezení v horách a na skalách. Rozhodla pretrvávajúca túžba dostať sa na miesta, na ktoré sa väčšina ľudí nikdy nedostane. V súčasnosti ale najviac rozhoduje možnosť „zresetovať si harddisk“ po práci. S čistou hlavou po návrate z hôr ma nič nerozhodí. A zároveň si v ťažkých terénoch a podmienkach, a niekedy aj v nebezpečnosti, vždy popravím rebríček hodnôt,“ hovorí Jozef Sámel, ktorý v súčasnosti pracuje na Odbore správy majetku a reprivatizácie na generálnom riaditeľstve ako správca informačného systému. Na najvyšších priečkach hodnotového rebríčka Jozefa Sámela je zdravie a zdravé životné prostredie. Hovorí, že jeho osobné zdravie by mu bolo nanič, ak by žil v nezdravom prostredí. Vždy, keď sa vráti z chudobnej krajiny, váži si, že je doma teplo, že rodina má plnú chladničku a že jeho deti môžu študovať.

„Nie vždy som sa vrátil zdravý a po vlastných...“

Pýtam sa, v ktorej ním navštvivenej krajine videl najväčšiu chudobu. „V Pakistane. Keď človek vidí deti, ako sa bijú o odpadnutý konár na kúrenie, tak mu je smutno. Videl som šesťročnú dievčatko, ako čakalo na to, kým sa vyprázdni krava. Vzalo jej lajno do rúk a prilepilo ho o stenu domu, kde vyschne a bude sa s ním dať kúriť. Nie všetky deti v Pakistane chodia do škôl, mnohé žijú v špine, nemôžu sa umyť vo vani plnej pitnej vody a vypustiť špinavú vodu z nej, ako je to bežné u nás,“ spomína si Jozef Sámel. Zaujíma ma tiež, ktorý horolezecký výkon si cení za tie roky najviac. Dostávam trochu prekvapujúcu odpoveď: „Osobitne si cením ani nie tak konkrétny lezecký výkon ako skôr štvortýždňovú cestu starou zreštaurova-



Jozef Sámel s manželkou Máriou v Dolomítach

nou V3S-kou s piatimi Čechmi a dvoma Slováckmi do Nepálu, kde sme strávili ďalšie zaujímavé týždne. Cestovali sme cez Turecko, Irán, Pakistan a Indiu po cestách, po ktorých prejde auto možno raz za deň.“ Išlo niekedy Jozefovi Sámelovi počas ciest do exotických krajín alebo počas lezenia v extrémnych terénoch o holý život? „Istým spôsobom ide vlastne o život stále. Preto si na lezení a cestovaní vážim najviac to, že som sa vždy vrátil domov živý a celý a so všetkými ľuďmi, s ktorými som sa na cestu a do hôr vydal. To je podľa môjho názoru najväčší úspech – vždy sa vrátiť aj so spolulezcom. Iste, nie vždy som sa vrátil zdravý a po vlastných, ale to je už iná vec,“ dodáva s úsmevom.

Pôsobivé je jeho zamyslenie nad tým, na čo človek myslí a čo cíti po dobytí vrcholu nejakej hory a pri pohľade na svet z výšky tisícok metrov: „Keď som hore, myslím na ďalšie ciele. Zamýšľam sa nad prírodou, ktorá je v tých výškach priezračne čistá. Myslím na to, ako žije príroda a ako v nej žije človek. Akú stopu v nej zanecháva. Uvedomím si, aký veľký je rozdiel medzi krátkodobým zadaním a dlhodobým poslaním človeka v prírode. Žiaľ, ľudia si vo všeobecnosti, a platí to aj v lesníctve, osvojujú skôr krátkodobé zadania pred dlhodobými poslaniami. Najnovšie som si na odbore správy majetku a reprivatizácie uvedomil, že Slováci historicky stratili vzťah k majetku a k obhospodarovaniu pôdy. Uprednostňujú krátkodobé zadania v nakladaní s majetkom pred dlhodobým poslaním, ako ho videli starí gazdovia.“

Jozef Sámel sa snaží žiť inak. Robí veci, ktoré raz podľa vlastných slov bude môcť hrdou ukázať svojim deťom. S bratom a rodičmi opravujú zrub v lese, spolu vlastnia pôdu i kus lesa, a chovajú kozy. Na pol hektári vychováajú krásny les so 14-timi druhmi drevnín, na ich lúke rastie asi tisícka exemplárov siedmich vzácných druhov vstavačovitých rastlín. Je to výsledok práce, ktorej porozumejú raz aj deti a budú si za to svojich rodičov vážiť. Je to výrazná stopa, ktorá takto po všetkých ostane a ktorú Jozefovi Sámelovi a jeho rodine nikto nevezme.

JOZEF MARKO

STROMY EXTRA

K napísaniu tohto vyznania ma priviedla moja známa, ktorá mi dala fotografie dvoch asi 200 ročných bukov so slovami „Zachráňte ich, nedajte ich spáliť...“ Vtedy som sa trochu zahanbila. Ako dlhoročnú zamestnankyňu Lesov SR ma také niečo nenapadlo. Tieto buky som brala ako samozrejmosť, súčasť mojich detských rokov. Bývali sme neďaleko nich, chodievali sme k nim. Ja som mala z nich spočiatku strach – pôsobila tak trochu strašidelne – a moji traja starší bratia to náležite využili, rozprávali mi, že sa ich nesmiem dotknúť, liezť po nich, že tam straší. Aj som to rešpektovala, keď som v ich blízkosti zbierala lesné jahody s malou dušičkou som poškuľovala či sa tam niečo nedeje. Ale zvedavosť občas býva väčšia ako strach, tak to bolo aj v mojom prípade. Odvážila som sa prísť k nim, dotknúť sa ich a nič, strašidiel nieto, sú to celkom obyčajné stromy.

Iste, obyčajné, zaujímavé však vzrastom. Ono akoby to nebol jeden strom, ale niekoľko a každý chcel rásť sám. Akoby zápasili, ktorý vyrastie väčší a v tomto zápase nadobudli takúto podobu. Tak to vnímam ja. Vám môžem odporučiť pozrieť si ich, sú skutočne zaujímavé, staručké, drsným prostredím ošľahané a hlavne naše. A ešte maličkosť, kde ich nájsť? Vyrástli v prekrásnom prostredí v obci Donovaly, je to neďaleko nad cestou osady Mišúty v blízkosti dráhy sedačkovej lanovky.

A ešte, prečo ich zachovať? Prežili niekoľko generácií, zanechali stopy v srdciach mnohých. Tak ako som sa ja chodievala k nim hrať, chodili tam moji starí rodičia, mama. Bola som pri nich samozrejme aj s mojim synom a bola by som veľmi rada, keby ich mohol ukázať aj on svojim deťom. Teda sa pridávam k slovám mojej známej „Zachráňme ich pre budúce generácie.“

JÚLIA ZACHAROVSKÁ





ČO SA UDIALO V LESNÍCKOM SKANZENE?

JÚN



Jún je tradične mesiacom, kedy Lesnícky skanzen vo Vydrowskej doline navštívi veľký počet detí a mládeže. V rámci školských výletov pred koncom školského roka navštívilo LSK v júni 5300 detí. Spolu s ostatnými návštevníkmi videlo skanzen za tento mesiac 7100 ľudí z 8 krajín. Hromadnou návštevou zo zahraničia bol zájazd penzionovaných nemeckých lesníkov a sympatický zážitok so zájazdom rumunských Slovákov z Nadlaku, spolu so slovenskými matičiarimi z okresov Brezno a Banská Bystrica.

Po stránke pracovnej je významnou udalosťou mesiaca júna sponzorské postavenie skeletu dreveného kostolíka, ktorý bude v budúcnosti pokrytý zdnu i zvonka jedlovou kôrou, čím sa dosiahne verná kópia originálnej stavby z Hornej Bzovej. Kostolík bude pripojený na elektrický prúd, čo umožní citlivé osvetlenie exponátov lesníkov – umelcov z celého Slovenska.

Okrem kostolíka pracovníci skanzenu pokračovali v rámci obmedzených finančných možností vo výstavbe kamenného chodníka, paralelného s údolnou cestou Vydrowskej doliny. Chodník má eliminovať riziká pohybu návštevníkov po ceste, po ktorej sa pohybujú nákladné autá v odvoze dreva, resp. iné mechanizmy.

V druhej polovici júna si značné množstvo organizačnej a fyzickej práce vyžiadala príprava ôsmeho Dňa stromu. Odmenou bola rekordná návštevnosť – odhadom minimálne dvanásť tisíc návštevníkov.

BORIS PEKAROVIČ
VEDÚCI LSK

SEMENOLES

členom medzinárodnej semenárskej federácie ISF

LESY SR, Odštepny závod Semenoles bol na kongrese ISF (*International Seed Federation*), ktorý sa konal v Antalyi (Turecko) v dňoch 25. – 27. 5. 2009 prijatý za riadneho člena. Pre lesné semenárstvo je to významná udalosť, ktorá otvára široké možnosti spolupráce na medzinárodnej úrovni.

Členmi sú prevažne národné semenárske asociácie a semenárske spoločnosti, pochádzajúce z viac ako sedemdesiatich vyspelých a rozvíjajúcich sa krajín zo všetkých kontinentov. Medzinárodná semenárska federácia reprezentuje väčšinu svetového obchodu s osivami a šľachtiteľskú komunitu a slúži aj ako medzinárod-

né fórum, kde sa diskutuje o záležitosťiach svetového semenárskeho odvetvia. Vstupom do tejto organizácie preberajú jej členovia obchodné pravidlá ISF, čo v praxi okrem iných výhod znamená možnosť profitovať z konania ISF v prípade sporov.

V rámci štruktúry ISF sme sa stali členom špeciálnej skupiny osiva drevín a krov (*Tree & Shrub Seeds*). Skupina sa v tomto roku stretne 22. – 25. augusta v Hamburgu za účelom prediskutovania problematiky týkajúcej sa osiva lesných drevín s odbornými prezentáciami a exkurziou. Toto stretnutie zároveň ponúka priestor na nadviazanie obchodných stykov a prezentovanie nášho podniku. Zasadnutia sa za OZ Semenoles zúčastní Ing. Martin Honec.

Pre OZ Semenoles má členstvo veľký význam z obchodného hľadiska, keď predaj semena môžeme realizovať bez sprostredkovateľa, priamo zákazníkovi za podstatne výhodnejších podmienok.

Už v týchto dňoch podpíše OZ Semenoles výhodnú zmluvu zo zahraničným odberateľom na dodávku 600 kg semena po dobu 5 rokov. Zákazník si vytipoval semenárske oblasti a stanovil výškové zóny. Po obhliadke vytipovaných porastov budú zozbierané vzorky semenných šišiek za účelom genetického rozboru pre následnú kontrolu pôvodu dodaného semena.

Ako člen Medzinárodnej semenárskej federácie sme oprávnení používať logo ISF na našej obchodnej dokumentácii, čo budúciach potencionálnych zákazníkov ubezpečí o serióznosti našej firmy.

JÁN RAK
RIADITEĽ OZ SEMENOLES



Vyhlásenie súťaže o LESOOCHRANÁRSKY ČIN roka 2008

Lesoochranárske zoskupenie VLK v spolupráci s Nadáciou Zelená nádej vyhlasujú deviaty ročník medzinárodnej súťaže o lesoochranársky čin roka na Slovensku, v Poľsku a v Čechách.

Nominácie na lesoochranárske činy jednotlivcov vykonané v roku 2008 alebo na dlhodobú činnosť, ktorá má jasný a pretrvávajúci pozitívny dopad na ochranu lesov a ich biodiverzity, je možné zasielať do **30. septembra 2009** na adresu **LZ VLK, 082 13 Tulčík 27** alebo elektronicky na **maria@wolf.sk**.

Do súťaže môže nominovať ktokoľvek, kto vie o čine alebo aktivite, ktorá prispie-

la k záchrane lesa pred jeho zničením, buď priamym fyzickým alebo nepriamym administratívnym zásahom, či prispela k zväčšeniu rozlohy chránených území. V nominácii je potrebné uviesť popis konkrétneho činu alebo dlhodobej činnosti a jej výsledky – dopady na les, časové obdobie a kontaktné údaje vrátane telefónneho čísla, prípadne mailovej adresy oboch osôb, nominovanej aj nominujúcej.

O víťazovi rozhodne medzinárodná porota zložená zo zástupcov mimovládnych organizácií, štátnej ochrany prírody a štátneho podniku LESY SR. Hlavnou cenou je finančná odmena vo výške 166 Eur a ekologicky zamerané publikácie.

V minulých ročníkoch boli medzi nominovanými lesníci a ochranári, zástupcovia štátnej ochrany prírody, mimovládnych organizácií, ale aj zástupcovia médií, občianski aktivisti a radoví občania. V predchádzajúcom ročníku vyhrala záchrana prirodzených lesov a prírode blízke hospodárenie v lesoch.

MÁRIA HUDÁKOVÁ
RIADITEĽKA NADÁCIE ZELENÁ NÁDEJ

Budúcim lesníkom chýba prepojenie s praxou

Kto má záujem venovať sa stredoškolskému štúdiu lesníctva, má – vzhľadom na hlboké korene tejto profesie na Slovensku – pomerne veľký výber. Stredné lesnícke školy sa totiž nachádzajú v Prešove, v Banskej Štiavnici a v Liptovskom Hrádku.

Posledne menovaná – Stredná lesnícka škola Jozefa Dekreta Matejovie v Liptovskom Hrádku – je z nich nielen najstaršou, ale v historických súvislostiach aj najpôsobiliejšou. Ako nástupkyňa Kráľovskej komorskej lesníckej školy (založená v r.1796) a zároveň najstaršia lesnícka škola v strednej Európe, vychovala za 213 rokov svojej existencie viac ako 6 500 vysokokvalifikovaných absolventov. Okrem toho sa škola už 10 rokov pýši vysokým ratingom a kreditom, ktorý tejto inštitúcii so zahraničnými skúsenosťami udelila medzinárodná vzdelávacia spoločnosť IES (International Education Society). Nezanedbateľnými sú aj niekoľkoročné kontakty a výborná spolupráca s lesníckymi školami v Poľsku, Francúzsku, Švédsku a v Českej republike.

Aj táto prestížna škola, z ktorej brán vyšlo viacero renomovaných lesných odborníkov,

však má svoje „boliestky“. Tie súvisia najmä s neustálymi zmenami doby, v ktorej žijeme. Podľa slov riaditeľa Strednej lesníckej školy J. D. Matejovie, Ing. Viliama Pruknera: „V poslednej dobe máme pocit, akoby sa nám teória, ktorú na škole vyučujeme, jemne vzdalovala od praxe. Narážam tým na priamu spoluprácu napr. aj s najväčším zamestnávateľom našich absolventov – štátnym podnikom LESY SR. Kedysi bola táto spolupráca väčšia, v posledných rokoch sa však utlmila. Predtým nám lesníci z praxe pomáhali pri definícii obsahov jednotlivých učebných programov podľa ich aktuálnych potrieb, alebo spolupracovali pri prednáškach, školeniach či implementácii nových noriem a poznatkov z oblasti ekonomiky či ochrany lesa do učebných osnov. Nechýbali ani zaujímavé školenia pre našich pedagógov odborníkmi z praxe. To všetko prispievalo ku kvalitnej výučbe a lepšej príprave absolventov pre prácu v lesníctve, špeciálne aj v š.p. LESY SR.“

Je pravdou, že v súčasnej dobe, kedy sa š.p. LESY SR ako vlajková loď slovenského lesníctva zmieta v ekonomických problémoch, sú takéto činnosti odsunuté na vedľajšiu koľaj.

Reálnym prísľubom do budúcnosti sú však slová súčasného riaditeľa Odštepného závodu v Liptovskom Hrádku, Ing. Jozefa Zaltukala: „V súčasnosti sa skutočne prioritne snažíme náš závod ekonomicky zastabilizovať a oživiť obchod s drevom. Tým však nevylučujem možnú spoluprácu medzi Strednou lesníckou školou J.D. Matejovie a našim závodom, a to už v blízkej budúcnosti. Väčšina lesníkov nostalgicky spomína na krásne stredoškolské časy a všetkým nám záleží, aby aj nasledujúca generácia bola do života čo najlepšie pripravená. Náš závod i stredná lesnícka škola sa nachádzajú v jednom meste, máme jednu víziu a jeden cieľ, a tak skutočne nevidím dôvod, prečo túto tradíciu neoživiť.“

Pevne veríme, že sa toto predsavzatie podarí naplniť čo najskôr. Nakoniec, prepojenie so š.p. LESY SR intenzívne funguje. Mladých lesníčiarov zo Strednej lesníckej školy J.D. Matejovie v Liptovskom Hrádku totiž nájdete na viacerých spoločenských lesníckych podujatiach – či už hovoríme o Dni stromu v Čiernom Balogu, odhaľovaní významných lesníckych miest či lesníckych náučných chodníkov v rámci celého Slovenska. Odkaz je jasný – opodstatnenosť a nezastupiteľnosť lesníckej práce je neodškriepiteľná. Čestnosť, pracovitnosť, ale aj komunikatívnosť by však mali byť jej neoddeliteľnou súčasťou. Aby sme hrdo čelili kvičím hlasom a nemuseli ľudí presvedčať o význame krásnej lesníckej profesie.

ANITA FÁKOVÁ

PREČO MÁM RÁD LES



Ivan Tuli Vojtek HEREC

Pozdravujem Vás, lesy, hory, z tej duše pozdravujem Vás... Aj Hviezdoslav sa lesom, horám, vedel pokloniť a veršami im vzdať hold. Priznám sa, z tej duše sa priznám, že ďakujem Bohu, že za miesto zrodu môjho, prostredníctvom Tata a Mamy, vybral práve Slovensko. Prekrásne Slovensko. Žirné polia, životodarné rieky, lúky, pastviny, jaskyne, lesy, hory, skaly, bralá, štíty, veľhory... Ale les mi učaroval už od malička vari najviac. Ako rodáka z Dunajskej Stredy ma opantali nekončné lužné lesy. Ich neskonalá šírava tiahnuca sa kolo Jeho Veličenstva Dunaja je skutočne fascinujúca. Majestátne vysokánske topole, vode sa klaňajúce jelše či smutné vrby, rakyty, hraby, či krásne voňajúce agáty v kvete... až duša zapiští. No mne zapiští aj v rodis-

ku môjho tata, v Terchovej. Presnejšie v Hornej Tižine. To Vám je už iná hora. Inak voňavá. Bo každá hora Vám inak vonia. Úžasní hôrni chlapi tí smreký či jedle. Rovní ani sviace. Ako by ich jedna mater mala. A keď si vám stojím na Rozsutci, Veľkom či Malom, alebo na fatranskom Kriváni, razom všetky svetské trápenia sú tatam. Nuž a potom sú tu Tatry. Najvyššie z vysokých. Veď aj preto sa Vysokými zovú. Nuž tým sa klaniam vari najpokornejšie. Vari aj preto, že dcéru moju prvorodenú, Kristínku, pliaga, zvanú astma, zbavili. Vďaka Vám, Tatry, aj keď príroda s Vami riadne zatočila. Ale dľa mňa, príroda vie najlepšie, čo robí. Aj keď si to o sebe myslí Človek. Nie je pravda. Človek nemá právo si myslieť, nieta sa ešte tváriť a nebudaj činiť

tak, že ON najlepšie vie čo robí. Človek, keď už to tu takto voľáko dobabral, by mal byť ticho – hlavne v lese – a pokorne prírode slúžiť. Do frasa, veď človek na túto krásnu Matičku Zem prišiel medzi poslednými, tak by jej mal vykať a nie sa tváriť, že ňou vládne. Bo keď sa príroda, prepytujem, nasrdí....

Nuž teda Pavol Országh, pozdravme tie Lesy, Hory.

Všetkým, čo sa o Lesy a Hory starajú, teda Vám Lesáci a Horári, obrovské vďaka a pozdravenia.

Váš kamarát a služobník

Ivan Tuli Vojtek



– Do viechy...



Pomôcky: lk, Akan, ovum, sapa	pohyb hornín vplyvom gravitácie	arabské kone	začiatok tajničky	maďarské mužské meno	kód Lesotha	rímska dvojka				
zasekli										
kypril si pluhom										
spojovací zákop					samičie vajíčko	súhrn vkladov hráčov kariet				
zmenšil sa							jelenice		išla pospiatky, ustupovala	presek-núť
odstraňoval prach z koberca								colla parte (skr.) 2. časť tajničky		
Pomôcky: Tama, labeta	bankovka v hodnote sto korún	stredoveký spevák zviadol rečami								
sníva (bás.)				z hľadiska meny opak reverzu						
rieka v Japonsku					pulzovať jazero v Rusku					
znetvo-rujú							domáce meno Olympie spočítal			
kolok, po česky						zlatá farba (bás.) škriepka (zastar.)				
preskú-maj					predložka architek-tonická ozdoba				iným spôsobom	hrubý povraz
kód Ru-munška			zaklonil lyže (zried.)							
univerzál. regulačný systém (skr.)				latinčina (hovor.) ruský súhlas						
koniec tajničky						japonský národný park				
inými slovami (lat.)						pletivo pod kôrou stromov				

PREKLEPY

Mladý autor vydal svoju prkotinu
 Zabil dve muchy jednou vranou
 Družica letela po oběžnej dráhe
 Presnosť je výsada krámov
 Mačiatko sa zhulilo do kľbka
 Obliekol si kruľasy
 Vyvreštím Ti budúcnosť
 Rýchlovravná kanvica
 Maliar – nasierač
 Zemiaky pečené v pohrebe
 Rozčúlili sa s nebožtíkom
 Vrazil mu nôž do chrta
 Močkovitá šelma
 Uchylová päta
 Siamské dojičky
 Počítačový vítrus
 Solárny medveď
 Závlažná tretná činnosť
 Maslový vrah
 Vyprázaný syn so zemiakmi
 Na hlavu si nasadil plynovú mačku
 V delíriu videl biele mníšky
 Zápalková kravička
 Zobudilo ma hrejúce rádio
 Sčítací kominár
 Takmer som si oči vymočil
 Huliaci strojček
 Trafená hus zagrgala
 Sloník cudzích slov
 Nerestné bohatstvo
 Dubnica nad Vrahom
 Tanečný perkelt
 Nové mesto s nadváhou
 Červená kakulka
 Obyčajný smrdelník
 Prasa napadnuté komármi sa vo-lá oštipaná
 Klokan skákal od radosti ako zajac
 Glóbus Európy
 V groteskách hrali Lavór a Harddisk
 Nepremoľkavá voda
 Margita Žiguli napísala Tri konské gaštany
 Jeho obmedzenosť nepozná hraníc
 Podobala sa na ňu, ako keby jej z okna vypadla



Tajnička krížovky z júnového čísla Lesníka znie: „Chcem sa vás spýtať, či nie je tej postavy na škole škoda.“ Z úspešných lúštitelov sme tentokrát vyžrebovali nášho stáleho čitateľa a lúštitela krížoviek Gerharda Dernscha z Prievidze. Víťazovi blahoželáme a posielame mu knihu Ludovíta Šurinu Les plný snov.

REDAKCIA

Uveríte?



V nemeckých médiách v období pred dovolenkami rezonovala správa o nízkej kvalite ponúkaných mäsových výrobkov v obchodnej sieti na Slovensku. Autori sa odvolávali na údajný početný výskyt salmonelózy, žltáčky, svalovca a iných chorôb a parazitárnych ochorení, pochádzajúcich z nekvalitného, zle upraveného alebo skladovaného mäsa. Nemeckí výrobcovia neváhali a ponúkli turistom, pripravujúcim sa na dovolenku na Slovensku, špeciálny produkt: 40 kusovú „sadu na prežitie“.

Ako sa pre náš časopis vyjadril Hans Kepke z Norimbergu, „...pokladám túto kampaň za dezinformáciu, pretože môj starý otec na Slovensku bol a kvalitu mäsových výrobkov si veľmi chválil. I keď je pravda, že on tam nebol so SA-TUrom, ale s wehrmachtom“.

RUBRIKU PRIPRAVUJE: FERKO TÁRAJKO

NOTAFÍLIA

2. časť

V minulom čísle sme otvorili nový seriál príspevkov o zberateľstve, týkajúcu sa bankoviek, papierových peňazí a platidiel. Notafília, ako sa nazýva tento odbor ľudskej činnosti, vznikla v roku 1970. Jej zakladateľom bol nemecký numizmatik Albert Pick (nar. 1922), najznámejší nemecký zberateľ bankoviek a papierových platidiel.

V tejto časti predstavíme litovské platidlá, pomocou ktorých bolo preklenuté obdobie osamostatnenia Litvy po rozpade Sovietskeho zväzu. Talonas boli uvedené do obehu začiatkom augusta 1991. Litve zúfalo chýba-

lo obeživo, v mnohých prípadoch boli mzdy vyplácané v tovare, nie v hotovosti. Talonas bola nezávislá dočasná mena, ktorá bola v obehu súčasne s rubľom (na krátky čas tak fungoval tzv. duálny systém). 1. októbra 1992 bol rubel úplne stiahnutý z obehu a nahradený talonas. Litva bola poslednou pobaltskou republikou, ktorá opustila rubel ako pozostatok ekonomického prepojenia s bývalým Sovietskym zväzom.

PETER GOGOLA
(S POUŽITÍM INFORMÁCIÍ Z WIKIPÉDIE)



PORADŇA

Ako sa Vám vyhnú kliešte...

Tento recept pochádza zo Švédska, bol vyskúšaný v našich podmienkach a osvedčil sa. Vyskúšajte!

1 vrecúško rozmarínu (dostať v obchode ako prísadu do jedla)
1 liter vody
1 lyžica bieleho vínneho octu

Prevaríme 1 liter vody. Vriacu vodu odstavíme a dáme do nej luhovať 1 vrecúško rozmarínu až do vychladnutia. Odvar

scedíme a pridáme 1 lyžicu bieleho vínneho octu.

Odvar prelejeme do fľaštičiek s rozprašovačom a uchováme v chladničke. Pred výletom do prírody si nasprejujeme časti tela.

Ďalší účinný prostriedok pre dospelých je užívanie cesnakových tabliet, tie však musíte začať užívať skôr ako plánujete pobyt v prírode. (Cesnakové tabletky užívajú lesní robotníci vo Švédsku preventívne proti kliešťom.)

POĽOVNÍCKY RECEPTÁR



Chlieb dobrého lesníka

Suroviny:

800 g celozrnej pšeničnej múky, 200 g celozrnej špaldovej (prípadne inej) múky, ½ kocky droždia, 3 lyžičky soli, 1 lyžica ľanových semienok, 1 lyžica rasce.

Postup:

Všetky suroviny dáme do misky so 750 ml vlažnej vody. Vzniknuté cesto dôkladne vymiesime. Prikrýté necháme hodinu kysnúť. Vhodnú formu



na chlieb buď vystelieme papierom na pečenie, alebo pomúčime. Naplníme vykysnutým cestom a vložíme do rúry vyhriatej na 200 stupňov. Pečieme hodinu.

Dobrú chuť!

RECEPT DO REDAKCIE POSLAL NÁŠ KOLEGA
Z OZ REVÚCA

Tip redakcie Lesníka:

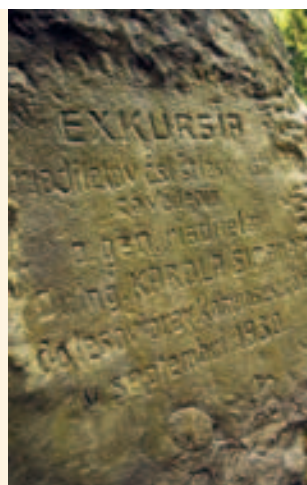
Ako prílohu odporúčame štipku soli.

Kalendár podujatí

- 13.–16. august **Kurz trubačov**
SLŠ Liptovský Hrádok
- 5.–6. september **Dni Svätého Huberta**
19. ročník celoslovenských poľovníckych slávností
Múzeum Sv. Anton
- 8.–9. september **Medzinárodná vedecká konferencia**
NLC – LVÚ Zvolen
10. september **Regionálny lesnícky deň PRO SILVA**
LC Čermel, Opátka, Mestské lesy Košice a.s.
15. september **Slávnostná prezentácia knihy Významné lesnícke miesta na Slovensku I.**
Lesnícke a drevárske múzeum, Zvolen
26. september **Čisté hory**
31. ročník čistenia turistických chodníkov na území TANAPu
Štátne lesy TANAPu



Lesnícka fotohádanka



Vďaka! Počet odpovedí opäť pribudol. Ba prichádzajú ešte aj k predminulej fotohádanke venovanej kaštieli v Kokave. Potešila ma osobná návšteva lesníckeho učiteľa **Jozefa Barana**, ktorý sa podujal osvetliť osud vzácných skamenených pňov. „*Od kaštiela sa po dohode s riaditeľom preniesli ku škole v Kokave. Pamätám aj meno šoféra, ktorý ich vtedy viezol...*“. Azda sa už čoskoro dozvieme viac... Rovnako potešil mail kolegu **Jozefa Kalmára**, lesníka z LS Klenovec, LHC Kokava, ktorý samozrejme objekt spoznal, no navyše si zaspomínal na krásny okolitý park s pávmi a jeleňmi. Osobitne ho mrzí (a nás s ním!) výrub stromov, ktorý bol dokonaný tohto roku.

Podme však k fotohádanke z minulého čísla. Zásah do čierneho mal **Ing. Stanislav**



Géci z Košíc, ktorý všetky tri lokality nielen spoznal, ale aj zaujímavo opísal: 1. Kremenec na priesečníku hraníc Poľska, Ukrajiny a Slovenska, ktorý správne zaradil do Stuzického pralesa v Poloninách. 2. Trojhrančný bod, tento krát medzi Maďarskom, Ukrajinou a Slovenskom, pričom pripomína, že tam nájdeme piesčitú pláž na pravom brehu rieky Tisa, ktorá sa dotýka v dĺžke 5,6 km Slovenska. 3. Najnižší bod SR (94,3 m n.m.) na hľadine Bodrogu neďaleko Klína nad Bodrogom, na štátnej hranice s Maďarskom. Dodáva, že je to naša jediná rieka bez prameňa (vzniká sútokom Ondavy a Latorice). Rovnako presný bol **Matej Líška**, ktorý „...pri pátraní po odpovediach dostal chuť všetky tieto miesta navštíviť.“ Dobré rozhodnutie, vážený čitateľ, takéto geografické rarity sa oplatí osobne spoznať. Kolega **Ing. Jaroslav Ďurík** zo Žiliny sa zameral iba Kremenec so Stuzicou, a to peknými spomienkami na diplomovú prax z fytoecológie, avšak „...hanbím sa priznať, že od roku 1971 som tam nebol“. Odporúčam, Jaro, návrat po kochoch. Je tam stále krásne!

Dnešnú hádanku uvediem latinským **scripta manet** – napísané ostáva. Určite by sa na túto lesnícku udalosť z roku 1930 i jej účastníkov už dávno zabudlo, keby organizátorov nenapadlo vytesať dátum, dôvod a mená do „exkurzného kameňa“. Budete vedieť, čo to bolo za podujatie a kde kameň nájdeme? Teším sa na vaše odpovede: jan.micovsky@lesy.sk

JÚL 2009

Životné jubileá

50 rokov

Peter Trnka, nar. 4. 7. 1959, vedúci LO, LS Štampoch – OZ Levice
Peter Motúz, nar. 27. 7. 1959, vedúci LO, LS Nitrianske Rudno – OZ Prievidza
Stanislav Kmec, nar. 8. 7. 1959, pestovateľ a referent ochrany lesa – OZ Čierny Balog
Dušan Vraniak, nar. 13. 7. 1959, vedúci LO, LS Ďumbier – OZ Čierny Balog
Ján Gonda, nar. 31. 7. 1959, vedúci LO, LS Málinec – OZ Kriváň
Ing. Pavol Peteja, nar. 9. 7. 1959, vedúci LHO – OZ Bardejov

60 rokov

Milan Jamečný, nar. 26. 7. 1949, manipulant, ES Konská – OZ Žilina
Vladimír Jankulík, nar. 28. 7. 1949, vedúci LO, LS Paráč – OZ Námestovo
Ing. Ján Filo, nar. 13. 7. 1949, referent poľovníctva – OZ Čierny Balog
Pavel Ulický, nar. 14. 7. 1949, manipulant, ES Rimavská Sobota – OZ Rimavská Sobota
Ondrej Ferenčík, nar. 23. 7. 1949, vedúci LO, LS Podsúľová – OZ Rožňava
Ing. Anton Pustý, nar. 24. 7. 1949, vedúci LO, LS Kokošovce – OZ Prešov

Odchod do predčasného starobného dôchodku

Milan Zengevald, nar. 8. 8. 1948, technik pre opravy a servis lesnej techniky, RSLT Vranov nad Topľou – OZLT Banská Bystrica

Odchod do starobného dôchodku

Štefan Parčetič, nar. 28. 6. 1947, vedúci LO, LS Veľký Meder – OZ Palárikovo

AUGUST 2009

Životné jubileá

50 rokov

Jaroslav Gábera, nar. 28. 8. 1959, VLO, LS Závadka – OZ Beňuš
Hubert Pitka, nar. 23. 8. 1959, vedúci LO, LS Betliar – OZ Rožňava
Ing. Jozef Špiner, nar. 25. 8. 1959, vedúci LS, LS Ladová – OZ Rožňava
František Berezňák, nar. 6. 8. 1959, vedúci LO, LS Smolník – OZ Košice

60 rokov

Miroslav Samson, nar. 4. 8. 1949, vedúci LO, LS Holíč – OZ Šaštín
Emil Halmo, nar. 12. 8. 1949, vedúci LO, LS Partizánske – OZ Prievidza
Ing. Ján Gima, nar. 5. 8. 1949, vedúci LS, LS Stropkov – OZ Vranov

ING. HELENA TURSKÁ



Historická fikcia



Majster Ľubomír Feldek



Minister pôdohospodárstva Stanislav Bečik polieva práve vysadenú čerešňu

Deň stromu

...a čo všetko mu kedysi predchádzalo

O Dni stromu už bolo napísané veľa, i to, že jeho program je z roka na rok kvalitnejší a zaujímavejší. Vždy iný, nápaditý a pestrý. Tohto roku autor scenára Ján Mičovský príjemne osviežil program vďaka dvom rozpustilým, všetečným lesným rozprávkovým postavám – boli nimi víla a škriatok v podaní sympatických herečiek. Deťom, ktoré sa bleskovo zoskupovali okolo pódiu, sa veľmi páčili. A nielen im.

Vo Vydrovskej doline nad Čiernym Balogom sa už po ôsmykrát stretli v nemalom počte ľudia, ktorí majú radi les. A prišli i vzácní hosti – už tradične prezident republiky Ivan Gašparovič a mnohí ďalší, z celého Slovenska, Čiech, ale i z Kanady. Tentokrát organizátori venovali Deň stromu čerešni, stromu, ktorý skrášluje lesné porasty a vtákom poskytuje lahodnú potravu. Čerešňu vysadil minister pôdohospodárstva Stanislav Bečik.

Možno mnohí návštevníci Dňa stromu nevedia, že v miestach, kde sa nachádza Lesnícky skanzen, bol každoročne od roku 1983 do konca deväťdesiatych rokov letný prázdninový tábor mládežníckej akcie Strom života. Mladí ľudia z celého vtedajšieho Československa tu trávil krásne chvíle pri odpočinku po namáhavej práci na opravách bývalej Čiernohronskej lesnej železnice. Ja sám som prvý partiu priviezol z Moravy, z vtedajšieho Odborného učilišťa železničného Jimramov, ktoré viedol majster Jaroslav Kadlec. Tomu sa tu tak zapáčilo, že kým mu zdravie dovolilo, jazdil sem s žiakmi učilišťa každý rok.

S prvým riaditeľom rekonštrukcie Čiernohronskej železničky Vladom Paškom sme na Deň stromu v mieste bývalého letného tábora spomínali na družný život v tomto zákutí Vydrovskej doliny a premýšľali o tom, ako neokázalým spôsobom v areáli Lesníckeho skanzenu pripomenúť Strom života, ľudí, ktorých pot sa vpil do podvalov úzkorozchodnej železničky. Väčšinu z nich musel traťmajster Julko Kovalčík naučiť

Deň stromu 2009

sviatok všetkých, ktorí majú radi les

**LESNÍCKY SKANZEN
VO VYDROVSKEJ DOLINE
PRI ČIERNOM BALOGU
11. júl 2009**

10.30 – 12.00 hod.
začíname: Deň stromu 2009 (to najlepšie z najlepšího – amfiteáter Lesníckeho skanzenu)
12.15 – 18.00 hod.
Lesnícky skanzen sa zabáva (veľký zábavný program – amfiteáter Lesníckeho skanzenu)
12.00 – 17.00 hod.
Lesnícky skanzen nazívo
(celý areál Lesníckeho skanzenu)

Prvých 5000 návštevníkov získa jedinečný privesok Dňa stromu.



Partneri podujatia:



BEZPLATNÁ AUTOBUSOVÁ
KYVADLOVÁ DOPRAVA
Čierny Balog – Lesnícky skanzen
(8.00 – 17.00 hod.)

MEMORIADNY VLAK LESNEJ
ŽELEZNICE
- Bratislava 9,00 hod.
- Čierny Balog 10,00 hod.
- Lesnícky skanzen 10,20 hod.
Čiernohronska lesná železnica
premiere podľa písateľa
cestovného poriadku a cenníka.

Z PROGRAMU:

Lesné vily • Lesní taxatári • Ochránari lesa
• Poznáte lykožrúta? • Virtuľnik zasahuje
• Kováč kone kuje • Slovo Majstra • Gigantski diabli
• Strom roka 2009 • Dámske trio
• Poľana tancuje • Hron spieva • Lesnícke signály • Cena Jozefa Dekreta Matejovie 2009
• Cesta lesa • Fujarka moja • Lesná balada
• Zalesňovanie • Mária Terézia a lesník
• Lesná lanovka • Sokoliar • Detské lesné hry
• Lesné koniky spod Muraňa • Drevorubáčske posilnenie
• Vyleziez na strom? • Lesnícky miniland • Pílenie bruchatou • Vábenie jelena • Rizňovanie dreva • Vrchári z Lomu
• Kresanie hrad • Veľká cena Lesníckeho skanzenu • Krása koreňov • Diviak • Lesná škôlka • Vytraha štiepky • Samosť • Les a hudba • Lesnícke nariadenie • Večerné divadlo Ľubomira Feldeka ...

UKÁŽKY PRÁCE VRTULNÍKA
vždy o 12.00, 14.00, 15.00, 16.00 hod.
Podujatia sa uskutočňujú vo voľnej prírode,
prispôbajú tomu svoj odev i obuv.

VSTUP VOĽNÝ



Generálny riaditeľ Ján Beňa



Lesná víla



Slovo má pán prezident



Skúška zručnosti